ALSÓPETÉNY

Örökségvédelmi hatástanulmány

496/2016. (XII. 28.) KORM. RENDELET A KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG VÉDELMÉVEL KAPCSOLATOS SZABÁLYOKRÓL ALAPJÁN

KUSTÁR ROZÁLIA
DR. VUKOV KONSTANTIN

2019

ALSÓPETÉNY

TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV

ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
RÉGÉSZETI MUNKARÉSZ

KUSTÁR ROZÁLIA
régész – muzeológus
régészeti örökségvédelmi és muzeológiai szakértő

2019. január

TARTALOM

I. Bevezető

II. Alsópetény közigazgatási területének régészeti kutatása

II. 1. Régészeti lelőhelyek Alsópetény területén

II.2. Régészeti érdekű területek Alsópetény közigazgatási határában

II. 3. Régészeti lelőhelyek Alsópetény területén - Történeti áttekintés

III. A településrendezési tervben előirányzott változtatások régészeti vonatkozásai és örökségvédelmi javaslattétel

IV. Alsópetény közigazgatási határában lévő régészeti lelőhelyek megóvása - összefoglalás

V. Irodalmi hivatkozások

VI. Nyilatkozat

MELLÉKLETEK

1. Nyilvántartott régészeti lelőhelyek Alsópetény bel- és külterületén
2. Régészeti lelőhelyek Alsópetény bel- és külterületén - térképdokumentáció
3. Régészeti lelőhelyek Alsópetény bel- és külterületén - fotódokumentáció
4. Archív térképek

I. BEVEZETŐ

A régészeti lelőhelyek és a műemlékek kulturális, történeti környezetünk részei, ezért a terület-, település- és tájfejlesztéssel valamint a terület- és településrendezéssel kapcsolatos beruházások tervezését a kulturális örökség védelmével összhangban kell végezni. A településfejlesztési koncepció, a településrendezési tervek és a helyi építési szabályzat elkészítésénél, ill. módosításánál a *kulturális örökség védelméről* szóló, többször módosított **2001. évi LXIV. törvény** (a továbbiakban: Kötv.) előírásait kell figyelembe venni, amelynek hatálya a műemlékekre és a régészeti emlékekre egyaránt kiterjed.

A 2001. évi LXIV. törvényhez kapcsolódóan 2018. május 10-én lépett hatályba a **Kormány 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelete a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról** (Magyar Közlöny 2018. évi 52. szám). Ezen rendelet hatálya az 1. § alapján kiterjed

a) a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvényben (a továbbiakban: Kötv.) meghatározott, a régészeti örökség, a műemléki érték és a kulturális javak védelmével kapcsolatos feladatok tekintetében hatáskörrel rendelkező hatóságokra és feladatkörrel rendelkező intézményekre, szervezetekre és szervekre, valamint azok eljárásaira,

b) a kulturális örökség védelmével kapcsolatos nyilvántartásra vonatkozó szabályokra,

c) a nyilvántartott régészeti lelőhely és a nyilvántartott műemléki érték védetté nyilvánításának szabályaira,

d) a régészeti örökség felderítésének és kutatásának követelményeire, a régészeti feltárás és a nagyberuházásokkal kapcsolatos régészeti feladatellátás szabályaira, a régészeti lelőhely és a lelet megtalálójának anyagi elismerésének szabályaira,

e) a műemléki érték felderítésével és a védett műemléki érték kutatásával, továbbá védelmével kapcsolatos követelményekre és szabályokra, valamint

f) a kulturális javak védelmével kapcsolatos szabályokra

A 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet 3. § rendelkezik arról, hogy a Kormány a kulturális örökség védelmével kapcsolatos hatósági feladatok ellátására örökségvédelmi feladatkörében

a) örökségvédelmi hatóságként az illetékes járási hivatalt

b) a járási hivatalok örökségvédelmi hatósági feladatellátásának törvényességi, szakszerűségi ellenőrzésére és az e rendeletben meghatározott hatósági feladatokra örökségvédelmi hatóságként, valamint a hatóságnak az általános közigazgatási rendtartásról

szóló 2016. évi CL. törvény szerinti felügyeleti szerveként országos illetékességgel Budapest Főváros Kormányhivatalát;

c) a Kötv. 71. § (1) bekezdésében foglalt nyilvántartásokat vezető hatóságként országos illetékességi területtel a minisztert (a továbbiakban: nyilvántartást vezető hatóság);

d) a Kötv.-ben és az e rendeletben meghatározott feladatok tekintetében a kulturális javak hatóságaként országos illetékességi területtel a minisztert (a továbbiakban: kulturális javak hatósága) jelöli ki /3. § (1)/;

a Kötv. szerinti, jogszabályban kijelölt örökségvédelmi szerv a Budavári Ingatlanfejlesztő és Üzemeltető Nonprofit Kft. /3. § (3)/.

*

A **Kormány 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet 83. § ételmében az** örökségvédelmi hatástanulmány régészeti szakterületi munkarésze elkészítése során az alábbiak az irányadók:

(1) Az örökségvédelmi hatástanulmányt

a) a Kötv. 85/A. §-ában meghatározott esetekben a településfejlesztési koncepció vagy a településrendezési eszköz megalapozó vizsgálata keretében, települési örökségvédelmi hatástanulmányként (a továbbiakban: települési örökségvédelmi hatástanulmány) a 14. melléklet szerinti tartalommal a (2) bekezdés a)–c) pontja alapján,

b) a 87. § (4) bekezdésében meghatározott esetekben az engedély iránti kérelmet benyújtónak döntéselőkészítő örökségvédelmi hatástanulmányként a 15. melléklet szerinti tartalommal a (2) bekezdés d) pontja alapján kell elkészíttetni.

(3) Az örökségvédelmi hatástanulmány régészeti szakterületi munkarésze a 14. és 15. mellékletben meghatározott tartalmi elemek közül a régészeti örökség tárgykörével foglalkozó tartalmi elemek összessége.

A 84. § értelmében (1) A települési örökségvédelmi hatástanulmány elkészítéséről a településfejlesztési koncepció vagy a településrendezési eszköz és a településképi rendelet készíttetője köteles gondoskodni.

(2) Az örökségvédelmi hatástanulmány elkészítésére jogosult

a) az örökségvédelmi hatástanulmány régészeti szakterületi munkarésze vonatkozásában a régészeti örökséggel és a műemléki értékkel kapcsolatos szakértői tevékenységről szóló kormányrendelet szerint régészeti területen szakértői tevékenység végzésére jogosult szakértő,

A korábbi szabályozáshoz képest eltérést jelent, hogy a b) a helyi építési szabályzat kidolgozása során a gyűjtőterületén érintett régészeti gyűjtőkörrel rendelkező múzeum, amely az újonnan beépítésre szánt területnek kijelölt terület terepbejárását térítésmentesen, 60 feltárásra alkalmas nap alatt végzi el.

*

Az elkészült hatástanulmányt az alapdokumentáció készíttetője köteles benyújtani az illetékes hatósághoz (Nógrád Megyei Kormányhivatal Salgótarjáni Járási Hivatal Járási Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatala 3100 Salgótarján, Múzeum tér 1. , tel. 32/522-962 vagy 32/417-255/362; epites.salgotarjan{kukac}nograd.gov.hu**).**

A 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet 87. § (1) értelmében a szakhatóságként eljáró vagy örökségvédelmi szakkérdést vizsgáló hatóság a nyilvántartott régészeti lelőhelyet, a régészeti védőövezetet, a nyilvántartott műemléki értéket, a műemléket, a műemléki környezetet, a műemléki jelentőségű területet, a történeti tájat és világörökségi helyszínt vagy világörökségi területet érintő ügyben a 88. és 89. §-ban meghatározott szempontok alapján vizsgálja, hogy a tervezett tevékenység megfelel-e a Kötv.-ben és a rendeletben meghatározott követelményeknek. (2) A hatóság szakhatóságként vagy szakkérdés vizsgálata során a nyilvántartott régészeti lelőhelyet, a régészeti védőövezetet, a nyilvántartott műemléki értéket, a műemléket, a műemléki környezetet, a műemléki jelentőségű területet, a történeti tájat és világörökségi helyszínt vagy világörökségi területet érintő ügyben az ügyfélnek az eljárás megindítása előtt benyújtott kérelmére kiadott előzetes szakhatósági állásfoglalása a kibocsátásától számított hat hónapig használható fel.

*

Valamennyi, a régészeti feltárás esetén kívül előkerült régészeti emlék, ill. lelet esetében is törekedni kell a régészeti örökség elemeinek helyszíni megőrzésére. Ha bármilyen tevékenység során váratlan régészeti emlék, illetőleg lelet kerül elő, a felfedező (kivitelező, beruházó) köteles a tevékenységet azonnal abbahagyni, és értesíteni az illetékes hatóságot (Nógrád Megyei Kormányhivatal **Salgótarjáni Járási Hivatal Járási Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatala 3100 Salgótarján, Múzeum tér 1.**, **3100 Salgótarján Pf.: 269.; Telefon: 06 (32) 795-161; Fax: 06 (32) 795-173**; **epites.salgotarjan{kukac}nograd.gov.hu**), és a területileg illetékes múzeumot **(**Jelen esetben: Dornyay Béla Múzeum – 3100 Salgótarján, Múzeum tér 2.**)**.

Jelen munkát a „szerzői jogról" szóló 1999. évi LXXVI. tv. alapján szerzői jogi védelem illeti meg. A közölt adatok szerződéstől eltérő célra való felhasználása, a régészeti lelőhelyekre vonatkozó adatok nyilvánosságra hozatala vagy továbbadása csak a szerző engedélyével, a 17/2002. (VI. 21.) NKÖM rendelet 7. §, valamint a 47/2001. (III. 27.) Korm. rend. szabályai szerint történhet.

II. ALSÓPETÉNY KÖZIGAZGATÁSI TERÜLETÉNEK RÉGÉSZETI KUTATÁSA

Jelen Örökségvédelmi hatástanulmány régészeti munkarésze tartalmazza

- az ismert régészeti lelőhelyekre vonatkozó adatokat, kiegészítve a 2018. év során végzett helyszíni szemle és az adattári, történeti adatok elemzésének tapasztalataival

Munkánk során törekedtünk arra, hogy az Örökségvédelmi Hatástanulmány régészeti munkarészeként legalább az ismert régészeti lelőhelyek helyszíni szemléje megtörténjen. A szántóföldi művelés alatt lévő területeken jó eséllyel figyelhetőek meg az egykori települések nyomai, viszont a módszer alkalmazhatatlan a beépített területrészekre. Az elvégzett helyszíni szemle és az irodalmi források nyomán összeállítottunk egy fotódokumentációt (3. melléklet).

II. 1. RÉGÉSZETI LELŐHELYEK ALSÓPETÉNY TERÜLETÉN

Alsópetény település közigazgatási határának (1968 ha) régészeti örökségéről kevés adattal rendelkezünk. A közhiteles nyilvántartás adatbázisában a Miniszterelnökség adatszolgáltatása (2018. július 24-i állapot) alapján 3 lelőhely ismert. A település rendezési tervének tervlapjain a hatástanulmánnyal összhangban kerültek jelölésre a régészeti lelőhelyek. A tanulmány készítése során szakirodalmi források alapján néhány további, egyelőre pontosabban nem azonosított lelőhelyről gyűjtöttünk adatot (Hajdú-árok, Stajerka).

Alsópetény bel- és külterületén ismert régészeti lelőhelyek áttekintését az 1. számú melléklet tartalmazza, térképi átnézetük a 2-4. mellékletben, kapcsolódó képi anyag a 3. mellékletben található.

Jelen tanulmány írása során megpróbáltuk a korábban felvett adatok hitelesítését, mely alapján az alábbi pontosításokat tesszük:

- történeti térképek és források alapján a mai belterületen a beépítés 1711 előttinek tekinthető, így régészeti lelőhelyként értékelhető, mely újonnan regisztrált régészeti lelőhelyként 93487. azonosító alatt megjelenik a központi nyilvántartásban. A lelőhely részeként értékelhető a 49433. azonosítójú római katolikus templom néven jegyzett régészeti lelőhely - műemlék. Jellemző módon itt is a középkori templom közelében létesült az egykori birtokos nemesi udvarháza, mely legnagyobb virágkorát Werbőczy István székhelyeként érte meg. Az építésére vonatkozó adatokat a 2012. évi műemléki felújításkor elvégzett kutatások közölt adatai alapján egészítettük

ki (Laszlovszky 2013; Nováki - Feld - Guba - Mordovin - Sárközy 2017).

- A település patak menti elhelyezkedése alapján őskori leletek előkerülése is várható a régészetileg védett belterületen, továbbá a régészeti érdekű területeken.

- Figyelemre méltó Borovszky S. 1911-ben megjelent megyemonográfiájában olvasható megjegyzés, miszerint „*Egy másik templom maradványa is van a határban. Ez a templom a török hódoltság alatt pusztult el*”. E templom azonosítása további kutatási feladat lehet, tény, hogy míg a történeti források alapján Alsópetényről már a 13. századtól van adatunk, addig a mai településen álló temploma 15. századi építésű, bővítését az udvarház fejlesztésével a 16. század első negyedére teszik.

- Az újkorból maradt fenn a Petényi-patakon létesült malmok működését bizonyító térképi ábrázolás és helynév (Malom közt), hasonlók megléte a középkorban is valószínűsíthető.

- Megállapításaink szakmai jellegűek, a központi nyilvántartásban lévő lelőhelykiterjedést nem befolyásolják (3. melléklet).

II.2. RÉGÉSZETI ÉRDEKŰ TERÜLETEK ALSÓPETÉNY KÖZIGAZGATÁSI HATÁRÁBAN

A Kötv 7.§ 14. pontja szerint régészeti érdekű területnek, azaz jelenleg nem tényleges, de lehetséges lelőhelynek minősül *minden olyan terület, ahonnan régészeti emlék és leletek előkerülése várható.* Különös tekintettel az egykori forrásokra, a vízfolyások, erek és folyók árvízmentes partvonulataira, valamint olyan területekre, melyek korábbi időszakokban megtelepedésre alkalmasak voltak.

A régészeti örökség védelme érdekében ezért minden esetben különös gonddal kell eljárni az építési és művelési ág változási engedélyek kiadásakor, mivel *bármilyen, a föld felszíne alá mélyedő kivitelezési munkával a régészeti örökség elemei pusztulhatnak el*.

Alsópetény a Nyugat-Cserhát völgyében, a 423 m magas Kőhegy, és a 446 m magas Dél-hegy lábánál, Alsópetény a fővárostól 45 km-re, a szlovák határtól pedig 39 km-re elterülő község.

A Cserhátvidék a megye legnagyobb, változatos arculatú középtája a Börzsöny és a Mátra között. Döntően alacsony hegységi, dombvidéki táj. Az 500 méteres középhegységi

szint fölé csak néhány csúcsa emelkedik. Északon az Ipoly völgye, a Nagy-patak (Ménes-patak) és a Tarján-patak, délen a Gödöllői-dombság határolja. A Nyugati-Cserhát két kistájból: Kosdi-dombság és Nézsa-Csővári-dombságból áll. Mindkettő alacsony dombvidék.

A szórványos adatok és a környező települések régészeti hagyatéka alapján a domboldalakon nyíltszíni őskőkori telep is előkerülhet, mely részben helyi kőanyagból készíthette eszközeit (Péntek-Zandler 2016).

A magasabban fekvő területeken a régészeti lelőhelyek az őskortól általában stratégiai pontokon, pl. utak védelmében létesültek (földvárak). Talán ilyen funkciót láthatott el a Hajdúárok határrész vagy a kora középkorra datált Alsópetény 1. lh - Földvár és a már legéndi határba eső Bekavár (4. melléklet). Nem kizárt, hogy Alsópetény határában is idővel további ilyen védelmi funkciójú lelőhely azonosítására kerülhet sor.

A középkori úthálózatról kevés adattal bírunk, de feltételezhető, hogy hasonló nyomvonalon kötötte össze a középkori gyökerű településeket, mint napjainkban. (Tyekvicska 2016). Maga a településhálózat sűrűbb lehetett, további kisebb települések/házcsoportok feküdtek a mai alsópetényi illetve szomszédos településhatárokban (gondolunk itt pl. az újkorban is lakott külterületi helyek esetleges középkori előzményeire, mint a Diós- völgy, a Bánkvölgyi-, Csere-, Hajdúárok-, Vadalmás- és Werbőczi- puszta (utóbbi másnéven Stájerka) néhány házból álló együtteseire).

A település határában eredő Petényi-patak a falut elhagyva északnyugati irányban haladva éri el Felsőpetényt, majd a Lókos-patakba folyik. A két Petény falu a középkor során vált el egymástól. Tekintettel arra, hogy a templom és udvarház építési idejét a kutatók a 15. századra teszik, továbbá a régi történetírás további kőépületről is megemlékezik a település határában, nem kizárt, hogy Alsópetény 12-14. századi előzménye nem a jelenlegi belterület alatt, hanem a Petényi-patak közelében, a mai belterülettől Felsőpetény irányában feküdt, de ennek régészeti bizonyítéka még nem ismert.

A tájhasználat a megtelepedésen túl is hagyhatott antropogén nyomokat a tájban. A határhasználatban már a középkortól jellemzőek voltak a szőlők, melyek azonban az 1890-es évek filoxériajárványakor szinte teljesen kipusztultak, megújításukra nemigen került sor, nyomukat legtöbbször csak a szőlőtermelés érdekében kialakított teraszok őrzik, de tudunk 18. századi forrásból mészkőégetésről is: „*Épület- és tűzifa elegendő, szőlő van. Mészkő is van, melyből meszet égetnek, ezt eladják. Az erdőkben található fából bognárkodnak, a terméket Vácra szállítják. Malom és falusi kocsma van, melyért 12 Ft bért fizetnek.*”[1]

[1] A II. József-féle országleírás. 1977

*

A fentiekből is kitűnik, hogy mivel a régészeti lelőhelyek kiterjedése általában nem állapítható meg pontosan, ezért az említetteken túlmenően régészeti érdekű területnek számít *a már ismert lelőhelyek közvetlen környéke* is, illetve kiemelten érdemes figyelni az azonosítatlan lelőhelyek beazonosítására.

II. 3. RÉGÉSZETI LELŐHELYEK ALSÓPETÉNY TERÜLETÉN - TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS

A Cserhát hegység őskőkori megtelepedéséről az 1980-as évekig meglehetősen kevés és bizonytalan adat állt rendelkezésünkre. Ezek között említhetők a nézsai, legéndi és alsópetényi pattintott kőeszközök. Kadić Ottokár közölt 1920-ban Alsópetény – Kő-hegyről őskőkori leleteket.

A későbbi korokból szintén viszonylag régi, és több esetben pontosabban nem meghatározható helyekről van adatunk: Tragor Ignác: A váci múzeum gyűjteményeinek leíró lajstroma című 1912-ben megjelentett munkája megemlíti, hogy báró ifj. Andreánszky István jutatta az Alsópetény-Stajerka puszta szántóföldjein gyűjtött szerzeményeket a Földtani Intézetbe, illetve szintén a báró ajándékaként őriz erről a pusztáról 9 kovapengét és egy obszidián pengét a váci múzeum, mely leleteket Tragor Ignác a neolitikumba sorolta (Tragor 1912). Szintén ő említ a késő bronzkorból egy buzogányfejet Alsópetényi (Hajdú-árok) lelőhely-megjelöléssel, mint Hauser Gyula ajándékát (Tragor 1912).

A honfoglalás előtti időszakban szláv megtelepülés is feltételezhető a környéken, a 19. századi kutatók ehhez kötötték a Földvár sáncainak kiépültét.

A honfoglalókról Nógrádban rendelkezésünkre álló gyér számú régészeti adat azt sejteti, hogy eleink elsősorban a Börzsöny keleti peremén húzódó, Vác–Szokolya–Nógrádvár–Hontvár (más irányba ágazva: Balassagyarmat) irányába, illetve ezzel párhuzamosan a Galga-mentén húzódó nagy utak vonalát szállták meg. Alsópeténytől délre Pencen, Csőváron és Rádon ismertek pl. honfoglalás kori emlékek (Tyekvicska 2016).

A régészeti központi nyilvántartásban jegyzett három alsópetényi lelőhely mindegyike a középkorhoz kötött, bár a Földvár lelőhely és a belterület esetében sem kizárt a korábbi megtelepedés.

A középkori Nógrád megye nyugati részéről csak a 13. század második felétől rendelkezünk nagyobb számú írott forrással. Ekkor a vidék legnagyobb birtokosa a váci püspök, és nagyobb birtoktestek még a megye középső részén a szandai és a bujáki királyi váruradalmak. A közöttük elterülő sok falut pedig — néhány kivételtől eltekintve — különböző köznemesi családok birtokolják. A megye történetének monográfusai ebből arra

következtetnek, hogy a terület korábban, a 10-12. században a nógrádi vár köré szervezett fejedelmi, illetve királyi birtok volt. Ebből kapott jelentős részéket elsőként a váci püspökség. Mivel a királyi vármegyeszervezet felbomlása Nógrádban viszonylag korán indult meg, a királyi várföldek egykori kiterjedését ma már lehetetlen megállapítani (Feld – Jakus – László 1979). A 13. század elején a király a korábban egységes Petény földön létrejött két falut a Csák nemzetség Újlaki ágának adományozta. A község neve a Péter személynév korai alakjából, a Pete kicsinyítőképzős változatából származik. Első írásos említését egy 1268-ban keletkezett oklevélen találjuk. Az írás a két Petényt „Due ville Pethen"/ „Peggeri" néven említi, kinek birtokosa a Csák nemzetség, melynek III. Ugrin nevezetű tagja a két Petényt 1268-ban és 1274-ben eladta a Zsadány nembeli Arnót fia, Dénes mesternek. Fontos körülmény, hogy Ugrin, más forrásokban III. Ugron adománylevelében megjegyzik, hogy e falvakat már III. Ugron nagyatyja és atyja is bírták s ugyanazon határpontok közt, mint ők és III. Ugron bírták, kapta meg Zsadány Dénes (Karácsonyi 1900, 338). A két falut azonban Ugrin 1280-ban egy másik tisztségviselőjének is, a Gyulazombor nembeli Erdő comesnek is eladta. A két adományozott között per robbant ki, de később megegyezésre került sor (Borovszky 1911). Dénes birtokolhatta a falut ez után.

A Földvár nevű hegyet (tszf. magassága 274,5 m) három védelmi vonalban erősítették meg a leletek tanúsága szerint az Árpád-korban, a belső várat két egymással nagyjából párhuzamos árok és sánc veszi körbe. A két árok 25-40 m-re van egymástól, az alsó 6-18 m-rel alacsonyabb szinten halad. A felső sánc övezi a hegytető viszonylag egyenletes, kissé domború területét. Átmérője 140×90 m. Az alsó sánccal körbezárt teljes terület átmérője 180-205 m között váltakozik. Az északkeleti oldalon az alsó sánc alatti hegyoldal enyhe lejtővel ereszkedik le a nyeregig, ahol az alsó sánctól 35 m-re egy harmadik védelmi vonalat is kialakítottak egy 85 m hosszú árokkal, melynek mindkét vége szakadék felett végződik.
*„A várat oklevél nem említi. Régészeti kutatás hiányában még nem zárható ki, hogy a falu korai birtokosai közül esetleg a Csák- vagy a Zsadány-nemzetség emeltette-e”*Nováki - Feld - Guba - Mordovin - Sárközy 2017

A falu a 15. századtól a jelenlegi belterület helyén - a hegyvidékre jellemző - bekötőút mentén települt egyutcás település volt, középen kiszélesedő utcatérrel (lásd még a régészeti érdekű területekről szóló fejezetet).

Valószínűleg Dénes leszármazóitól eredt a Petényi család, melyről legközelebb csak 1414-ben értesülünk, s mely 1440-ben halt ki. A birtokot ezután I. Ulászló király a Szobi családnak - Jánosnak, valamint az ő István és Péter nevű fiainak - adományozta. Szobi Péter fia Mihály a köznemesi párt egyik jelentős vezetője lett a Jagellók uralkodása alatt, így került

kapcsolatba Werbőczy Istvánnal, aki 1498-ban jegyzője, jogtanácsosa volt. 1472-ben és 1473-ban már Szobi Péter fiát, Mihályt említik Petény birtokosaként. A magukat a Somogy megyei Szobról nevező köznemesi család tagjai a 15. század második felében tettek szert jelentősebb tisztségekre és birtokokra. Szobi János Hunyadi János budai várnagya volt 1448-1452 között, majd fia, Péter Mátyás alatt a bárók közé emelkedett. Péter fia, Mihály 1448 körül születhetett, írott forrásainkban először 1464-ben tűnik fel egy birtokügy kapcsán. 1505-ben még Szobié volt Alsópetény. Szobi Mihály a 15-16. század fordulójától kezdve több birtokát adományozta Werbőczynek, illetve együtt is szereztek területeket. Az írott források tanúsága alapján valószínű, hogy Szobi Mihály valamikor 1508 és 1513 között adományozhatta petényi birtokát és feltételezhető udvarházát Werbőczy Istvánnak, aki valószínűleg már korábban is gyakran tartózkodott itt atyai barátjánál.1515-ben Werbőczy már Alsópetényben keltezi egyik levelét, s talán nem teljesen alaptalan az a 18. századtól eredeztethető hagyomány, mely szerint itteni kúriájában írta a Hármaskönyvet.

A templom régészeti kutatására 1988-ban került sor, ezt követte műemléki helyreállítása. A magasabb, talán egykor sánccal körbevett - lásd 3. melléklet) dombtetőn emelkedő római katolikus templom egy téglalap alakú hajóból, egy északkelet felé hozzácsatlakozó keskenyebb, a nyolcszög három oldalával záródó szentélyből, valamint a kettő találkozási pontjánál az északi oldalhoz támaszkodó sekrestyéből és a hajó északi oldalához csatlakozó, csak alapjaiban feltárt kápolnából áll. A hajó déli falában előkerült három, fallal egyidős nagy mérműves ablak maradványa, ezek beszűkítései a mai barokk ablakok. A szentély falában két gótikus - a hajóénál kisebb és keskenyebb - kőkeretes ablak látható. A mai templom alaprajzi elrendezése, egykori boltozatának rendszere, ablakainak, bordáinak részletformái, valamint a reneszánsz faragványok arra utalnak, hogy az alsópetényi templom átépítése Werbőczi István nevéhez köthető, 1515-től biztos adatunk van birtoklására (Kazareczky 2003-2004). A késő gótikus építkezés formakincsében szervesen jelen vannak reneszánsz elemek is, mint a szentély szentségtartó fülkéjének keretelése, a diadalív vállköve, és egy kőtöredék, mely mérete alapján a hajóból északra nyíló kápolna árkádívét keretelhette. (Simon – Valter nyomán hivatkozza Kazareczki 2003-2004; Buzás et kol.) A bordák profilja, mérete ugyanaz Alsópetényben, mint a visegrádi ferences kolostor kerengőjében, sőt az alsópetényi kőfaragójeggyel azonos jel Visegrádon számos bordán előfordul. Kazareczky Noémi (2003-2004) úgy véli, hogy a mai templom alaprajzi elrendezése, egykori boltozatának rendszere, ablakainak, bordáinak részletformái, valamint a reneszánsz faragványok arra utalnak, hogy a mai templom a 16. század elején épült, s így Werbőczy Istvánhoz köthető. itt kell ismételten felhívnunk arra a forrásra a figyelmet, mely a település korábbi templomát a

település határába helyezi: „*Egy másik templom maradványa is van a határban. Ez a templom a török hódoltság alatt pusztult el*” (Borovszky 1911 - lásd még régészeti érdekű területekről szóló fejezet).

Az udvarház szondázó feltárására 2012-ben került sor, néhány falrészlet a harangtorony építésekor, más részek a kripta építésekor kerültek felhasználásra. A tereprendezések során az egykori szintviszonyokat részben átrendezve, az udvarház falainak egy részét elfedték, az udvarház pontos kiterjedése a mai napig sem ismert. A statikai felmérés mellett végzett szondázó feltárás azonban bizonyította, hogy jelentős falmaradványok húzódnak a templomdomb oldalában is, ami egy nagy, reprezentatív kúria meglétét mutatja (Laszlovszky 2013).

Elképzelhető, hogy 1518-ban még II. Lajos király - akinek Werbőczy kancellárja lett - megfordult a faluban és udvarházában. 1527-ben pedig János király is megszállt itt. Werbőczy Szobi Mihálynak 1526 szeptemberében dobronyai várából küldött leveléből az derül ki, hogy felderítőt küldött annak megtudakolására, petényi és szentéi területeit fenyegeti-e a török veszély. Egy két nappal későbbi levélből tudható, hogy Szentét valóban feldúlták a Drégely felől vonuló török hadak, azonban feltehető, hogy Alsópetény ekkor megmenekült a pusztítástól, hiszen még 1527-ben is kelt itt egy írás János király nevében. Werbőczy 1542-es halála után fia, Imre örökölte a petényi birtokot, azonban még 1550 előtt ő is meghalt, fiú utód nélkül. A falu így ismét az uralkodóra szállt, aki 1550-ben több egyéb nógrádi birtokkal együtt Balassa Jánosnak adományozta.

A török kor mérhetetlen pusztulást, megpróbáltatást hozott a vidék egyébként is szegény sorsú embereinek. Egy 1542-es összeírás Alsópetényben 12 portát, 15 puszta jobbágy telket és 15, szegénysége miatt adókedvezményben részesülő jobbágyot számolt. A két Petény az 1579. évi defter tanúsága szerint 12.200 akcse jövedelmet hozott a töröknek (Végh évszám n.).

1594-ben Nógrádot visszafoglalták a keresztény csapatok, és a megye legnagyobb része újra a királyi Magyarország fennhatósága alá került, egészen a 17. század közepéig.

Egy 1624. évi osztálylevél a Balassák birtokaként említi Alsópetényt. 1656-ban III. Ferdinánd, Balassa Bálint és három rokona, Bálint, Ferenc és János számára megerősítette a több mint 100 évvel korábbi adományt. 1688-ban azonban a Balassák ezen ágának magvaszakadtával birtokaikat - közöttük Petényt - nagyjeszeni Jeszenszky Mihály személynöki ítélőmester kapta meg nádori adományként. Ezt I. Lipót 1698-ban Mihály fiai, Mihály és Miklós számára megerősítette.

A történeti forrásokban a település neve különböző névalakokban szerepelt[2]:
1200 körül: Due vilié Pethen;
1268: Peggen;
1274: Pethen;
1440: Alsopethyen;
1540-1550: (Utraque) Pethien;
1449: Alsopetyen;
1561: Pettyen (utraque);
1562: Petim (utraque);
1568: Pettyen (utraque);
1578: Petthien, Pettyen (utraque);
1614: Petyn (utraque);
1643: Petthien, Pettyen (utraque);
1647: Also Pethen;
1656: Alsó Petin;
1656.; 1647: Also Petyen;
1660: Alsó Petyén; Also Petin;
1673/74: Alsó petény;
1680: Also Petény;
1728: Alsó Petény curialis;

Alsópetény újratelepülése a török kor után, 1688-ban indult meg. Az újkorban szlovák illetve német nyelvhasználatban a település neve Dolne Petany, Unter Petjan, Dolne Petjani, Dolne Petyani, Dolnj Petany névalakban is megjelenik[3].

1715-ben csak két háztartást írtak össze e helységben. Az 1720. évi összeírásban nemes községként, adóköteles háztartások nélkül szerepel. A földesúr vallását követve Alsópetényen római katolikusok telepedtek meg. A 18. század elején Alsó-, illetve Felsőpetény a Jeszenszky és az Osztroluczy családok tulajdona. Ebből a korból ismert a falu templomára vonatkozó első írott forrás, amely az 1725. évi *canonica visitatio*. Eszerint a valamivel korábban Jeszenszky István által alapjaiból újjáépítetett épület még csak egy huszártoronnyal rendelkezett. Az 1746-os egyházlátogatási jegyzőkönyvből kiderül, hogy ekkor már állt egy harangláb a templom mellett. 1791-ben Gyurcsányi Ignác özvegye, Blaskovits Terézia emeltette a gúla alakú Werbőczy-emlékművet a templom melletti romnál,

[2] Magyarország történeti statisztikai helységnévtára – 17. Nógrád megye (2000) III. Nógrád megye településeinek adatai 44. o. - további irodalommal

[3] Hlavácsné Kérdő Katalin: Magyarország történeti helységnévtára 1773–1808. Nógrád megye I. (Budapest-Salgótarján, 2002), 32. o.

amelyben az emléktábla tanúsága szerint Werbőczy itteni házának maradványait tisztelték. Ugyanekkor ennek felhasználásával családi kriptát alakíttatott ki.[4]

III.
A TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVBEN ELŐIRÁNYZOTT VÁLTOZTATÁSOK RÉGÉSZETI VONATKOZÁSAI ÉS ÖRÖKSÉGVÉDELMI JAVASLATTÉTEL

Alsópetény település határában az korábbi adatállományok összevetése, továbbá az elvégzett terepbejárás után 3 azonosított és több azonosítatlan lelőhely ismert. Az ismert lelőhelyek esetében a közhiteles nyilvántartás adatai kiegészíthetők a fentebb kifejtetekkel. A lelőhelyek mindegyike szakmai védett kategóriába sorolt, nincs köztük kiemelten védett lelőhely, bár a Földvár lelőhelyként szereplő árokkal – sánccal kerített földvár, illetve az egykor erődített udvarház és templom lelőhelyek esetében indokolt lehet a magasabb védelmi státusz. Ez utóbbi esetében felmerülhet a történelmi/nemzeti emlékhely besorolásának kezdeményezése.

Az Alsópetény 1.-Földvár és Alsópetény 2. - római katolikus templom és udvarház lelőhelyek esetében javasoljuk kiemelten védett kategóriába való előterjesztésüket. Ezen lelőhelyek pontosabb felmérése részben megtörtént, részben további, pl. geofizikai módszerek alkalmazásával tovább adatolható, kiemelten az udvarház esetében. A módosított 2001. évi LIV. törvény rendelkezései alapján fontos azon lelőhelyek válogatása és egyedi felmérése, melyek mint emberkéz alkotta morfológiai formák ma is terepen tereptárgyként azonosíthatók, ezáltal megfeleltethetők a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban Tvt.) *„kunhalom" és „földvár"* definíciójának. Ezek megfelelő felmérése további védelmük érdekében alapvető és sürgető. Kiterjedésük, állapotuk, művelési módjuk, növényzeti borításuk pontos felmérése, esetenként történeti térképek alapján történő elemzése, történeti adatokkal való alátámasztása és a veszélyeztető tényezők kiértékelése alapján a felmérés célja hatékony kezelési javaslatok megfogalmazása lehet.

A nyilvántartott régészeti lelőhelyek védetté nyilvánítása

12. § Az ország kiemelkedő történeti és kulturális jelentőségű nyilvántartott régészeti lelőhelyeit jogszabályban kell védetté nyilvánítani.

13. § (1) A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyeken nem lehet olyan tevékenységet folytatni, amely a lelőhelynek akár részleges állapotromlását eredményezheti.

(2) A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyhez védőövezetet lehet kijelölni.

(3) A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyeket kiemelten vagy fokozottan védett régészeti lelőhely kategóriába kell sorolni.

[4] Borovszky 1911, Mag Hella áttekintését további irodalommal idézi: Nováki - Feld - Guba - Mordovin - Sárközy 2017

(4) Kiemelten védett az a lelőhely, mely kivételes tudományos jelentőséggel, és nemzetközi vagy országos szempontból kiemelkedő fontossággal bír. Fokozottan védett az a régészeti lelőhely, melynek tudományos jelentősége megállapítható, és egy nagyobb tájegységre nézve kiemelkedő fontossággal bír.
14. § (1) A védetté nyilvánítás előkészítését a Hivatal folytatja le, amely évente legalább egyszer javaslatot tesz a nyilvántartott régészeti lelőhelyek védetté nyilvánítására.
(2) A védelem alá vonni tervezett lelőhelyhez és a lelőhely régészeti védőövezetéhez tartozó ingatlanok tulajdonosait és az egyéb érintett személyeket jogszabályban meghatározott módon értesíteni kell.

*

A Werbőczy udvarház és Werbőczy István által felújított templom együttese alkalmas lehet történelmi emlékhely-státusz elnyerésére is, kiemelten a 2012. évi szondázó felmérések és a történelmi narratíva (itt írta Werbőczy a Hármaskönyvet) alapján.

Az emlékhellyé nyilvánítás és az emlékhelyek kezelése

61/F. §
(1) Történelmi emlékhellyé az az épített környezet vagy természeti helyszín nyilvánítható, amely alkalmas megemlékezések tartására, és ahol a nemzet kulturális életében társadalmunk műveltségi szintjét, hazánk nemzetközi elismertségét jobbító, *a)* az ország, a nemzet függetlenségének védelmében a múltban gyökerező, jövőt meghatározó, a nemzet emlékezetére méltó esemény, vagy *b)* az ország politikai életében irányadó állami döntés, intézkedés valósult meg.
(2) A történelmi emlékhelyeket egységes arculatú - magyar és angol, valamint, ha az emlékhely valamely velünk élő nemzetiséghez kapcsolódik, nemzetiségi nyelvű - ismertető táblával kell megjelölni.
(3) A történelmi emlékhely jellegre történő utalást az ingatlan-nyilvántartásban tényként fel kell jegyezni. **61/G. §**
(1) Nemzeti emlékhellyé az a helyszín nyilvánítható, amely megfelel a 61/F. § (1) bekezdésében meghatározott feltételeknek és *a)* egy adott történelmi kor meghatározója; *b)* a nemzet vagy valamely velünk élő nemzetiség önazonosításában kiemelkedő szerepe van; *c)* eleget tud tenni annak a követelménynek, hogy országos jelentőségű megemlékezések helyszíne legyen és *d)* a magyar összetartozást vagy a nemzetiségeinknek a magyarsággal való összetartozását erősítő és identitásképző jellegénél fogva a nemzet vagy egy-egy nemzetiségi közösség önképében kiemelkedő fontossággal bír.
(4) A nemzeti emlékhelyeket egységes arculatú - magyar és angol, valamint, ha az emlékhely valamely velünk élő nemzetiséghez kapcsolódik, nemzetiségi nyelvű - ismertető táblával kell megjelölni.
(5) A nemzeti emlékhely jellegre történő utalást az ingatlan-nyilvántartásban tényként fel kell jegyezni.

*

A régészeti örökség védelme érdekében minden esetben különös gonddal kell eljárni az építési és művelési ág változási engedélyek kiadásakor, mivel *bármilyen, a föld felszíne alá mélyedő kivitelezési munkával a régészeti örökség elemei pusztulhatnak el*.

Régészeti lelet előkerülése esetén a hivatkozott jogszabályok szerint kell eljárni, a munkákat fel kell függeszteni és értesíteni kell az illetékes kormányhivatalt és a területileg illetékes múzeumot, mindemellett nagyon fontosnak tartjuk az örökségtudatos lakossági tájékoztatást.

A hatályos településszerkezeti tervhez képest nem került területfelhasználási módosítás meghatározásra, ezért jelen tanulmány keretében ilyen irányú régészeti – örökségvédelmi vizsgálatok nem végezhetők, így általánosságban összefoglaljuk a vonatkozó szabályozást:

Fel kell hívni a figyelmet a beépítésre nem szánt területek tekintetében is arra,

hogy a település területén számos régészeti lelőhely található, melyek pontos kiterjedése nem ismert (lásd régészeti érdekű területekről szóló fejezet).

A Kötv. törvény és a 68/2018. (IV. 09.) Korm. rendelet a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról 21. § alapján

(1) A nyilvántartott régészeti lelőhelyen állapotromlással járó tevékenység csak a Kötv. és a rendelet alapján, engedéllyel végezhető.
(2) A nyilvántartott régészeti lelőhely állapotromlásának minősül a réteg vagy rétegsor átvágása, a történeti összefüggés megszüntetése, a régészeti leletek eredeti helyükről történő elmozdítása régészeti feltárás nélkül.
(3) A földmunkával járó beruházással el kell kerülni
a) a védetté nyilvánított régészeti lelőhelyet,
b) a nyilvántartott tájképi jelentőségű régészeti lelőhelyet és
c) az eredeti összefüggéseiben megmaradt, helyben és _fizikai állapotromlás nélkül megőrzendő régészeti emléket.
(4) A lelőhely állapotváltozásával járó régészeti feltárás esetén előnyben kell részesíteni az eredeti rétegsort és történeti összefüggést tartalmazó lelőhelyrész megtartását.

A lelőhelyek a településszerkezeti terveken és a településrendezési tervlapokon feltűntetésre kerültek. A helyi építési szabályzat hivatkozik a régészeti lelőhelyek által érintett telkek területén történő építésre vonatkozó jogszabályokra.

A Kötv 11.§-a szerint a régészeti lelőhelyek ex lege védettek, de régészeti érdekű területről is a régészeti örökség elemei csak feltárás keretében mozdíthatók el (Kötv 19.§ (1). A földmunkával járó fejlesztésekkel, beruházásokkal, beleértve az ásványi vagyon kitermelését is (a továbbiakban együtt: fejlesztések, beruházások), a nyilvántartott régészeti lelőhelyeket jogszabályban meghatározott esetekben és módon el kell kerülni. A régészeti örökség elemei eredeti helyzetükből csak régészeti feltárás keretében mozdíthatók el (Kötv 19.§ 1-2). A régészeti feltárások költségeit általában annak kell fedeznie, akinek érdekében az elvégzendő földmunka vagy a nyilvántartott régészeti lelőhely bolygatása szükségessé vált (Kötv 19.§ 3).

A régészeti feladatellátás hatósági ár alapján végezhető. A hatósági ár képzésének szabályait, módját és mértékét jogszabály határozza meg. A hatósági árra vonatkozó szabályokat évente felül kell vizsgálni (Kötv 19.§ 4).

Régészeti feltárás elvégzésére jogosult

a) a Magyar Nemzeti Múzeum,

b) a Budapesti Történeti Múzeum,

c) a megyei hatókörű városi múzeum,

d) a régészeti gyűjtőkörrel rendelkező területi múzeum,

e) a régészet szakon mesterképzés folytatására jogosult felsőoktatási intézmény,

f) a Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Régészeti Intézete, valamint

g) a jogszabályban kijelölt örökségvédelmi szerv.

A nyilvántartott régészeti lelőhelynek a beruházással kapcsolatos földmunkával érintett részén megelőző régészeti feltárást kell végezni.

A földmunkával járó beruházások előkészítése során előzetes régészeti dokumentáció készíthető, különösen a földterület-kiválasztáshoz és nyomvonal-kijelöléshez. Nem nagyberuházás esetén a beruházó az előzetes régészeti dokumentáció készítésével a feltárásra jogosult intézményt bízhatja meg (Kötv 22.§).

*

Olyan, beépítésre szánt terület esetében, melyek területén régészeti lelőhely található, a beruházások földmunkával, közműkiépítéssel járhatnak/járnak, ezért szükséges a régészeti örökség érintettségének vizsgálata. A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyen a hatóság örökségvédelmi engedélye szükséges:

- minden 30 centiméter mélységet meghaladó földmunkához, tereprendezéshez, valamint depó, feltöltés, töltés létesítéséhez
- régészeti emlék megóvási, konzerválási munkálataihoz

E lelőhelyek védelmére MEGELŐZŐ FELTÁRÁS javasolt.

A településrendezési terv által közvetlenül nem érintett, de minden földmunkával járó beavatkozást (alapásás, közművesítés stb.) fokozott figyelemmel kell kísérni minden ismert régészeti lelőhelyen. Ezeken a kialakult használat folytatható, de attól a lelőhely nem károsodhat. Lelet, vagy jelenség előkerülésekor a 2001. évi LXIV. tv. szerint kell eljárni. Alsópetény mai belterülete beépítettsége miatt régészetileg pontosabban nem értékelhető, viszont bármilyen földmunka esetén **régészeti szakfelügyelet javasolt** (lásd kiemelten Alsópetény Ófalu lelőhely nyilvántartott kiterjedése) (1-2. melléklet). A régészeti szakfelügyelet részben az ismert lelőhelyek kiterjedésének meghatározására ad lehetőséget, részben konkrétan ,,leletmentesíti" a beruházási területeket, így elkerülhető kulturális örökségünk megsemmisülése.

A 68/2018. (IV. 09.) Korm. rendelet 37. § (1) alapján **a Nagyberuházással kapcsolatos régészeti feladatellátás esetén** a régészeti feltárás elvégzésére vonatkozó általános követelményeket és a megelőző feltárásra vonatkozó szabályokat a 38–45. §-ban

foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

A 68/2018. (IV. 09.) Korm. rendelet 37. § (3) alapján a rendelkezésre álló örökségvédelmi hatástanulmány vagy próbafeltárás nélkül készült előzetes régészeti dokumentáció esetén a hatóság dönt arról, hogy az alkalmas-e az elvégzendő régészeti feladatellátás módjának, valamint idő- és költségvonzatának meghatározására. A hatóság – a 3. § (3) bekezdése szerinti örökségvédelmi szerv (jelenleg Budavári Kft) véleményének kikérésével, ésszerű határidő kitűzésével – előírja a hiányzó munkarészek pótlását vagy új előzetes régészeti dokumentáció elkészítését.

IV.
ALSÓPETÉNY KÖZIGAZGATÁSI HATÁRÁBAN LÉVŐ RÉGÉSZETI LELŐHELYEK MEGÓVÁSA - ÖSSZEFOGLALÁS

Alsópetény közigazgatási határában 3 azonosított régészeti lelőhelyet ismerünk (lásd az 1-4. mellékletet). Ezek kulturális örökségünk részét képezik, melyek védelme érdekében a terület- és településfejlesztéssel, valamint a terület- és településrendezéssel kapcsolatos beruházások tervezését e védelemmel összhangban kell megoldani. A régészeti lelőhelyek védelmére irányuló intézkedéseknek elsősorban megelőző, szükség esetén mentő jellegűeknek kell lenniük.

A régészeti lelőhelyek a településszerkezeti terveken és a településrendezési tervlapokon feltűntetésre kerülnek. A helyi építési szabályzat hivatkozik a régészeti lelőhelyek által érintett telkek területén történő építésre vonatkozó jogszabályokra.

A lelőhelyek főbb adatait (*név, helyrajzi szám*) be kell illeszteni a Helyi Építési Szabályzat régészeti örökség védelmével vonatkozó szakaszának megfelelő helyére, illetve fel kell tüntetni a szabályozási terv térképlapjain is.

A jelenlegi területhasználat a külterületi szakaszok esetében viszonylag kis mértékben, de folyamatosan (elsősorban szántás, erdőművelés okozta bolygatás), míg belterületen már nagyobb mértékben, de alkalomszerűen (főként építkezések, közműfektetések) veszélyezteti a kulturális örökség ismert és eddig azonosítatlan elemeit. A lelőhelyek különböző jellegűek és minőségűek, a tervezett változtatások az érintett örökségi elemek (régészeti lelőhelyek) teljes, vagy részleges pusztulásával járhatnak - ilyen veszély a belterületi lelőhelyek beépítése.

Általánosságban kijelenthető, hogy régészetileg a település határa alig ismert, amit jól szemléltet a régészeti érdekű területekről szóló fejezet. A kutatás élénkülésével további régészeti jelenségek, illetve korábbi szórványadatok hitelesítése is várható.

Alsópetény területe elérhető vízbázisával ősidők óta kiváló adottságokat kínált a megtelepülésre, kiemelten Petényi-patak közelében, mégis inkább csak szórványos adatunk van őskőkori és bronzkori lelőhelyekről.

Fontos tény, hogy a település történeti forrásokból ismert előzményét nem biztos, hogy (csak) a mai belterületen kereshetjük. Árpád-kori érdekterület a Földvár lelőhely környezete. A belterületen az 1711 előtti megtelepedés, így pl. az 1688-tól folyó betelepítés emlékanyaga is régészeti érdekűnek számít, bár a beépítettség miatt ez csak mozaikosan kutatható. A középkori falu lehet, hogy ettől nyugatabbra feküdt. A középkori faluhoz kapcsolódó templom és nemesi udvarház valószínűleg tájképileg is meghatározó fekvésű, bár e helyszín foglalására

is csak a 15. századtól van adat.

Mind a földvár, mely kettős - helyenként hármas árokkal és sánccal kerített erődítménye, mind a templomdomb és egykor valószínűleg szintén erődített udvarház kiemelt védelemre érdemes, a helyszínen megfigyelt jelenségek alapján több épített örökség is található itt (lásd 3. melléklet).

Werbőczy egykori udvarházát és templomot ezen felül megilletné a történelmi emlékhely besorolás: hiszen itt, Alsópetényben írta meg Werbőczy István azt a Hármaskönyvet, mely elkészültének 500. évfordulója ugyan már elmúlt (1514), azonban a Tripartitum a magyar szokásjog meghatározó gyűjteményévé vált a történelem során, kiemelten 1517 évi megjelentetése után (egészen 1848-ig használatban volt, egyes passzusai a második világháború végéig érvényben voltak. A Tripartitum a három részre szakadt országban az egység szimbóluma lett).

A kiemelt védettség és emlékhely kialakítása lehetőséget nyújthat arra, hogy középkori építészetünk kiemelkedő emlékegyüttese a régészeti kutatás, helyreállítás- és bemutatás helyszíne legyen. Érdemes lenne geofizikai felméréssel, esetleg tervásatással megkutatni, ahol kiemelten figyelni kell a felszínen lévő falmaradványok dokumentálására, megóvására. A terület turisztikai vonzerejének – és egyben az értékek megóvásának eszköze is lehet egy megalapozó kutatáson alapuló információs stratégia kidolgozása (kutatás, információs táblák, kiadványok, egyéb sajtómegjelenés, stb.), mely azonban meghaladja jelen tanulmány kereteit.

A terepbejárás módszerével nehezebben ismerhetők meg a temetők, jelenleg csupán a templom körül van ismeretünk temetőről, a korábbi időszakokból sírok előkerüléséről nincs adatunk.

A 20. század elején Alsópetényből a váci múzeumba került őskőkori és bronzkori leletek lelőhelyek beazonosítása is a jövő kihívása.

Általános elvként fogalmazható meg, hogy a régészeti lelőhelyek tényleges horizontális kiterjedése gyakran nem feleltethető meg teljes mértékben a felszíni leletek szóródása által meghatározható területtel. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a felszíni adatok alapján sugalltaknál rendszerint nagyobb kiterjedésű régészeti lelőhelyekkel szükséges számolnunk a munkák során.

Tekintettel arra, hogy a nyilvántartott lelőhelyek kiterjedése nem minden esetben ismert pontosan, térképi megfeleltetésük nem egyértelmű, jelölt területükön kívül is előkerülhet kapcsolódó leletanyag.

Mivel Alsópetény közigazgatási területének egy része a beépítettség és a vegetációs borítottság miatt régészeti terepbejárással nem vizsgálható, felhívjuk a figyelmet arra, hogy a

területrendezések során *bárhol kerülhetnek elő eddig nem ismert régészeti lelőhelyek* 1. katonai felvételezésen a Petényi patak Felsőpetény és Alsópetény közötti szakaszán két malom is ábrázolt, melyek vonatkozásában a középkori használat is feltételezhető, erre utal a Malomköz földrajzi név is (pl. a 3. katonai felvételezés térképlapján) stb. (4. melléklet). Minden beruházás, földmunka alkalmával fokozottan figyelni kell az esetlegesen előkerülő leletekre. Fontosnak tartjuk, hogy a település vezetése kiemelt figyelmet fordítson a régészeti jelenségek, leletek előkerülésére pl. a foghíjtelkek beépítése során, és együttműködjön az illetékes hatóságokkal az örökségvédelem érdekeinek érvényesítésében.

A település szántóföldi művelés alá eső területein még nem történt szisztematikus régészeti bejárás, lelőhelyek előkerülése azonban valószínűsíthető. Figyelmet érdemelnek pl. Stajerka és Hajdú-árok határrészek pontosabban nem lokalizálható szórványadatai. Ezért fel kell hívni a figyelmet arra, hogy mezőgazdasági területeken a kialakult használat folytatható, amely a szántással, talajjavító, meliorációs tevékenységgel jár együtt, vagy gyepesítés megengedett, de attól a lelőhely nem károsodhat. Lelet, vagy jelenség előkerülésekor a hatályos jogszabályok szerint kell eljárni. **Ezeken a területen minden, az eddigi használattól eltérő hasznosításhoz az illetékes járási kormányhivatal előzetes engedélye szükséges, különösen az erdő-, gyümölcsös illetve szőlőtelepítések lehetnek roncsoló hatással a régészeti örökségre**.

Az új építésre kijelölt területeken tervezett beruházások esetében a tereprendezés/közműkiépítés megkezdése előtt előzetes régészeti dokumentáció elkészítése javasolt, nagyberuházásnak minősülő beruházás esetén kötelező. *A beruházások feltételeként előírt régészeti feltárások költségei a beruházót terhelik.* A munkák megkezdését a Nógrád Megyei Kormányhivatal **Salgótarjáni Járási Hivatal Járási Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatalának (3100 Salgótarján, Múzeum tér 1. , 3100 Salgótarján Pf.: 269.; Telefon: 06 (32) 795-161; Fax: 06 (32) 795-173**; **epites.salgotarjan{kukac}nograd.gov.hu**) és a területileg illetékes múzeumnak**(**Jelen esetben: Dornyay Béla Múzeum – 3100 Salgótarján, Múzeum tér 2. kell jelenteni. Lelet, vagy jelenség előkerülésekor a végzett tevékenységet fel kell függeszteni, és a Kormányhivatal nyilatkozatát a további teendőkről be kell szerezni.

A fenti munkarész a készítés időpontjában rendelkezésre álló adatok, az elvégzett terepbejárás adatainak kiértékelése alapján és a megismert fejlesztési tervek ismeretében készült. A település közigazgatási területén időközben előkerülő újabb régészeti lelőhelyekről a Miniszterelnökség vezet közhiteles nyilvántartást, ezért minden tervezett beruházás és nagyobb földmunkával járó tevékenység előtt javasolt az érintett területen található vagy feltételezhető régészeti lelőhelyekről tájékozódni. Ezzel elkerülhető a kulturális örökség

elemeinek indokolatlan veszélyeztetése.

V.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Alsópetény arculati kézikönyve.

http://rhost.dyndns.info/MyWeb/www_alsopeteny_hu/tak/alsopeteny-tak-20180105.pdf

Borovszky Samu: Magyarország vármegyéi és városai: Nógrád vármegye. 1911.

Buzás Gergely – Laszlovszky József - Papp Szilárd - Szekér György – Szőke Mátyás: A visegrádi ferences kolostor in: Haris Andrea szerk.: Koldulórendi építészet a középkori Magyarországon Tanulmányok (Művészettörténet - műemlékvédelem 7. Országos Műemlékvédelmi Hivatal,) 1994, pp. 281-304

Feld István–Jakus Lajos–László Csaba: Csővár in Ikvai Nándor szerk.: Fejezetek Pest megye történetéből I. (Studia Comitatensia 7. Szentendre, 1979, pp. 7-62)

Kadić O. Jegyzőkönyv a Magyarhoni Földtani Társulat Barlangkutató Szakosztályának 1920. június 12-én tartott szakületéről. 1920 Bk 8, 41-42.

Kazareczki Noémi: A gótikus és a reneszánsz stílus együttélése Nógrád- és Borsod megye templomépítészetében Nógrád Megyei Múzeumok Évkönyve XXVII-XXVIII. (2003-2004), pp. 135-157

Káldy-Nagy Gyula: A budai szandzsák 1546-1590. évi összeírásai. A Pest Megyei Levéltár kiadása Budapest 1985

Káldy-Nagy Gyula: A budai szandzsák 1559. évi összeírása. A Pest Megyei Levéltár kiadása, Budapest 1977.

Karácsonyi János: A magyar nemzetségek a XIV. század közepéig 1. köt. (1900)

Laszlovszky József: Templom, kúria, kastély - Alsópetény megújuló műemlékei. in Várak, kastélyok, templomok : történelmi és örökségturisztikai folyóirat. 9. évf. 4. sz. / 2013. pp. 8-11

Nováki Gyula - Feld István - Guba Szilvia - Mordovin Maxim - Sárközy Sebestyén: Nógrád megye várai az őskortól a kuruc korig (Magyarország várainak topográfiája 4.), Budapest 2017.

A mai Nógrád megyebeli községek leírása. Nógrád megye képe a XVIII. század végén. A II. József-féle országleírás és népszámlálás főbb adatai - Adatok és források a Nógrád Megyei Levéltárból 7. (Salgótarján, 1977)

Nováki Gyula – Feld István – Guba Szilvia – Mordovin Maxim – Sárközy Sebestyén: Nógrád megye várai az őskortól a kuruc korig. Magyarország várainak topográfiája 4. Budapest 2017.

Nováki Gyula - Sándorfi György: Nógrád megye középkori várai III. : a megye középső része és a Mátra északi lejtője. Műemlékvédelem. 36. évf. 3. sz. / 1992, pp. 147-154

Péntek Attila- Zandler Krisztián A Cserhát - hegység és az Ipoly - völgy felső paleolitikus és epipaleolitikus lelőhelyeinek topográfiája. Neograd 2016 : a Dornyay Béla Múzeum évkönyve pp. 122-171

Schram Ferenc: Kisnógrád megye történeti néprajza, 1686–1848 / Levéltári Szemle, 18. (1968) 3. szám; 657–719. o.

Tragor Ignác: A váci múzeum gyűjteményeinek leíró lajstroma. Vác, 1912

Tyekvicska Árpád: Templom és falu térben és időben A legéndi Boldogságos Szűz Mária templom környezetének története a 14. század végéig.in Studia Comitatensia. A Ferenczy Múzeumi Centrum Évkönyve 2015. Szentendre 2016, pp. 233-290

Végh József: Werbőczy István faluja: Alsópetény. évszám n.

Zelnik Csaba Ákos: Alsópetény.Történeti emlékek, fejezetek Alsópetény múltjából. Horpács, Mikszáth Kiadó, 2005

VI.
NYILATKOZAT

A 439/2013. *(*XI. 20.*)* Korm. rendelet a régészeti örökséggel és a műemléki értékkel kapcsolatos szakértői tevékenységről és a 496/2016. *(*XII. 28.) Korm. rendelet a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról alapján a kulturális örökség védelmével kapcsolatos régészeti részszakterületen örökségvédelmi hatástanulmány készítése esetében kulturális szakértői tevékenységet folytathatok, a Miniszterelnökség régészeti szakértői nyilvántartásban szerepelek (nyilvántartási szám 9OXZ52 - http://www.kormany.hu/hu/miniszterelnokseg/parlamenti-allamtitkar/regeszeti-es-muemleki-szakertoi-nevjegyzek/regeszet).

Az általam ellenjegyzett örökségvédelmi hatástanulmány az örökségvédelmi jogszabályokkal és a hatósági előírásokkal összhangban készült, a tanulmányban szereplő tervezett megoldásokra vonatkozó javaslatok azoknak mindenben megfelelnek.

Harta, 2019. január 24.

Kustár Rozália
régész - örökségmenedzser
örökségvédelmi szakértő

I. MELLÉKLET

NYILVÁNTARTOTT RÉGÉSZETI LELŐHELYEK

ALSÓPETÉNY BEL- ÉS KÜLTERÜLETÉN

AZONOSÍTOTT LELŐHELYEK

Alsópetény 1. lelőhely **Alsópetény – Földvár**	
Központi azonosító:	49431
Jelleg:	Erődítés, Árpád-kor Árpád-kori kerámia *„A várat oklevél nem említi. Régészeti kutatás hiányában még nem zárható ki, hogy a falu korai birtokosai közül esetleg a Csák- vagy a Zsadány-nemzetség emeltette-e”*Nováki - Feld - Guba - Mordovin - Sárközy 2017
Körülmény:	Alsópetény község északnyugati végétől mintegy 700 m-re északra, a Felsőpetény felé vezető országúttól keletre kb. 400 m-re emelkedik a Földvár nevű hegy (tszf. Magassága 274,5 m). Ez a felette magasodó Romhányi-hegy tömbjének délnyugati nyúlványát képezi, melyből keskeny nyereg után erősen kiszélesedve emelkedik ki. A hegytető mintegy 15 m-el magasabb, mint a nyereg. Körös-körül meredek hegyoldal övezi, alul szakadékos. Az egész környéket és az erősség területét is erdő takarja. A vár a teljes hegytetőt magába foglalja. Két, egymással nagyjából párhuzamos árok veszi körbe, külső oldalukon az árokból kidobott földből emelt sánc kíséri mindkettőt. A két árok 25-40 m-re van egymástól, az alsó 6-18 m-rel alacsonyabb szinten halad. A felső sánc övezi a hegytető viszonylag egyenletes, kissé domború területét. Átmérője 140×90 m. Az alsó sánc már a hegy meredekebb oldalán fut körbe. A keleti oldalon lehúzódik a szakadékos vízmosásig, itt 100 m hosszan nincs árok és sánc, a védelmet maga a vízmosás mélyedése jelentette. Az északnyugati oldalon az alsó sáncból egy rövid árok és sánc szakad ki, amely lefelé fut a vízmosásig. Lehetséges, hogy az alsó sánc kezdetben csak eddig tartott, az északi oldal ívben görbülő része később került kialakításra. Az alsó sánccal körbezárt teljes terület átmérője 180-205 m között váltakozik. Az északkeleti oldalon az alsó sánc alatti hegyoldal enyhe lejtővel ereszkedik le a nyeregig, ahol az alsó sánctól 35 m-re egy harmadik védelmi vonalat is kialakítottak egy 85 m hosszú árokkal, melynek mindkét vége szakadék felett végződik. Forrás: http://varak.hu; Nováki - Feld - Guba - Mordovin - Sárközy 2017 Felmérés, Nováki Gyula - Sándorfi György, 1987 Helyszíni szemle, Gádor Judit, 1966 Helyszíni szemle 2018 - Kustár R.
Irodalom, forrás:	Magyarország vármegyéi és városai. Nógrád vármegye [Bp., 1911.] Nógrád megyei várkutatás. [KFM Rég. Ad. 124-88.] Alsópetény. [MNM Adattár I.21/1967.] Nováki GY. - Sándorfi GY 1992a 55-56. Nováki - Feld - Guba - Mordovin - Sárközy 2017
Megjegyzés:	Hrsz: 052/1 EOV: 282631; 664010 ex lege védett földvár: a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban Tvt.) *„földvár”* definíciójának megfeleltethető tájképi elem műemléki védettség:
Alsópetény 2. lelőhely **Alsópetény – Római katolikus templom + udvarház**	
Központi azonosító:	49433

Jelleg:	középkori templom és templom körüli csontvázas temető Épület általában, középkor - udvarház
Körülmény:	A plébániatemplom közelében akár már a Zsadány-nembeliek is rendelkezhettek egy udvarházzal a 14. században. Kiterjedt régészeti feltárás hiányában azonban ez csupán feltevés, s az sem dönthető el, mi épült itt az 1440-től adatolható Szobi-birtoklás idején, s mi köthető ténylegesen Werbőczy Istvánhoz. Az írott források tanúsága alapján valószínű, hogy Szobi Mihály valamikor 1508 és 1513 között adományozhatta petényi birtokát és feltételezhető udvarházát Werbőczy Istvánnak, aki valószínűleg már korábban is gyakran tartózkodott itt atyai barátjánál. forrás: Laszlovszky 2013 és Nováki - Feld - Guba - Mordovin - Sárközy 2017 nyomán Felmérés, Nováki Gyula - Sándorfi György, 1987 Helyszíni szemle, Paszternák István, 2000 Helyszíni szemle 2018 - Kustár R.
Irodalom, forrás:	Nógrád megye műemlékei. Magyarország műemlékei topográfiája III. [Bp., 1954.] Magyarország vármegyéi és városai. Nógrád vármegye [Bp., 1911.] Nógrád megyei várkutatás. [KFM Rég. Ad. 124-88.] Laszlovszky 2013 Nováki - Feld - Guba - Mordovin - Sárközy 2017
Megjegyzés:	Hrsz: 112, 62, 113/2, 111/4, 113/1, 61, 89 EOV: 281066; 664627 A barokk harangtorony műemléki megújítása során régészetileg is szondázták 2012-ben az udvarház középkori épületének egy részét. Megállapítható, hogy a falak részben a 18-20. századi tereprendezések során kerültek betemetésre. templom: azonosító:6507; törzsszám: 5436 harangtorony: azonosító: 6504, törzsszám: 5437 Werbőczy-emlékmű és kripta: azonosító: 6505; törzsszám: 5438

Alsópetény 3. lelőhely
Alsópetény – Ófalu

Központi azonosító:	93487
Jelleg:	Telepnyom, középkor
Körülmény:	Történeti forrásokban a 13. századtól adatolt középkori település Adatgyűjtés Tomka Gábor 2017
Irodalom, forrás:	Jelentés adatgyűjtésről - Rétsági Járás beépített középkori települései, 2017 [ÖNYO/148 (2018)]
Megjegyzés:	Hrsz: 181/3, 206, 164/3, 163, 209/1, 182, 177, 124, 119, 118, 110, 141, 142, 126, 128, 108, 116, 140, 207, 181/5, 183/2, 184, 185, 264/1, 287, 279, 288, 366, 257, 259, 260, 181/1, 224, 211, 217, 216/1, 218, 205, 183/1, 228, 168, 227, 162, 82, 62, 215, 436/2, 436/1, 419, 413/2, 418, 420, 289, 397, 412, 424, 66, 232/1, 63, 252, 253, 239, 432, 394, 392, 400, 408, 393, 76, 251, 398, 406, 431, 421, 88/2, 95, 415, 221, 230, 223, 258, 261, 262/1, 266, 269/2, 267, 265, 390, 389, 388, 409, 410, 411, 339/3, 370, 437, 59, 433, 58, 246, 248, 434, 391, 249, 395, 407, 413/3, 245, 399, 401, 402, 405, 430, 428, 429, 71, 73, 80, 235, 92, 231/2, 233, 87, 78, 414, 416, 84, 413/1, 268, 286, 234/1, 208, 170, 64, 65, 243, 255, 256, 396, 77, 75, 69, 417, 250, 422, 423, 425, 426, 67, 68, 70, 72, 74, 79, 127, 123, 97, 100, 104, 105, 106, 60, 167, 176, 188, 187, 186, 181/6, 181/2, 180, 026/1, 121, 120, 125, 174/1, 427, 236, 237, 238, 244, 83, 81, 96, 86, 85, 171, 173, 174/2, 175, 88/1, 94, 98, 231/1, 107, 117, 101, 115, 122, 102, 103, 247, 214, 169 EOV: 281127; 664799

ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY RÉGÉSZETI MUNKARÉSZ

2. MELLÉKLET

RÉGÉSZETI LELŐHELYEK ALSÓPETÉNY BEL- ÉS KÜLTERÜLETÉN

TÉRKÉPDOKUMENTÁCIÓ

1. Ismert régészeti lelőhelyek Alsópetény igazgatási területén - topo 1:10 000 térképlapon

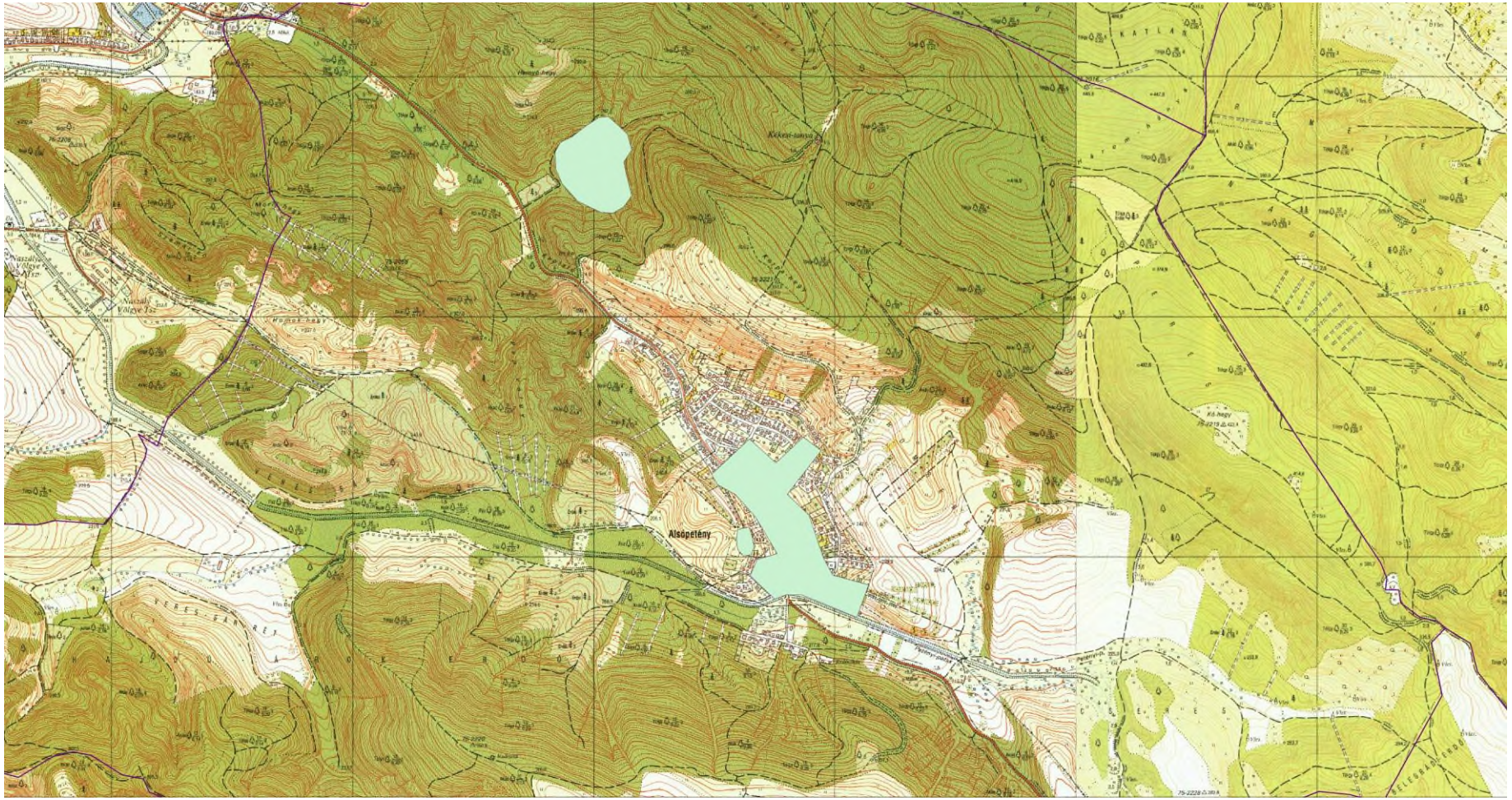

ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY RÉGÉSZETI MUNKARÉSZ

3. MELLÉKLET

RÉGÉSZETI LELŐHELYEK ALSÓPETÉNY BEL- ÉS KÜLTERÜLETÉN

KÉP- ÉS FOTÓDOKUMENTÁCIÓ

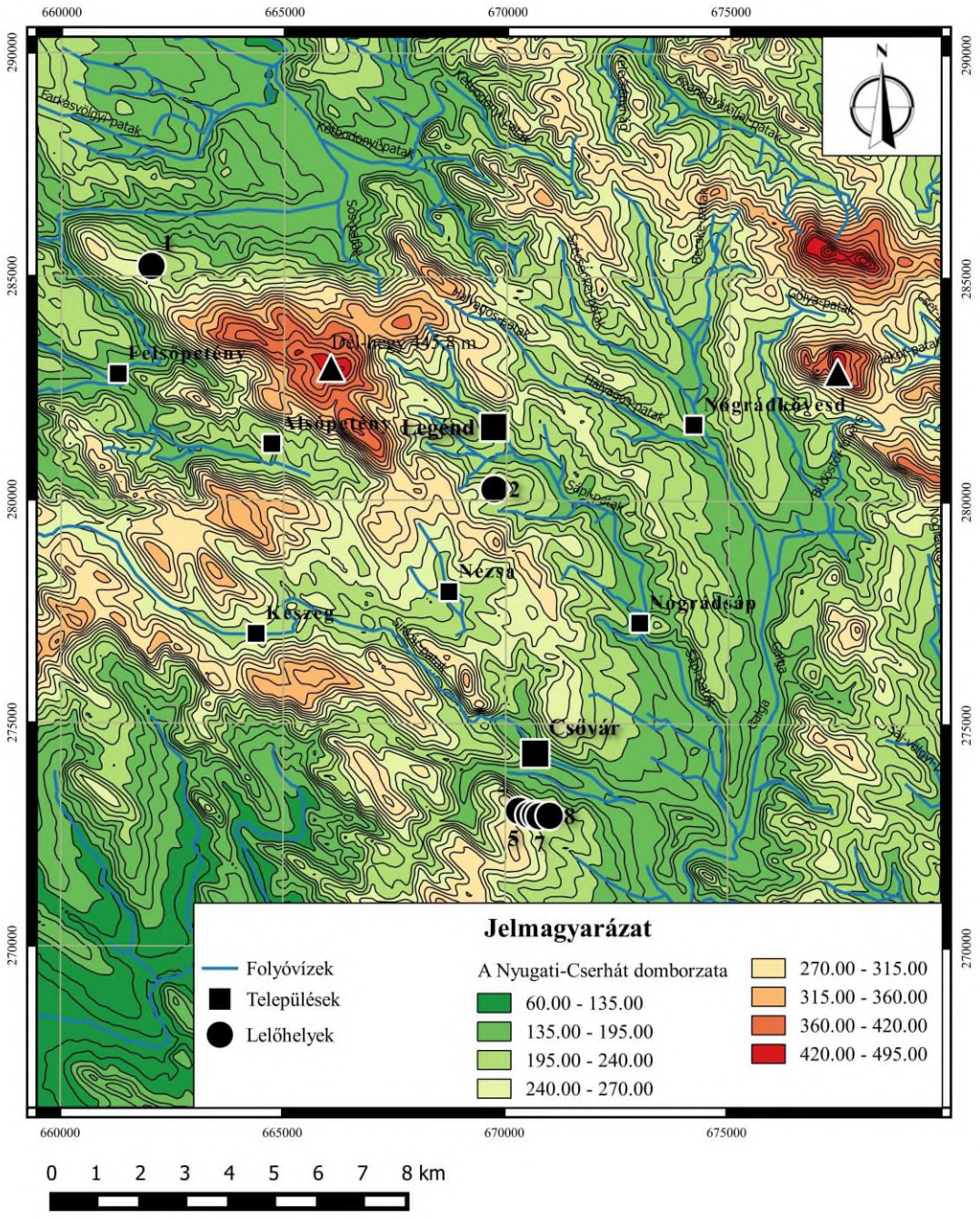

Őskőkori településnyom jelölése Alsópetény határában. forrás: Péntek-Zandler 2016, 2. ábra: A Nyugati-Cserhát paleolitikus lelőhelyei: 1=Romhány-Diós-út: 2=Legénd-Hosszú-földek: 4-8=Csővár-Arany-hegy település komplexum Figure 2: Palaeolithic sites of the Western-Cserhát Mountains: 1=Romhány-Diós-út: 2=Legénd-Hosszú-földek: 4-8=Csővár-Arany-hegy settlement complex.

Alsópetény 1. lh

- Földvár geográfiai helyzete. forrás: Nováki - Feld - Guba - Mordovin - Sárközy 2017

- Felmérési rajza (Sándorfi György és Nováki Gyula felmérése 1987)

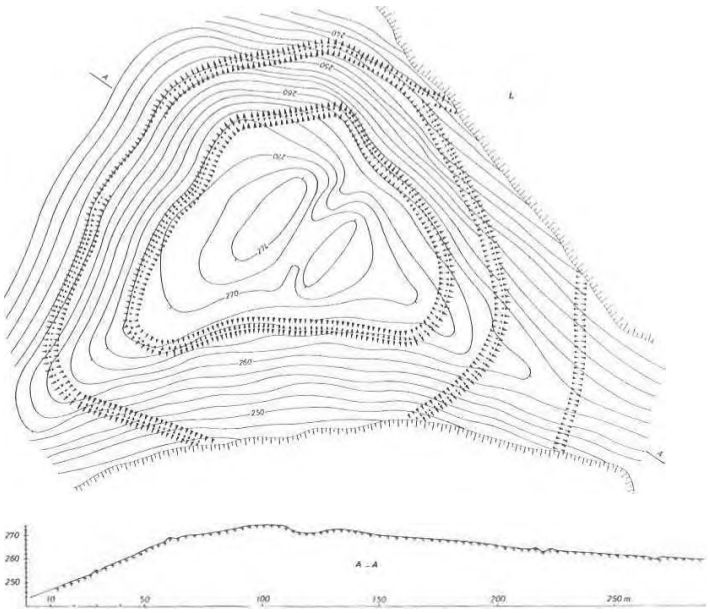

…és a kettős sánc- és árok légifotója (forrás: http://www.varak.hu/latnivalo/index/495-Alsopeteny-Foldvar/)

Alsópetény – Templomdomb. Északi oldal - oldalkápolna/sekrestye alapfalainak és nyílásának műemléki jelölésével

Alsópetény – Templomdomb. Déli oldal – egykori gótikus ablaknyílások jelölésével

Alsópetény – Templom. Gótikus szentélyzáródás

Alsópetény – Templomdomb. Helyben talált faragott kövek – a templom korábbi fázisából és az udvarházból

Nemesi udvarház feltárt falmaradványa a 18. századi kripta alatt - a 2018. júliusi terepszemle során

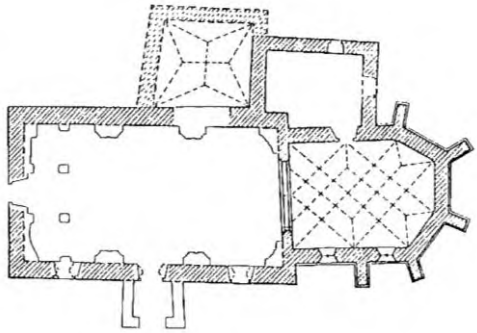

Az alsópetényi templom alaprajza (forrás: Buzás et kol. 1994, 16.a. kép) és az udvarház egyik fala a 2012. évi műemléki/régészeti felmérés során (Laszlovszky 2013)

… továbbá az Udvarház helyszínrajza (Mag Hella munkája, 2016.- közli Nováki - Feld - Guba - Mordovin - Sárközy 2017)

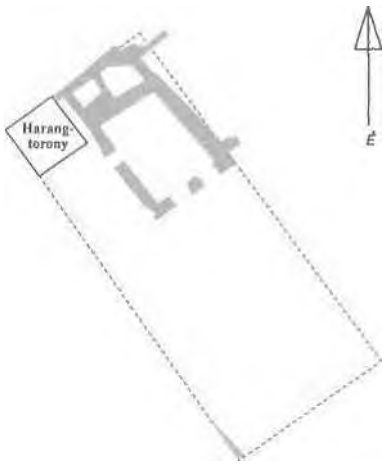

A templom körüli egykori kerítőfal/sánc részletei

Alsópetény délnyugati határa madártávlatból

ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY RÉGÉSZETI MUNKARÉSZ

4. MELLÉKLET

RÉGÉSZETI ÉRDEKŰ TERÜLETEK ALSÓPETÉNY BEL- ÉS KÜLTERÜLETÉN - ARCHÍV TÉRKÉPEK

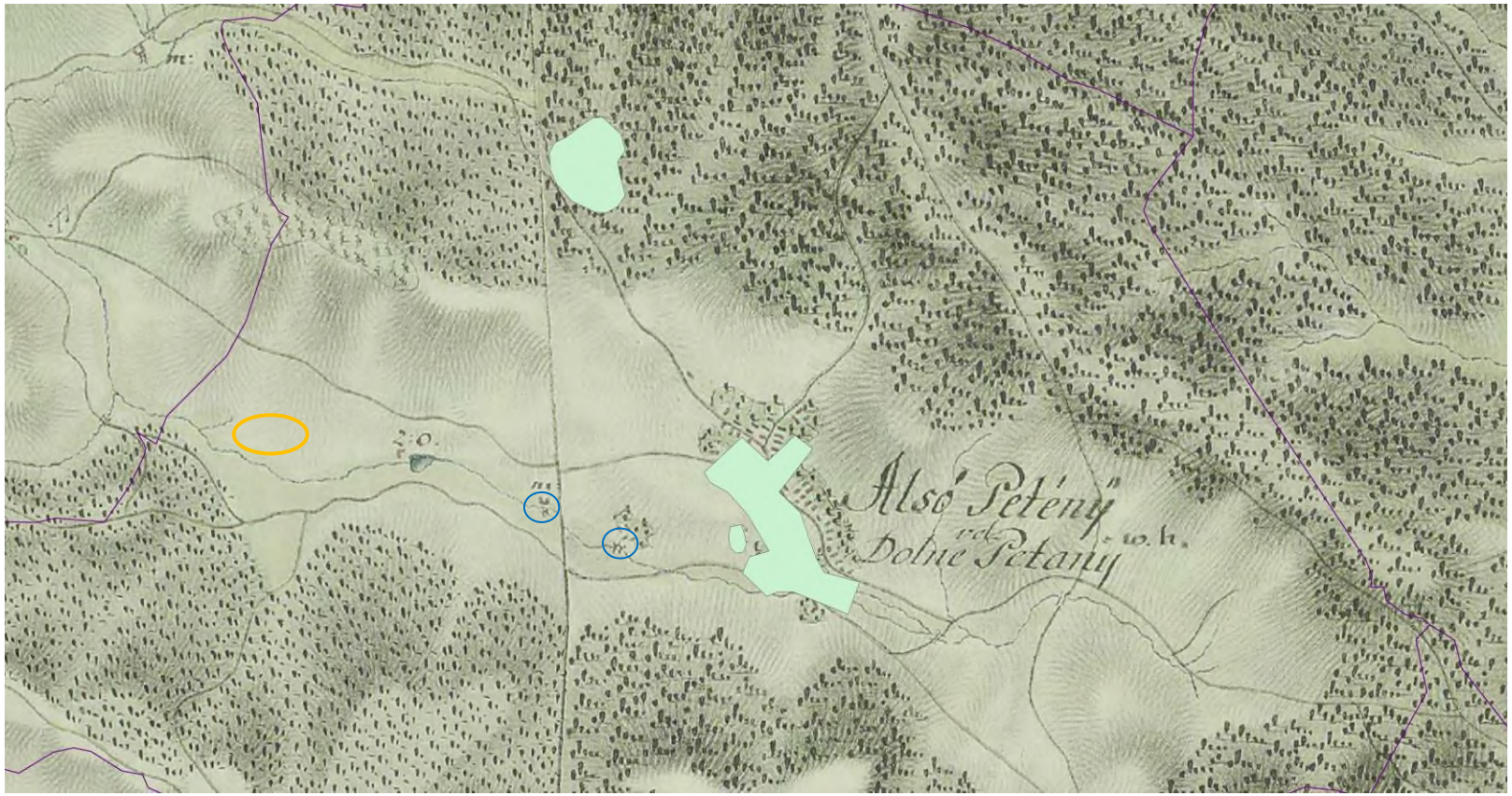

1. Ismert régészeti lelőhelyek és régészeti érdekű területek Alsópetény igazgatási területén az I. katonai felmérés térképlapján, vízimalmok ábrázolásával a Petényi-patakon és a Hajdú-árok régészeti érdekű területtel

2. Ismert régészeti lelőhelyek és régészeti érdekű területek Alsópetény igazgatási területén a II. katonai felmérés térképlapján, vízimalmok ábrázolásával a Petényi-patakon

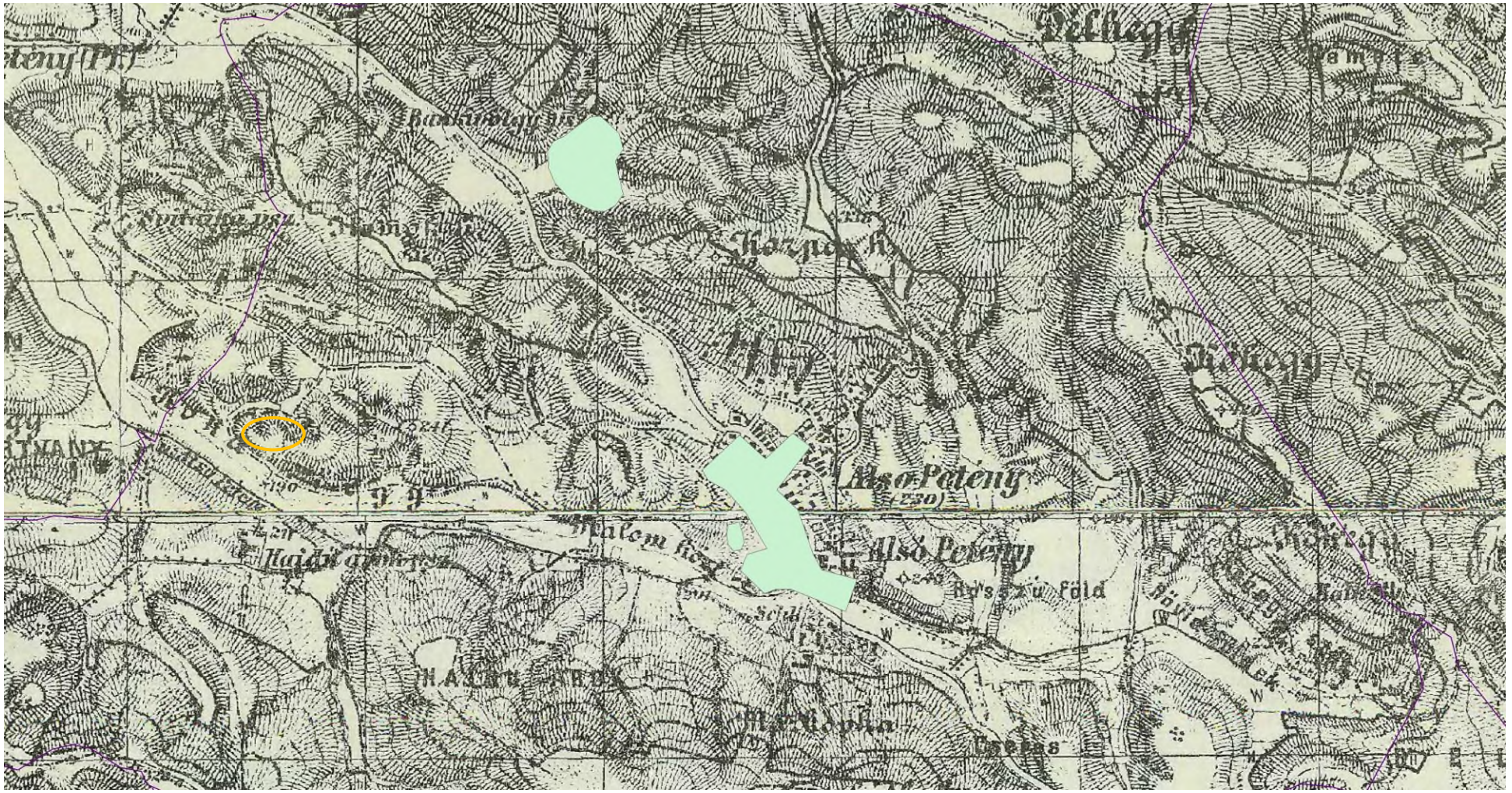

3. Ismert régészeti lelőhelyek és régészeti érdekű területek Alsópetény igazgatási területén a III. katonai felmérés térképlapján

Alsópetény-Hajdú-árok a későbronzkori buzogány valószínűsíthető előkerülési helyével az 1868. évi katasztari felvételezés térképlapján. forrás: mapire.eu

Alsópetény-Stajerka - neolit? pattintott kőeszközök valószínűsíthető előkerülési helyével az 1868. évi katasztari felvételezés térképlapján és 40% átlátszósággal HERE térképen. forrás: mapire.eu

ALSÓPETÉNY

TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV

TELEPÜLÉSI ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNYA

készítette: Dr. Vukov Konstantin

műemlékvédelmi szakmérnök, szakértő

Budapest-Alsópetény 2019. február

TELEPÜLÉSI ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

készült a 68/2018 (IV.9.)korm. rendelet 14. mellékletének megfelelően

Tartalom

1. Örökségvédelmi vizsgálat: 3 (oldal)

a) A település történeti leírása: 3

b) A település régészeti örökségének felmérése 10

c) A védett műemléki értékek települési értékleltára: 10

ca) a világörökségi, és a világörökségi várományos helyszínek és területek, 10

cb) az országos építészeti örökség elemei, 10

cc) a védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek és a nyilvántartott régészeti lelőhelyek.12

d) A helyi építészeti örökség települési értékleltára, 14

da) településszerkezet, 11

db) telekstruktúra és az utcavonal-vezetés, 16

dc) utcakép (utcakép részletek), 17

dd) egyéb településkarakter elemek, 19

de) részletek, alkalmazott anyaghasználat, tömegformálás, homlokzati kialakítás

df) táj- és kertépítészeti alkotás, egyedi tájérték, növényzet, 26

dg) szobor, képzőművészeti alkotás, utcabútor. 28

Egyedi karakterelemek, települési értékleltár /táblázatos 29

2. A rendezés során tervezett változások hatáselemzése: 33

a) A települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában tervezett változások 33

b) Az *a)* pontban szereplő változások hatásai: 33

ba) a régészeti örökségre,

bb) a történeti településre, település- és tájszerkezetre,

bc) a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre.

3. Értékvédelmi terv 34

a) az értékleltár szerinti értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények 34

b) az önkormányzati feladatok 37

Felhasznált irodalom 38

Szerző adatai 39

1. ÖRÖKSÉGVÉDELMI VIZSGÁLAT

a) A település történeti leírása:

A mai Alsópetény község történetileg Nógrád vármegye Nógrádi járásához tartozott. Elevezései több változatot mutatanak, 13. században Peggen. A későbbi nevekről a megye közigazgatási beosztásaról írt munka így számol be (NOGM-AFT-47, 71.o)

I. A település hivatalos elnevezései és írásmódjai:

1872–1883: Alsó Petény[1]; 1883–1905: Alsó-Petény[2]; 1905-től **Alsópetény**[3]; *nemzetiségi elnevezés: DOLNE PEŤANY*[4]

II. Járási beosztásának változásai:

1872–1950.05.31.: Nógrádi j.[5]; 1950.06.01.–1950.08.14.: Rétsági j.[6]; 1950.08.15.–1983.12.31.: Rétsági jt.[7]; 1984.01.01.: járások megszüntetése[8]; 1984.01.01.–1989.02.28.: Rétság vjnk. nkk. közs.[9]; 1989.03.01.–1990: Rétság v. vkk. közs.[10]

III. Körjegyzőségi beosztásának változásai:

1872: Keszegi kj.[11]; 1872–1950: Alsópetényi kj.[12]; 1991.01.01.–1991.12.31.: Nézsai kj.

Középkor, koraújkor

A korábban egységes Petény földön a 13. század közepére két Petény nevű település jött létre. E két Peggen nevű falu abban az időben az első írásos említéskor Csák nemzet Újlaky ágából való Pous fia Ugriné volt, aki 1268-ban eladományozta szerviensének, Zsadány nembeli Arnach fia Dénes mesternek. 1280-ban Ugrin, mint tárnokmester a két falut eladta Erdő (Erdew) comesnek, de Dénes perelte és visszaváltotta őket. valószínűleg Dénes leszármazottjai a Petényi vagy Alsópetényi család., ezt 1414-es oklevél is így említi. Az Alsópetényi család 1440-körül kihalt, így a birtokot I. Ulászló király a Somogy megyei Szobi (Zobi) Jánosnak adja. A Szobi család jelentős birtokokat szerzet. Igy Szobi Péter fia Mihály a köznemesi párt egyik jelentős vezetőjeként kapcsolatba került Werbőczy (más írásmód Verbőczy) Istvánnal.1505 után Szobi Mihály több birtokrészét átengedte Werbőczynek. Feltételezhető, hogy Alsópetényben udvarháza is volt. 1615-ben Werbőczy innen keltezi egyik levelét. A hagyomány úgy tartja, hogy itt írta a Tripartitum (Hármaskönyv) munkáját. Érdekesség, hogy 1526-ban mindkettejüket száműzik. Werbőczy 1541-ben, Buda eleste után a magyarok bírája. Hamarosan ugyanezen évben meghalt.

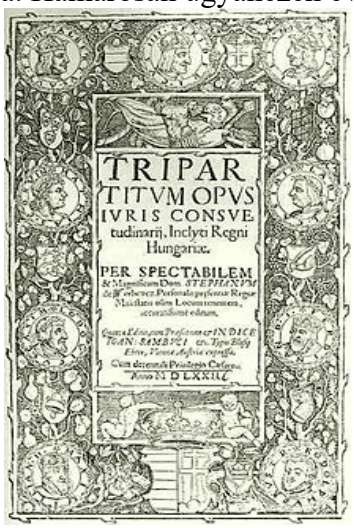

Werbőczy címer és a Hármaskönyv/Tripartitum címlapja

Werbőczy halála után Ferdinánd király Petényt gyarmati Balassa Jánosnak adományozta, jóllehet 1553 után török hódoltság köszöntött be. A falu nem néptelenedett el. A lakosok egy része protestáns felekezetű lett, 1620-ban a drégelypalánki ref. egyházmegye egyháza. A Balassák 1664-ben kihatak, III Ferdinánd intézkedésére a falut nagyjeszeni Jeszenszky Mihály személynöki ítélőmester 1688-ban nádori adományként kapta.

18. -19. század, 20. század eleje

1725-ből származik a templom első írásos említése, bár láthatóan 15. sz végén, a 16. sz. fordulója táján épült. Egyházlátogatási jegyzőkönyv szerint a templomot 1703-ban Jeszenszky családtag (Miklós) építette újjá romló állapotából.
1759-ben kihalt a petényi Jeszenszky ág, a birtok Bakcsády Pál és neje Hunyady Anna lett.

A 18. sz végén Alsópetény legfőbb bitokosa a Gyurtsányi (más írásmóddal Gyurcsányi) család volt. 1791-ben Gyurtsányi Ignác özvegye Blaskovts Terézia Werbőczi udvarház romjait kihasználva családi kriptát létesített. Erre állíttat Werbőczi emlékobeliszket (amelynek feliratát Fényes Elek is közli). E buzgalmi időben épülhetett a különálló harangtorony.

Alsópetény birtokosai 1711-es összeírás szerint

Birtokosmutató II. 416

A birtok neve	Sor-szám	Jog-állás	Egész telek összesen	Úrbéresek összesen (családfő)	A birtokos neve	
					Urbárium 1770–1771	Népszámlálás 1785
1	2	3	4	5	6	7
ALSÓPETÉNY	5.	pag	5	16	Bacskády Pál	
			1 28/32	8	br Révay Kristóf	
			24/32	1	Révay és Bacskády	
			2 8/32	15	Gyurcsányi Ignác	
			1 8/32	4	Dobóczky László	
			–	1	Podhorszky János	
			6 4/32	29	kisebb birtokosok együtt	
					Váci Káptalan	
			17 8/32	74		

Az 1718-i összeírás szerint Alsópetény a püspökhatvani egyházközség filiája volt Nézsával együtt. Az első plébános Mocsányi Mátyás (1711-1715) 1701-ben lett püspökhatvani plébános. Az alsópetényi római katolikus templom a XV. században épült, de boltozat 1505-1514 között készült el, mivel kőfaragó mesterjegye a nagylóci templomban (ez Is Werbőczy birtok volt!) és a visegrádi Ferences Kolostorban találtakkal egyezik. Hajóját 1724-ben Jeszenszky István a régi anyagból átépíttette. 1725-ből ismerjük az első jegyzőkönyvet a Szent István király templomról. 1759-ben már Bakcsády Pál a birtokos, aki a diadalív felett (ld a jobb oldali képet) olvasható kronosztikon szerint ebben az évben nejével, Hunyady Annával együtt renováltatta a templomot. A felirat szerint ekkor készült a hajó boltozata és a karzat is.
1791-ben Gyurcsányi Ignác özvegye, Blaskovich Terézia a Werbőczy-udvarház romjainak egy részében családi kriptát alakított ki. A kripta tetején emlékoszlopot emeltetett Werbőczy emlékére. Ugyanekkor épülhetett a különálló harangtorony. (Simon Z., MV 2005/4 210)
1799-ben Vályi András leírásában a község így szerepel (Vályi III. 79)

PETÉNY. *Alsó, Felsö Peteny.* Két falu Nógrád Vármegyében, földes Ura mind a' kettônek a' Váczi Káptalanbéli Uraság, és Jeszenszki Urak, fekszik az Alsó, Nézsához, a' Felsô pedig Nötecshez nem meszsze, melyeknek filiáji, lakosai katolikusok, és másfélék is, határbéli földgyeik jók, fekvése kies, földgye, 's szôlôhegyei termékenyek; Verbôczinek kedves múlató helye vala, elsô osztálybéli.

Ebben az időben, egészen a filoxéra pusztításig (1885) jelentős volt a szőlőművelés és borforgalom. A faluban a lejtős pldalakban található pincék (Béke út, Jókai u elejeén, Petőfi u 28-34 telkek felső részei) a megmaradt tanújelei.

Az evangelikus lelkész járandóságairól jegyzőkönyv maradt fenn. (NOGM-AFT-38, 59-61)

Alsópetény leányegyházközség az alábbiakat fizeti

1. Gabonajárandóságot úgy, mint az anyaegyházközség.
2. Szőlősgazdák úgy adnak bort, mint az anyaegyházban. Akiknek nincs szőlőjük, azok semmit sem adnak.
3. Minden önálló személy 8 garast fizet.
4. Baromfijárandóság. Két csirkét ad mindenki.
5. Kantáció nincs.
6. Koledát akkor adnak, amikor az egyházfikat kiküldik.
7. A stóla mindenben megegyezik az anyaegyházival.

Láttam és eredetijével egybevetettem: *Benczur István dékán. s. k.* 1801. év április 18. napján. Előttem: *Lovtsányi Pál a felsőpetényi egyházközség beiktatott lelkésze. s. k.* P. H. *bíró Šwarc Jano + / törvénybíró Krisko Jano + / gondnok Bujaki Jano + / egyházfi Borontsok Matiš + / eskiidt Cerowsky Martin + /* P. H.

a 19. században Mocsáry Antal megyei monográfiájában, Fényes Elek országleírásában röviden Alsó-Petény ről is ír („P" keresés alatt)

„9.. Alsó - Petény. Határja hasonló szomszéd Felső Petényéhez 5 szöllő hegye is van. Megjegyzésre méltó, hogy ama' mindenek előtt esmeretes Verbőtzi István, a' Magyar ég alatt el nem felejthető törvény - írónk (b) itten találá fel tsendes pihenő helyét, mellynek nagyobb emlékezete' okáért egy márvány -kőre illy felírás tétetett:

„Leges hic Patriae scripsit Verbötzius olim ,
„Lex manet, at cecidit scriptor, et ipsa Domus.
„Rudera nunc arcis rursus tolluntur in altum,
„Paci, non Liti, Saxa datura locum.
„Hic ponam curis finem , hic cum stirpe quiescam,
„Spes vana hic solvat, spes mihi sola Deus.
„Theresia BLaskoVICs VIDValgnatll GyVrCsanyI,
„PIIs gentis sVae Manibus posVIt.

a) Illy hűséggel adom én elő mindenütt a' velem közlőit tudósításokat, minden részre hajtás nélkül.

b) Stemmalograpliia Lehotzky a' II. 427, és 428. 1. bővebben lehet ezen nagy emberről és érdemeiről olvasni.

(331 old.) Most itten egy parton úri lakhelye vagyon ama' jó emlékezetű és megsérteni senkit sem akaró, jó szivű Gyurtsányi Jó'sefnek, (már tsak jó maradéka lakja) a' kit időnek előtte lenyomott a'száraz betegségnek súllyá,— és legjobb kúrában örökre elenyészett. Ez alatt a' Jászok Kapitánjának Somogyi Antalnak ékes úri lakhelye, szükséges és hasznos épületekkel körülvéve ékesíti ezen falut, melly egy keskeny völgyben fekszik. A' R. C. a' Nézsai Anya-Templomhoz vannak affiliálra 542. lélek számmal. L. Ev. 47. vannak; Zsidók pedig 9 4 . ezek'Sinagogát is, tartanak itt. „
(Alsó-Petény Mocsáry, 1826, I.köt. 320-321)

„Alsó-Peteny, magyar-tót falu, Nógrád vmegyében, 535 kath., 31 evang., 1 ref., 112 zsidó lak. Két csinos uri lakház. Synagóga. Határa dombos, völgyes és jó termékenységű. Szőlőt is mivel. F. u. Gyurcsányi, Somogyi, s m. t. Nevezetes ezen helység arról, hogy Verbőczi István itt találá fel pihenő helyét, melynek emlékezetére egy márvány táblára illy felirás tétetett. (Fényes ugyanazt a feliratot közli, mint Mocsáry). Ut. p. Vácz." (Fényes Elek 1851, III., 229)

A Werbőczy felirat kronosztikonjának feloldása 1789. Fordítása (ford Somfai István, in Végh-Alsópetény,)

„ A Haza e törvényeit egykoron Verbőczy írta,
A törvény megmarad, de maghalt az írója, és maga a Ház,
Most a vár düledezett falait újra felállítják,
A Kőépület nem a civakodásnak, hanem a békének szádékozik helyet adni,
Itt fejezem be a gondoakodást, itt nyugodjak családommal.
itt hagy ela maeddő remény, egyedül reményem az Isten.
Blaskovics Terézia Gyurcsányi Ignác özvegye,
Saját nemzetsége jótékony kezeivel állította."

A nagy Borovszky-féle vármegyemonográfia -az előbbi információkat megerősítve és kiegészítve írja Alsópetényről:

„**Alsópetény**, a Balassagyarmat-Aszódi vasútvonal mentén fekvő kisközség *(megj.: Ez nem helytálló megállapítás-a vasúttól nagyon messze esik).* (…)
1826-ban Gyurcsányi József és Somogyi Antal, a jászok kapitánya, voltak a birtokosai. A Gyurcsányi család birtokát a Prónayak, a Somogyi családét pedig a báró Andreánszkyak örökölték. Jelenleg Prónay Mihály, báró Andreánszky István nyugalmazott államtitkár és a Hauser testvérek a helység legnagyobb bitokosai. Prónay Mihályé a Gyurcsányi-féle kastély, mely a XVIII. század közepén épült. Báró Andreánszky István bírja a Somogyi kúriát. A Hauser testvérek házát gróf Crouy Frigyes 1880-ban építtette. Tőle Rudnyánszky László vette meg, ki a jelenlegi tulajdonosoknak adta el. A róm. kath. templom a XVI. század első felében épült csúcsíves ízlésben. Egy másik templom maradványa is van a határban. Ez a templom a török hódoltság alatt pusztult el. 1873-ban a kolerajárványnak a lakosság fele esett áldozatul. A határban levő földvári dülőn régi földsáncz nyomaira akadunk, melyet alkalmasint még a szlávok emeltek. E helységhez tartoznak: Bánkvölgyi, Cseres, Hajdúárok, Vadalmás és Werbőczy-puszta, mely utóbbi azelőtt Stajerka-puszta néven volt ismeretes."

(Nógrád vármegye községei.Írta Reiszig Ede dr. történetíró. Kiegészítette Vende Aladár, in Borovszky monográfia, Bp. 1911)

A 19. század meghatározó tragikus eseménye volt az 1873 évi kolerajárvány, mint Borovszky monográfia is említi, óriási lélekszám veszteséggel, mivel akkor a fau kb. 900 fős volt. A másik veszteséget az országos filoxéra járvány által kipusztult szőlők jelentették 1885-ben (l. Mo. filoxératérképe).

A leírások jelentős zsidó közösségről számolnak be. 1851-ben 112 zsidó felekezetű személyt említ Fényes Elek. 1746-ban még egy család volt a faluban, 1848-ra 8 család (31 tag), 1852-ben Stern rabbi 51 családot látott el. A zsidók közt voltak iparral foglalkozók (üveges, mészáros) de főként kereskedelemmel foglalkoztak. A 19. sz végére számuk fokozatosan apadt a faluban, 1880-ban 36 fő, 1900-ban 13 fő, 1930-ban 8 fő. A fogyásnak több okát látják a kutatók. az egyik az1873-as kolerajárvány, másik a filoxéra pusztítás nyomán elapadt borkereskedés, a harmadik lenne a Gyurcsányi család örököseként belépett Andreánszkyak közül Gábor 1183-85-ben az Országos Antiszemita Párt elnöke lett. 1941-es népszámlálás alapján 6 zsidó felekezetű élt Alsópetényben. AZ elhurcolás veszteségét 7 főnek jegyzék, nyilván a faluból való elszármazottakkal együtt, 1945-ben visszatért a faluba 3 fő (Steinmetz család tagjainak maradéki) (NOGM-AFT-. Építészeti vetületben két adatunk van: Volt a faluban zsinagóga még 1945-ben, de már 1946-ban lebontották. (Gazda Anikó kutatása). A községben zsidó temető megmaradt. Steinmetzék deportálási irataiból ismerhetők mag egy falusi mészárszék épületének összetevői: Kétszoba-konyhás, kamrával és jégveremmel, valamint mészárosüzlettel rendelkező lakásukat a főszolgabíró „azonnali átadással” lefoglalta és kiutalta. (NOGM-AFT 50-334)

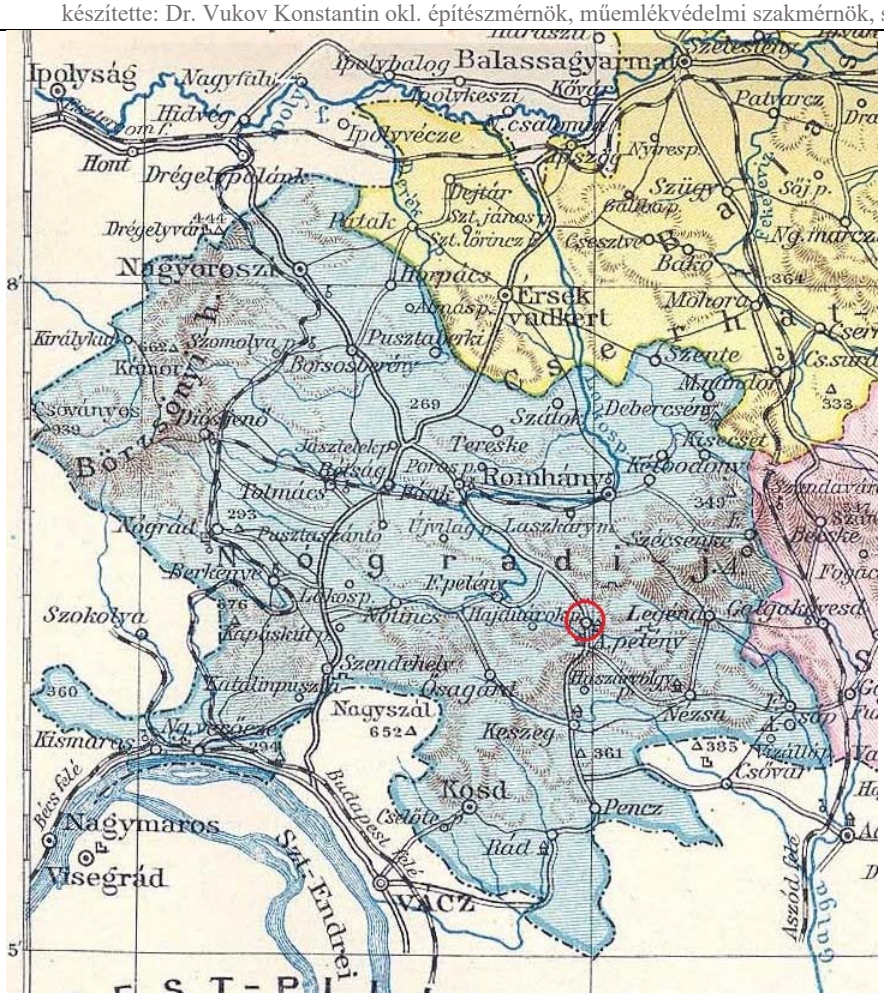

Nógrád vármegye, Nógrádi járás térképe, 1910 k.

A 19. század végi és 20. század eleji vasútvonalfejlesztések a községcsoportot elkerülték.

Kastélyok képei Borovszky 1911

A Prónay kastély

A barokk Prónay-kastély és a klasszicista Andreánszky-kúria

A 20. elején a község életében jelentős volt a két uradalom fejlesztése, a Gyurtsányiaktól családi úton a Prónayak által megszerzett 18. századi kastély és parkja. Prónay Mihály1906-tól megyei alispáni hivatalt töltött be. Különösen jelentős volt az Andreánszkyak által kialakított majorság, az 1840 körüli klasszicista kúriával. Andreánszky Gábor 1895-ben a falu szülöttje, kiváló növénytan kutató lett, gyűjteseivel gazdagította a Növénytárat (ekkor Nemzeti Múzeumé), amelynek 1942-ban igazgatója lett. A háború utáni deklasszálása után is ott dolgozhatott, meghalt 1967-ben.

A templom szemmel látható korábbi eredetű, kutatását az Országos Műemléki Felügyelőség végezte Valter Ilona és Simon Zoltán régészek vezetésével 1988-ban. A kutatás nyomán végzett szakszerű felújítása 1990 körül (homlokzat) és 2005-ben történt (építész Móga Sándor)

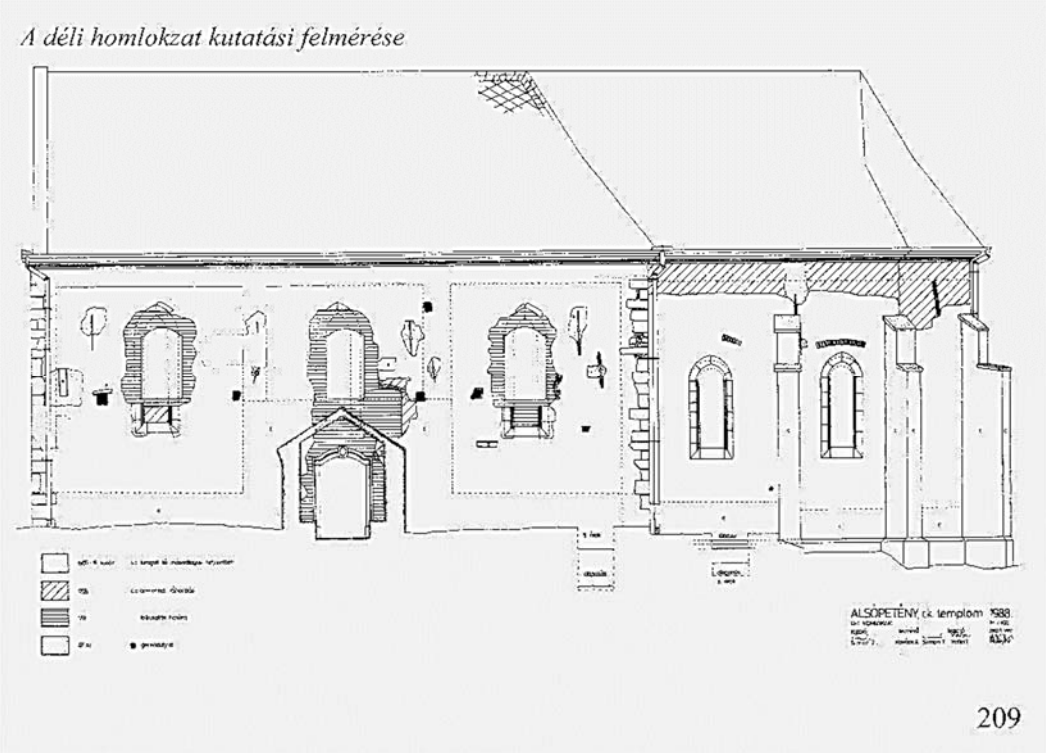

A falu sokáig elzárt életet élt, amig a kastély magánkézben történő felújításai, szálláshellyé való kialakítása meg nem történt, ez megával vonzott régi népi épületek felújításával és korszerűsítésével járó falusi vendégházak létesítését (Béke utcában 3 épület) az utóbbi 5 -10 évben.

1. Örökségvédelmi vizsgálat:

***b)* <u>A település régészeti örökségének felmérése</u>**

LTK adatszolgáltatás szerint-külön mellékletben

1. templomdomb, egykori középkori templom és Werbőczy udvarház. 112 hrsz
2. Földvár -külterületen hrsz 052/1 erdő

1. Örökségvédelmi vizsgálat:

***c)* <u>A védett műemléki értékek települési értékleltára</u>:**

<u>ca)</u> <u>a világörökségi, és a világörökségi várományos helyszínek és területek</u>,

NINCSENEK

<u>cb) az országos építészeti örökség elemei</u>,

Készült a Lechner Tudásközpont nyilvántartásának/adatszolgáltatásának megfelelően

Nº	*cím/hrsz*	*megnevezés*	*rövid leírás*	*kép*	*megjegyzés*
1.	Fűzfasor utca 2. (Werbőczy köz 2.) hrsz: 112	rk. templom	Szent István titulusú rk. templom, középkori eredetű, gótikus részletekkel, belseje barokk berendezéssel		M törzssz.:5436 azonosító:6507
2.	Fűzfasor utca 2. (Werbőczy köz 2.) hrsz: 112	harangtorony	Valószínüleg a Werbóczy emlékoszloppal egyidejüleg épült 1791-ben Gyurtsányi család donációjából.		M törzssz.:5437 azonosító:6504 koordináták 19.2432, 47.8733

3.	Fűzfasor utca 2. (Werbőczy köz 2.) hrsz: 112	Werbőczy emlékmű	Régi udvarház maradványiból képzett kripta fölé emetette Gyurtsányi Ignácné 1791-ben Felirata:		M törzssz.:5438 azonosító:6505
4.	Fűzfasor utca 2. (Werbőczy köz 2.) hrsz: 112	sírkövek	templomkert déli részén 5 db, é-i részén 1 db, a templom támpillérénél 1 db (1853) 19. sz. közepéről		M törzssz.:5439 azonosító: 6506
5.	Kossuth L. 36.38 (=Petőfi u. 52) hrsz 177	Gyurtsányi-Prónay-kastély és kiskastély	Barokk kastélyépület 1750 k., középrizalittal sátortetős kiemeléssel, U alakú beépítés. Főépülettől Dk-re négyzetes belső udvaros-üvegtetős- új kastély.	 	M törzssz. 5435: azonosító: 6508
6.	Az előző tétel magában foglalja, részletesebben kifejti a tartalmát				M törzssz.:5435 azonosító:13651

MŰEMLÉKI KÖRNYZETEK („ex lege”)

1.	Gyurcsányi-Prónay-kastély és kiskastély hrsz: 177, MK hrsz-k út-árok: 162, 163/3, 176, 205, telek: 180, 181/1 182, 183/1, 195, 167, 116, 140, 141, 142		MK (bordó) törzssz/azonosító: 5435 13652, 5435 28337 LTK adatszolg. tkp Nem adekvát!
2.	Harangtorony, Werbőczy emlékmű sírkövek rk. templom hrsz 112 MK hrsz-k út/árok: 0150/17 0150/18, 0151, 0152, 61, 62, telkek: 100, 104, 105, 106, 109, 111/4, 113/1, 113/2, 60, 90, 97, 99	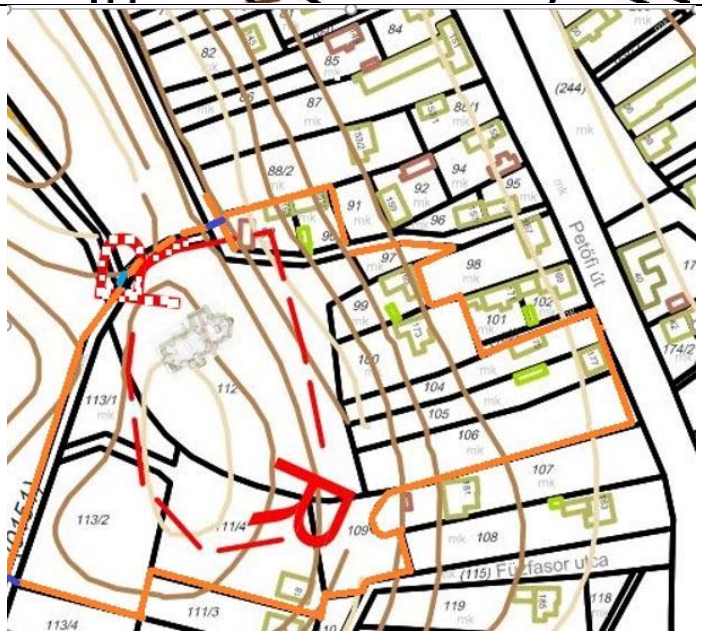	MK (narancs) piros -régészeti terület) törzssz.: azonosító: 5437, 28333 5438, 28334 5439, 28335 5436, 28336 LTK adatszolg tkp (nem adekvát!)

***cc)* a védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek és a nyilvántartott régészeti lelőhelyek.**

3. templomdomb, egykori középkori templom és Werbőczy udvarház. 112 hrsz

műholdkép a helyszínről ásatás a kriptában (Werbőczy udvarház falai)

4. Földvár -külterületen hrsz 052/1 erdő

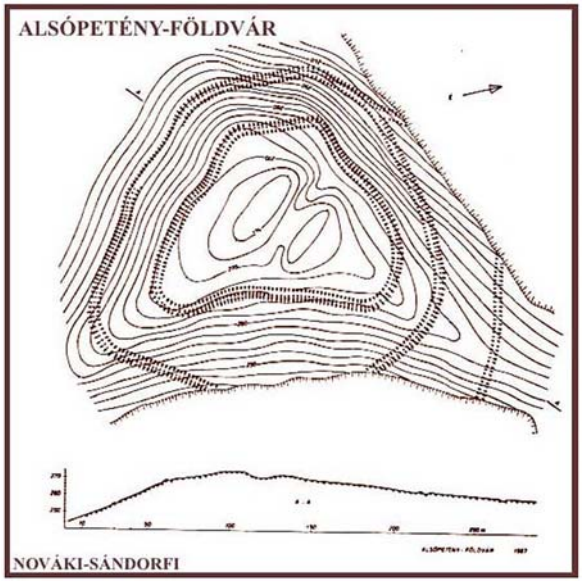

1. Örökségvédelmi vizsgálat:

***d)* <u>A helyi építészeti örökség települési értékleltára</u>,**

***da)* településszerkezet,**

Alapvető település szerkezeti sajátosság a völgyi falu típus.

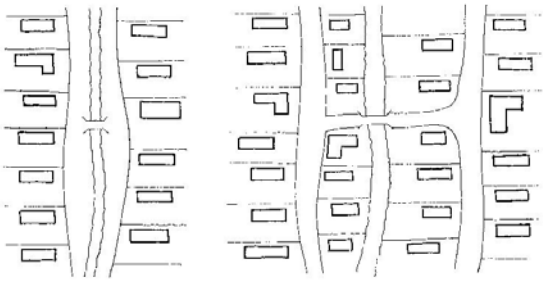

21. ábra. Völgyi faluk

(Barabás-Gilyén, Vezérfonal…)

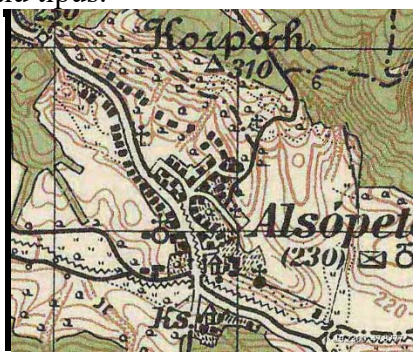

katonai térkép 1941

A 19. sz végétől részben utcássá alakul, így ma vegyes jelleg észlelhető: Utcás falu, részleges völgyi karakterrel

Alsópetény regionális kapcsolatai: Felsőpetény, Nézsa, Keszeg (Romhány-dűlőút)

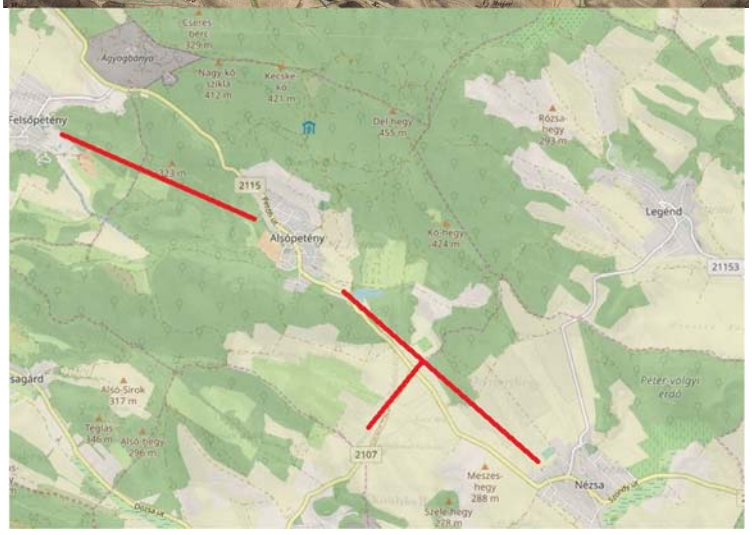

A település szerkezet fejlődése a történeti térképek összehasonlításával követhető

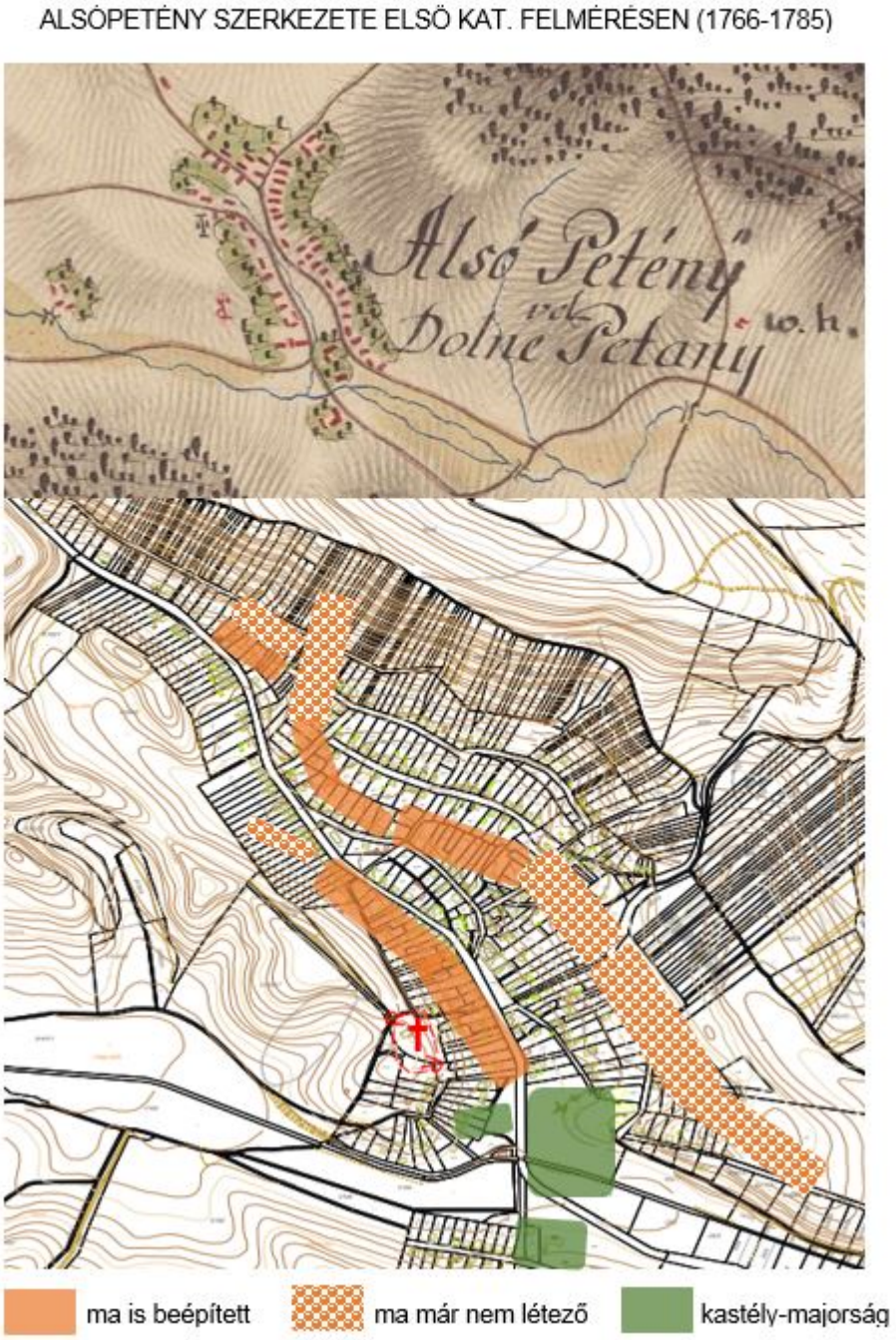

A község főutcája (Petőfi) a patakvölggyel párhuzamos. A hegy felé kis fölkúszást mutat. Völgyi falu jellegű döntően. A déli végen a két kúria sematikusan ábrázolt, több melléképülettel. A templomot is láthatjuk. A templomdomb alatt délre majorság tipikus hosszú gazdasági épületeit mutatja. A lakóházas beépítés felületei mára megváltoztak, részben eltűntek.

Mai utcatérképre vetített változat
30% átfedéssel

2. KAT. FELMÉRÉS 1806-1869 között készült, a község kb 1860 táján került felmérésre, utána következett a részletes 1868-as kataszteri felmérés

A mai beépítési jelleg sok eleme már kiépült. a főutcát=Petőfi utcát kibővíti az Arany János utca és a Kossuth utca. A szőlőhegyek felé vezető mai Béke utat nem követi a beépítés (vagy csak mérési pontatlanság?), más nyomvonal volt a Rákóczi út és Jókai utcák környezetében. A templomdombon a külön torony is érzékelhető, alatta délen majorság van. A Prónay és Andreánszky kastélymajorok is a főépületet jelzik és sok gazdasági épületet mellettük.

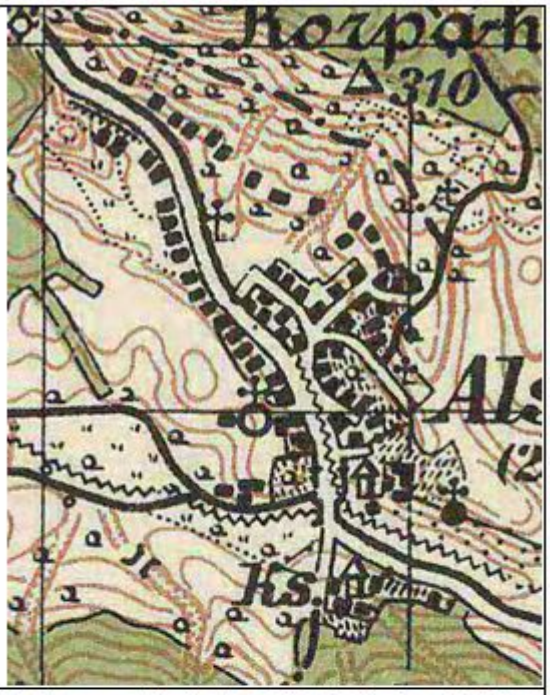

HARMADIK ÉS 1941-ES KAT. TÉRKÉPEK

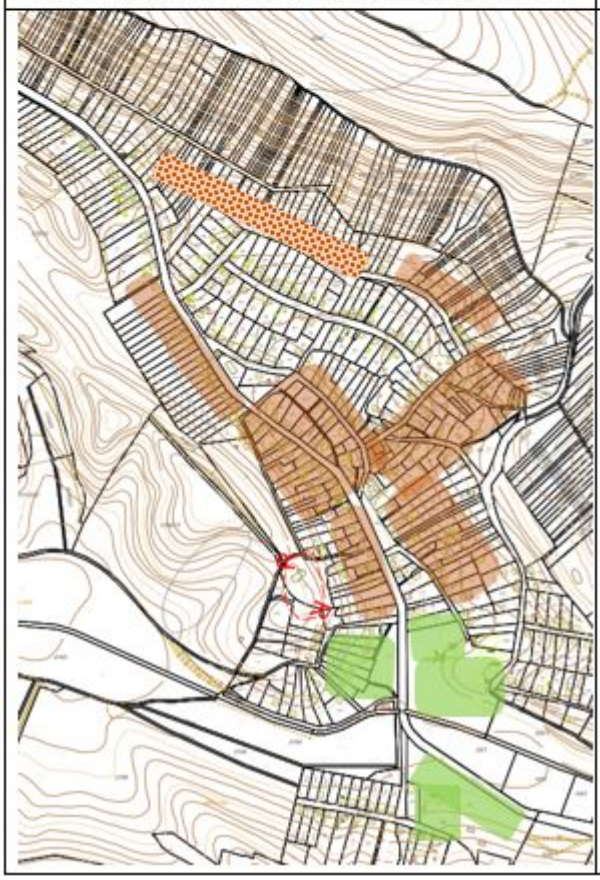

A harmadik katonai felmérés (1872-1884) és az 1941-es katonai térkép

részletekben azonos jelleggel vázlatos (épületek).

Az 1941-ea ábrázolja a Mikszáth utcai hegyoldali házsort. Mindkét térképen a romhányi úton a faluvégen feszületet ábrázolnak. Feszület van a Béke úttal párhuzamos dűlőút kivezetésénél, és kápolna jel látható a Prónay major DK-i szélén. Templomdombtól délre levő majorság gazdasági épületei 1880. körül állnak, később 1941-ben ábrázolva területe csökkent, a Fűzfa sor eleji épületek jellegét mutatja.

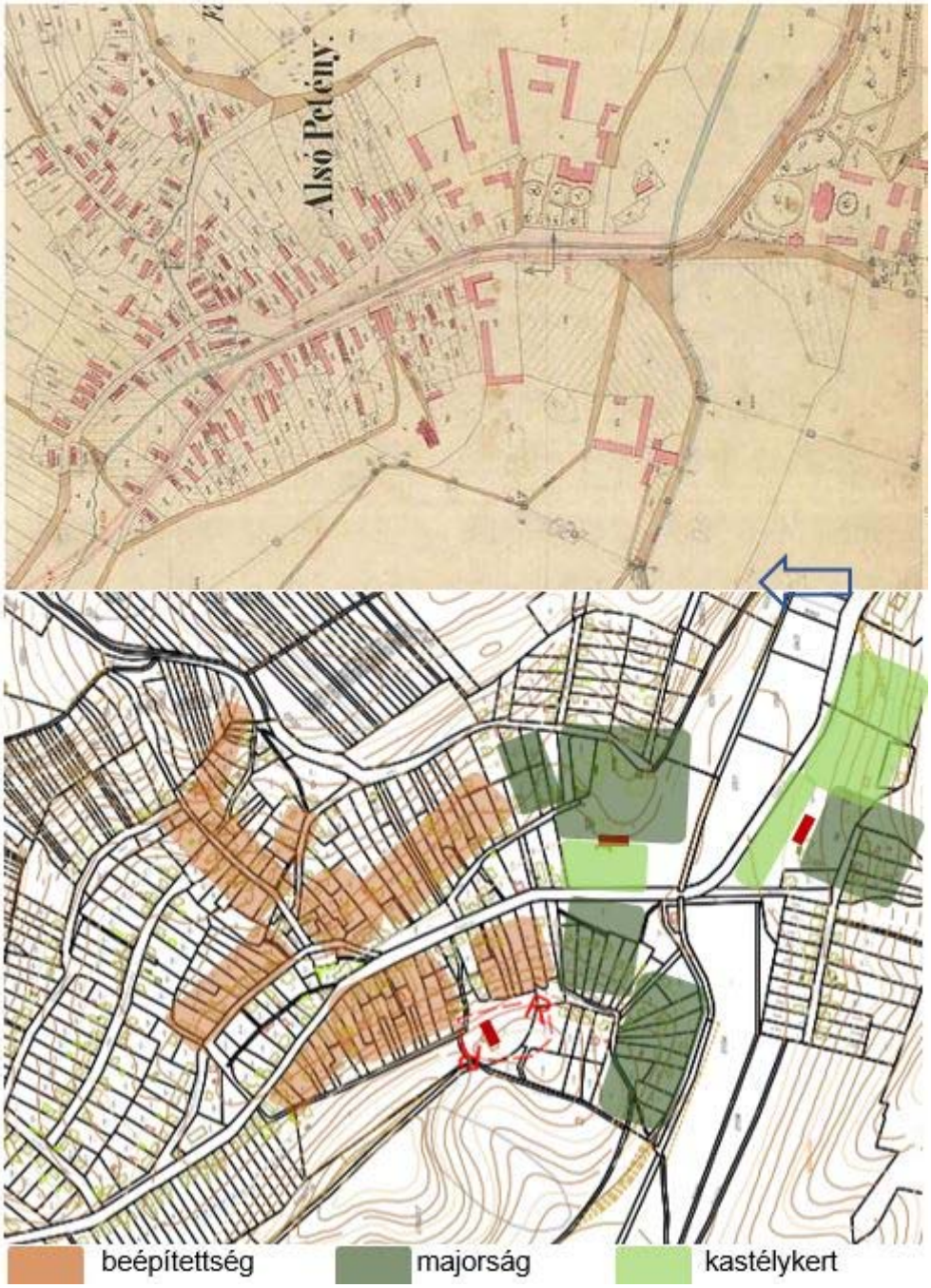

Az országos kataszteri felmérést Alsópetényben 1855-ben kezdték, de a belterület 1868-ban készült el. A patak medre még jellegzetesen megy végig. A völgyi falu még megőrizte jellegét, a beépítés felkúszok s keleti hegyoldalakra (Béke u., Rákóczi u.). A Prónay kastély előtt gondozott kertet ábrázol. Az Andreánszky major kúriája előtt is rondó látható, és azután ok melléképület. A templomdomb alatt délre egy kiskúria szerű, kertjében hosszú gazdasági épületek láthatók, Az elágazó út mentén majorság van.

***db)* telekstruktúra és az utcavonal-vezetés,**

A völgyi faluban a patak mindkét oldalán van utca, a telkek hosszú, szalagtelek alakúak, amennyire a terep emelkedése engedi. A 19. század közepétől való falu bővülés domboldali utcáiban rövid, keskeny telkek láthatók, de nem alakult a terep miatt halmaz jellegűvé a beépítés.

***dc)* utcakép (utcakép részletek),**

A falu legrégebb kialakult utcája a Petőfi utca, majd hozzá fűződve az Arany János utca. A völgyi utcákkal párhuzamosan a rétegvonalakon alakították ki az Alkotmány és Mikszáth Kálmán utcákat. A domoldalra felfutó jelelmzően a Béke, Jókai, Rákóczi utca.

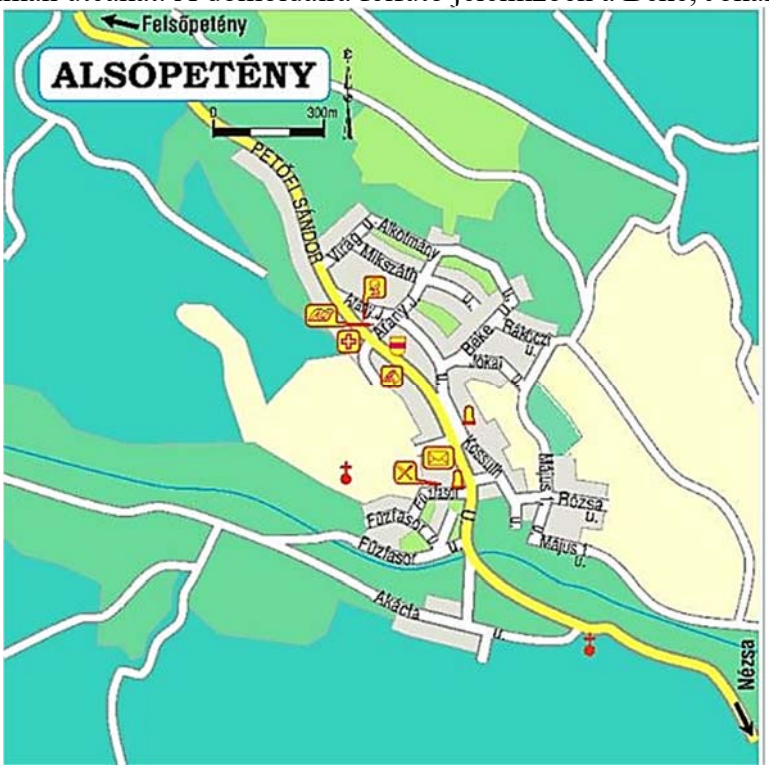

falutérkép/mai utcanevek

Petőfi utca Alsópetény hagyományos történeti főutcája, a patak, amely völgyi jellegét elvesztette-árokká szeridült.

	

	
az utcai árok hangsúlyos áteresze	
	

Templomdomb-Fűzfasor utcaA Petőfi utcától közvetlen kis köz és végén lépcső vezet a templomdombra, ahol a középkori eredetű, helyreállított templom és külön a kriptaépítmény sarkán torony áll (működő új órával). A kriptán a Werbőczi gúlának nevezett emlékmű. A templomkert 7 sírkövet őrzött me a régi temetkezésből (főleg 19. sz. közepéről).

	
Fűzfasor a templomdombra vezet	Templomdomb, a torony kissé lejjebb. külön épült

 	
A Füzfasor köz lépcsőkben végződik. A templomdombra a Petőfi utcáról kocsiúron is fel lehet jönni	a templom délu homlokzata előtti kertben sírjelek vannak.

Arany János utca A főutcától (Petőfi) utcától leágazó utca A két utca közti telke közepén folyik a patakmederből rendezett mély árok

	
	

.
Alkotmány utca

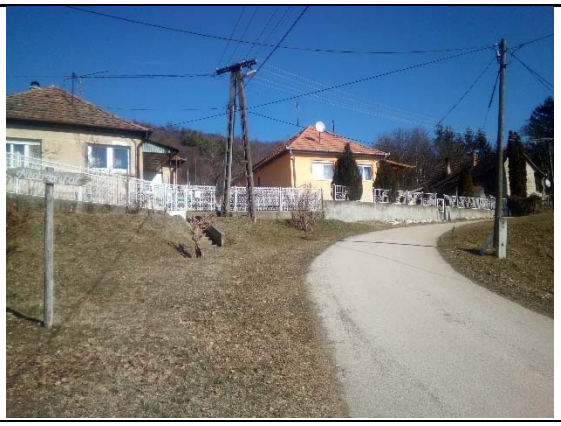

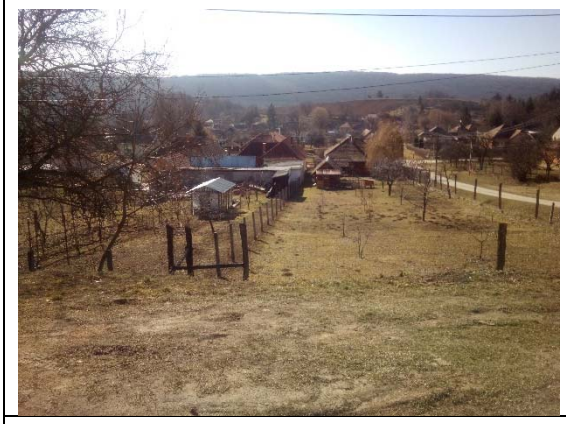

Béke utca

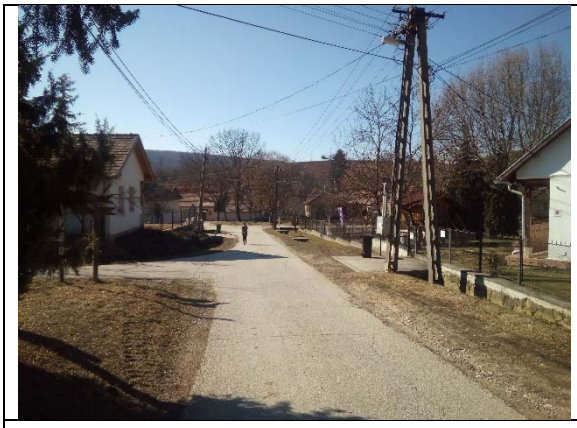

	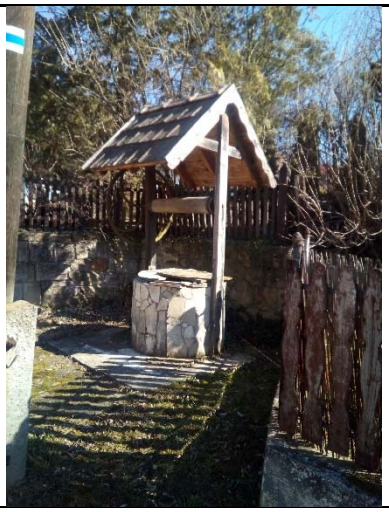

Faluszéli, külterületek felé vezető utcák -nem tartoznak a történelmi faluképhez

	
Virág utca, a falu északi végéről vezet fel	Rózsa utca a falu déli végén ágazik el a Május 1 utcából
	
Romhányi út eleje a temető elágazásnál	Romhányi út-földút

***dd)* egyéb településkarakter elemek**

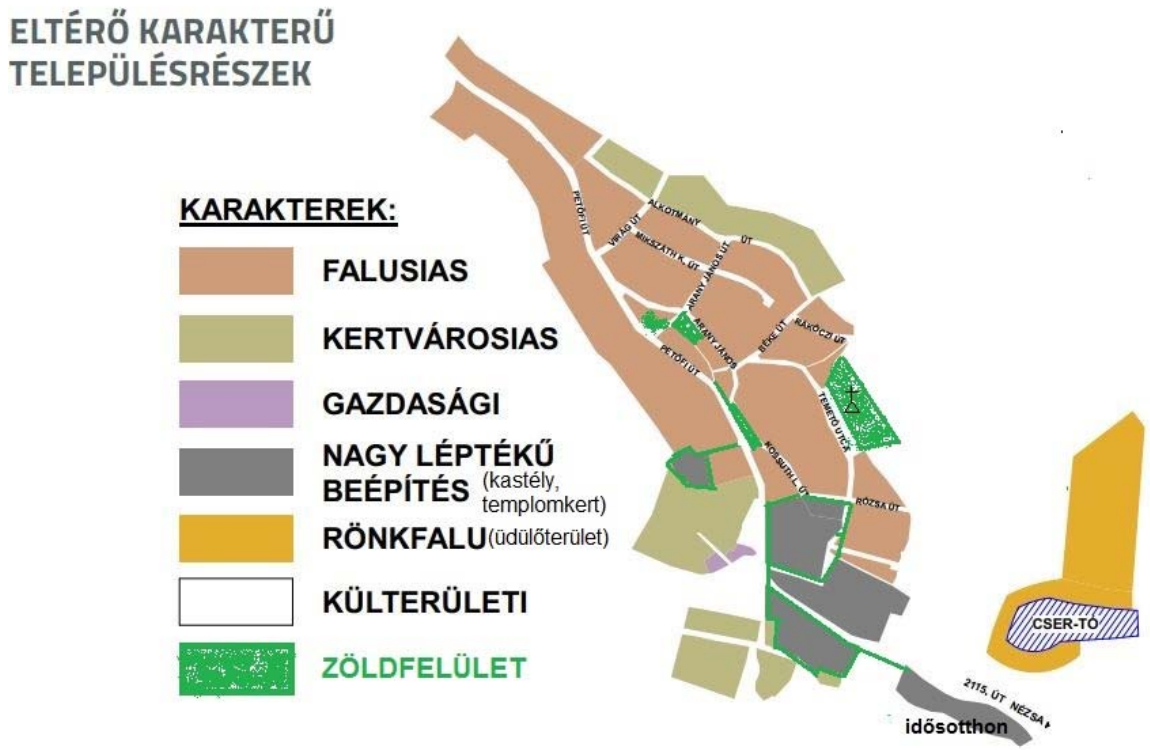

falusias karakterű Petőfi utca	kertvárosi jelleg (Alkotmány utca északi szakasz)
	

***de)* tömegformálás, részletek, alkalmazott anyaghasználat, homlokzati kialakítás**

Az építészeti tömegek a hagyományos faluképben egyszerűek, osztatlanok, csupán tornácos veranda lép elő. A tetők az utcára merőleges nyeregtetők, oromzattal. Az épületállomány általában 19. sz. végi, a régiek 1850-60 körüliek, több népi épület a 20 .sz elején épült. (Tipikus nógrádi csonkakontyos tető a faluban nem maradt fenn, ami van újkori modorosság, pl. Arany J u. 23. és Jókai u.10.).

Régi vagy egyszerű házak ereszesek, de ebből kevés van, a széles ereszt vékony faoszlopok támasztják, de legfejletteb történeti falusi háztípus a tornácoszlopos.

		
Szegény, egyablakos (cserélt ablak)) keskeny falusi lakóház (most melléképületnek meghagyva, Petőfi u. 111.)	egyablakos , épített tornácos ház, tetőfedés régi hornyolt cserép. (Arany J. u. 21.)	Egyablakos , épített tornácos ház, felújítva, „nógrádi népi” kontyolt tetővel, hódfarkú „baramac”- fedéssl. (Arany J. u. 23.)
ERESZ -TORNÁC- FEJLŐDÉSMENETE		
		
Ereszes, tornác nélküli, pincével Rákóczi utca 1.	Vékony faoszlopos tornác Petőfi u. 83.	pilléres tornác (ezt több helyen beépítették), Petőfi u. 79.

Anyaghasználatban a régi szerkezeti anyag a vályog, a homlokzatok sima vakolt felületek és a tetőzet héjazata hornyolt cseréppel jelenti a hagyományt. A 20. sz. elején sok helyen felújították az ablakokat városi mintára „T” osztású, befelé nyíló szárnyakkal. A homlokzaton pedig historikus formát utánzó vakolatdíszek is megjelennek néhol, de a vakolt párkányprofilos kihúzása több helyen járatos.

	
kő lábazaton vályog felmenő fal (Petőfi u. 34. példája)	A tető hornyolt cseréppel fedett, egyablakos házat tornáccal egészítették ki, majd a tornácot beüvegezték. (Petőfi u. 123)

a historikus formákat követő vakolatdíszek: párkányok, ablak-keretelések, lizénák (Petőfi u. 69. és 36.)

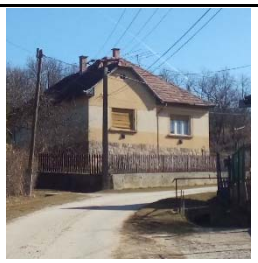

Sajátos helyi „fejlesztések”, a paraszthház bővítésének helyi példája (1970-es évekből) (Jókai u. 11. , Arany J. u.3.)

Beépítés és a spontán „fejlesztések” egy soron: Petőfi u. 30-38.
A) tornácos hagyományos épület, **B**) hátul – oldalra építéssel bővítés, **C**) a tornác szélességével traktus bővítés **D**) kockaházzá átépítés (szintén tornác bevonással)

Az utóbbi 15 év bővítéseiből jó példa (Béke út) Új épület,kis léptékváltással, a régieket „megértve”

Ablakok, kapuk, ajtók

Még megtalálható a 19. század első harmadának kifelé-befelé nyíló ablaktípusának példája, 6 osztásosan (A), és egyszerűbb keresztosztással (B). A nagyvárosi hatásra erőteljes osztóprofillal „T" osztású ablakok kerültek be felújítás során (C)

		
A) Petőfi u. 34,	B) Alkotmány u. 27	C) Petőfi utca 69.

Kerítések megjelenése befolyásolja az környezetet, utcaképet.Sajnos már kevés helyen maradt meg hagyományos anyaghasználat, pl kőfal, csak bástyaként, és ritkulnak a függőleges léckerítések is. A vakolatdíszes homlokzatú házakhoz már gyakran járul díszműkovács kerítés, amelynek kivitele iparos igényességű, Sok helyen egyszerű lakatosmunkák, idomacél és kerítésháló a megoldás.

	
Kőbástyás kerítés meglehetősen ritka a faluban	Hagyományos faléces kerítés, dülöngélve is hangulatos, ez a leggyakrabban alkalmazott kerítés
	
Díszműlakatos fémkerítés. a falu életében járatos, igényesen formálható megoldás	idomacél fémkerítés -tájidegen

***df)* táj- és kertépítészeti alkotás, egyedi tájérték, növényzet,**

Legjelentősebb a két kastély területén levő zöldfelület. A Prónay-kastély új funkcióval díszkert jellegű. Az Andreánszky majorság jellegű. A templomdomb a másik legkarakteresebb zöldfelület, a település táj fontos eleme.

Prónay-kastély kertje

Andreánszky-kastély és major

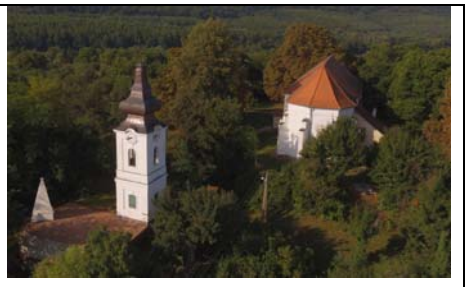

Templomdomb

KÖZSÉGI PARK

Petőfi u. 24-36 előtti közterület 2 emlékművel

Népi gazdálkodási eszköz szabadtéri gyűjtemény (petőfi u-buszforduló)

világháborús emlékmű

1956-os emlékmű

A temető a 18. sz. végétől már biztosan a mai helyén van, (204 hrsz).
A második katonai felmérés jelzi a mai helyen (az első nem) Régi síremlékek 1781-től vannak, 1880 időszakból több. Jellegében 1900 utáni síremlékek vannak.
Izr. temető külön helyezkedik el a Romhányi dűlőút külterületi részén (0204 hrsz).

A temető műholdképen (google-earth) 204 hrsz

Régi sírkő a 19. sz közepéről

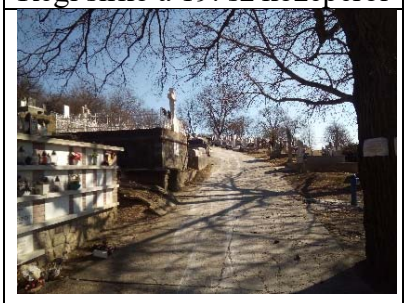

Új harang ágasfa

az izr. temető helye a romhányi dűlőút mellett
(0204 hrsz)

az izr. temető a kataszteri térképen, 1868 (azóta elbontott halottasházzal)

a kitisztított temető

***dg)* szobor, képzőművészeti alkotás, utcabútor**.
Hagyományos szobor emlékek közé tartoznak az útmenti keresztek, amelyből Alsópetényben 2 figyelemre méltó áll, egy igazán népi emléket elbontottak..

		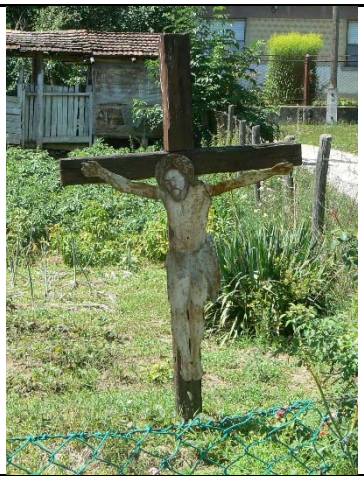
Laluja kereszt, 1803 Templomdomb szélén, a szentélytől K-re	Kovács József keresztje 1899, Arany J. u. 3. előtt a Petőfi utca feletti szakaszon	Bádogkrisztus, fakereszten Petőfi utca 111 kertjében volt. -2019-ben már nincs meg

Speciális helyzete van az ún. „cseresi” keresztnek, amelyet Nézsa község a saját honlapján magáénak vall! Tény szerint Alsópetény közigazgatási területére esik a Keszegi útelágazásnál: hrsz 0181/3

1. Örökségvédelmi vizsgálat:

Egyedi karakterelemek, **TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁR** /táblázatos/

no	*cím/hrsz*	*megnevezés*	*rövid leírás*	*kép*	*megjegyzés*
1.	Alkotmány u 17. hrsz: 32	népi lakóház	Tornácoszlopos, oromfalas lakóház, ablakai 19. századból valók kifelé nyílók. Udvarról picegádor.		helyi településképi védelemre javasolt (régen Szőlőalja u.)
2.	Alkotmány u. 27. hrsz: 294	népi lakóház	Tornácoszlopos, oromfalas lakóház, ablakai egyszerű keresztosztásos 19. századiak kifelé nyílók. Tornác gerendamennyezete figyelemre méltóan archaikus.		helyi településképi védelemre javasolt (régen Szőlőalja u.)
3.	Arany János u. 2. hrsz:434	melléképület: raktár-műhely épület, pincegádor	Nagyon egyszerű tömegű, kis ablakokkal. A telek utcai zónájában pincegádor van. Jellegzetes tanújele a kori falusi gazdálkodásnak.		helyi településképi védelemre javasolt
4.	Petőfi u. 83 hrsz:238	népi lakóház	Egyszerű vékony faoszlopokkal gyámolított tornácos lakóház. Ablakai hatosztásos kifelé nyílóak a 19. sz derekáról.		helyi településképi védelemre javasolt
5.	Petőfi u. 36. hrsz: 233	falusi kispolgári lakóház	Falusi épületből homlokzati bővítéssel létrejött polgári ízlésű épület, vakolatdíszekkel, profilos tagozatokkal.		helyi településképi védelemre javasolt

6.	Petőfi u 22. hrsz: 423	falusi üzlet	Hangya szövetkezet egykori üzletháza, visszakapta nevét, falusi „kisáruház”, L alakú beépítés, sarkon oromfallal és új sgraffito dísszel.		helyi településképi védelemre javasolt
7.	Petőfi u. 69. hrsz:36	népi lakóház	Tornácoszlopos, oromfalas lakóház, ablakai „T” osztásúak, 1910-es évekből valók. Utcai homlokzatán vakolatdísz, pilaszter és fonott mintás osztópárkány		helyi településképi védelemre javasolt
8.	Petőfi u. 79. hrsz:45	népi lakóház	Tipikus tornácoszlopos, oromfalas lakóház, ablakai „T” osztásúak, 1910-es évekből valók.		helyi településképi védelemre javasolt
9.	Petőfi u 111 hrsz 63	ól, mellék-épület	favázas lábas-ól régi kisméretű régi lakóház (ma műhely és raktár) udvarán		nagyon romlott állapotban (elpusztulás előtt néprajzi dokumentálásra érdemes)
10.	Petőfi ú 151 hrsz 87	volt mészár-szék, üzletház	Egykori zsidó tulajdonos mészárszék üzletháza széles utcai homlokzattal, hosszyan elnyúló udvari tornácos szárnnyal.		helyi településképi védelemre javasolt

11.	Petőfi u 160/A hrsz:160/1	Andreánsz-ky kúria	Portikuszos, timpanonos kúria épület, klasszicista, 1820 körül		helyi településképi védelemre javasolt
12.	Rákóczi út 1. (Béke út sarok) hrsz: 287	népi lakóház pincével	Pince fölé épített ereszes népi lakóház, terephez épített típus példája		helyi településképi védelemre javasolt
SZOBROK, KERESZTEK, KISARCHITEKTÚRÁK					
1.	Arany János utca 3. (445 hrsz) előtt közterület hrsz: 436/1	kőkereszt	Posztamensen kőkereszt fémöntvény korpusszal. Felirata szerint: Állította Kovács József1899		helyi településképi védelemre javasolt
2.	Fűzfasor u. 2. Templomdomb hrsz: 112	kőkereszt	Posztamensen álló feszület, kő korpusszal, templomnak háttal tájolva, községre néz. Felirata szerint: Állította Laluja János templombíró és „ötcse” Mihály 1803	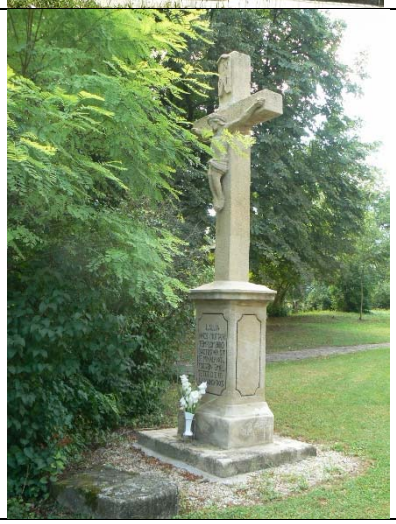	helyi településképi védelemre javasolt

3.	Cseresi dűlő, közút mellett Keszegi elágazás hrsz 0181/3	euchsrisz-tikus emlék-feszület	Keszeg-Nézsai útkereszteződésnél, 1948.ban - felállított feszület, kő posztamensen fa kereszt, lapos domborművű öntött korpusz, hullámos fém fedés. Felirata: „XXIV EUCHARISZTIKUS SZENT ÉV EMLÉKÉRE ÁLLITOTTA LALUJA JÓZSEF		Nézsa község viseli gondját

2. A TERVEZETT VÁLTOZÁSOK HATÁSELEMZÉSE:

a) **A <u>települési értékleltárban szereplő elemek</u> vonatkozásában tervezett változások**

<u>aa) utcakép védelem</u>

Egybefüggően megmaradt hagyományos faluképet még megőrző épületek sora javasolt utcaképi védelemre. Az utcakép egyes elemei lehetnek helyi védelem alatt, más elemek lecserélődése esetén jól meghatározhatók azok a paraméterek, amelyek betartásával harmonikus épület jöhet létre.

<u>ab) védett műemléki értékek országos építészeti örökség elemei</u>

Az országos védettségek a Lechner Tudásközpont (LTK) hivatalos adatai alapján képezik a hatástanulmány részét.

- Ebben változtatást a műemléki környezetek (MK) határinak módosítási javaslata jelenti. A **MK felülvizsgálatakor** a korábbról örökölt „ex lege” szomszédos határoló telkek lehetnek túl nagy méretűek, nem szükséges a teljes területüket a környezeti védelembe bevonni.

Korrekciós javaslatok: kékkel

3.	Gyurcsányi-Prónay-kastély és kiskastély hrsz: 177, **MK hrsz-k** út-árok: 162 117 hrsz ingatlan előtti szakasza, 163/3 117 hrsz ingatlan előtti szakasza,, 176 117 hrsz ingatlan előtti szakasza,, 205 117 és 206/2 hrsz ingatlanok előtti szakasza,, telek: 180, 181/1 182, 183/1, 195, 167, 116-törlendő (utca túloldalán van, 140, 141, 142		MK (bordó) törzssz/azonosító: 5435 13652, 5435 28337 LTK adatszolg. tkp Nem adekvát ahrsz. jegyzékkel! 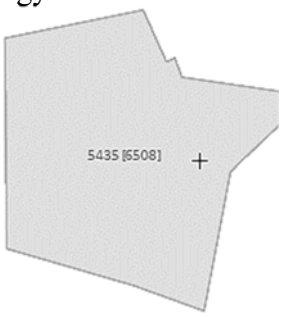
4.	Harangtorony, Werbőczy emlékmű sírkövek rk. templom hrsz 112 **MK hrsz-k** út/árok: 0150/17-törlendő (a 0151 úton túli ingatlan) 0150/18, 0151 út 113/2 és 112 hrsz közti szakasza, 0152 út112 hrsz előtti szajkasza, 61 út 112 hrsz előtti szajkasza, 62	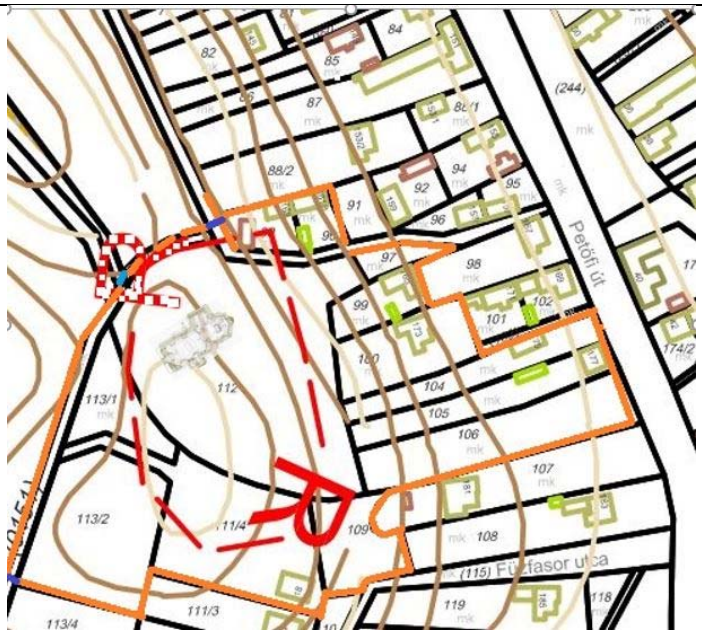	MK (narancs) piros -régészeti terület) törzssz.: azonosító: 5437, 28333 5438, 28334 5439, 28335 5436, 28336 LTK adatszolg tkp (nem adekvát!)

	út, 112 hrsz előtti szajkasza telkek: 100, 104, 105, 106, 109, 111/4, 113/1, 113/2, 60, 90, 97, 99		

ac) településképi helyi védelem

- Települési értékleltárba felvett elemek, olyan épületek kijelölése, amelyek védelmet érdemelnek, képviselik a régi falukép összetevőit, rámutatnak az egykori életmódra.
- A helyi védelem elemeit a táblázatos értékleltár tartalmazza a „helyi karakterelemek" kifejtése fejezetben

b) Az *a)* pontban szereplő változások hatásai:

Az a) pontban főként védelmi eszközöket és módszereket mutattunk be változásként. A védelem természetesen korlátozást is jelenthet a tulajdonos részére. Ezért az értékvédelmi terveben kidolgozásra kerültek olyan megoldások, amelyek az ésszerű fejlesztést lehetővé teszik, amelyek mellett a védelem célja nem sérül, ugyanakkor életminőség javulhat.
A Műemléki Környezetek módosítás a védelem érdekében racionális változtatást javasolnak, egymást átfedő területeket összevonnak (temető és kastély-együttes esetében), ill. kiegészülnek a védelme hatásai a helyi utcaképi védelmi javaslatokkal.

ba) a régészeti örökségre

A településképi értékek megőrzése nem befolyásolja a régészeti örökség megőrzését, kezelését.

bb) a történeti településre, település- és tájszerkezetre

Jelentékeny a történeti településrészben az utcaképek védelmének helyi javaslata, amely az építészeti táji környezet léptékének megőrzését és fejlesztési kereteit eredményezi.

bc) a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre.

Az országos védettségű műemléki értékek közül az MK módosítása azért javasolt, mert az automatikusan (akkoriban „ex lege") felvett szomszédos helyrajzi számú telkeket teljes területével nem szükséges a védendő környezetbe bevonni.

Az egyedi épületek legtöbbje lakott és megfelelően karban tartott, Vannak kiemelkedően jó fenntartott épületek, amelyek jó példát szolgáltatnak. A kis falusi lakóházak esetében is van fejlesztési lehetőség úgy, hogy a falu régi jellege megőrződjék.

3. ÉRTÉKVÉDELMI TERV

a) az értékleltár szerinti értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények

utcakép védelem

A védendő utcaképek meghatározása

Az utcakép a falu képének meghatározója, ezért védelme a hagyományos falukép megőrzésének biztosítéka. Az utcakép védelme a telkek méretének, a beépítés ritmusának megőrzésével, a házak léptékének betartásával külön megterhelés nélkül alkalmas e célra.

Alsópetény községben javasolt utcakép védelmek meghatározása

(térkép melléklet -kék vonal)

a) Petőfi utca 111-617 házszám, (hrsz 63-98)
b) Petőfi utca 16-38. házsz. (hrsz 427- 232/1)
c) Arany János utca 21-37. házsz. (hrsz 401-411)
d) Arany János utca 6-22 házsz. (hrsz 411-423)
e) Béke út 2-16 házsz. (hrsz 396-388)
f) Béke út 5-13 házsz. (hrsz 259-265)

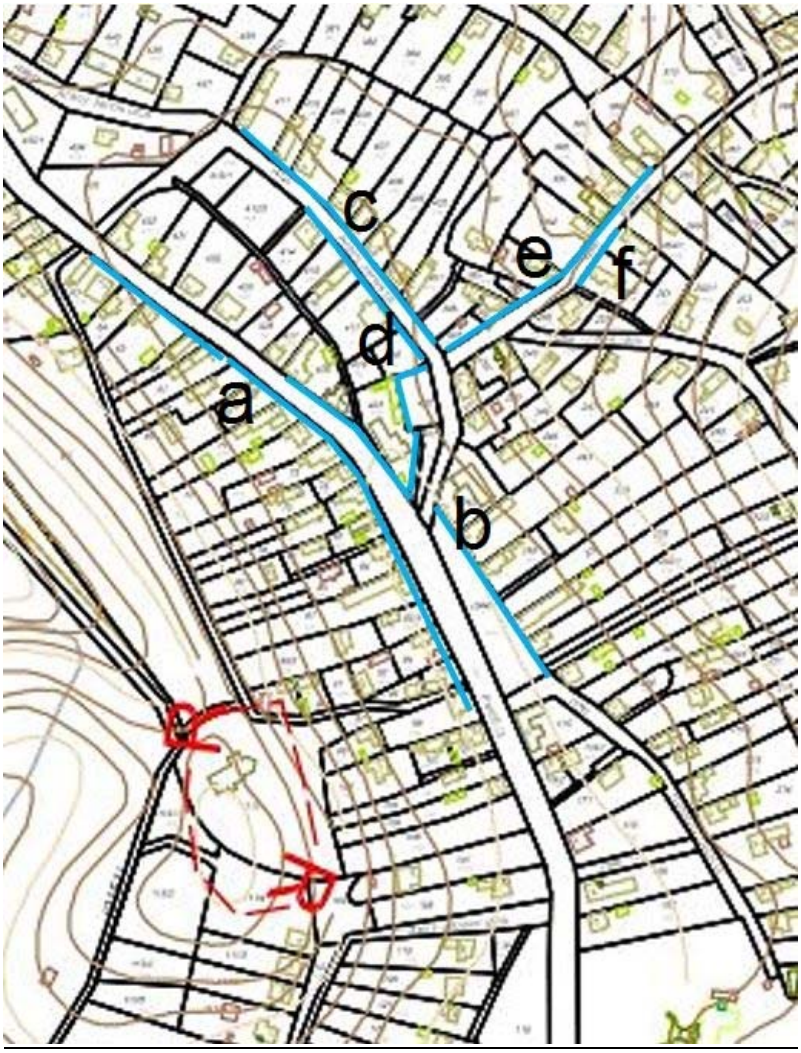

Az utcaképvédelem paraméterei és a védelem céljának biztosítása

A jellemző vonásokat (paraméterek) az alábbi sematikus ábra alapján lehet meghatározni:

A) a lakóház homlokzati hossza (általában 5,8- 6,5 m között)
B) oldalkert homlokzati hossza (kerítés jellege fontos, a 14-16,5 m-es telekszélesség függvénye)
C) az épület homlokzati magassága az ereszig
α a tető hajlás-szöge (általában 40º-45º között)

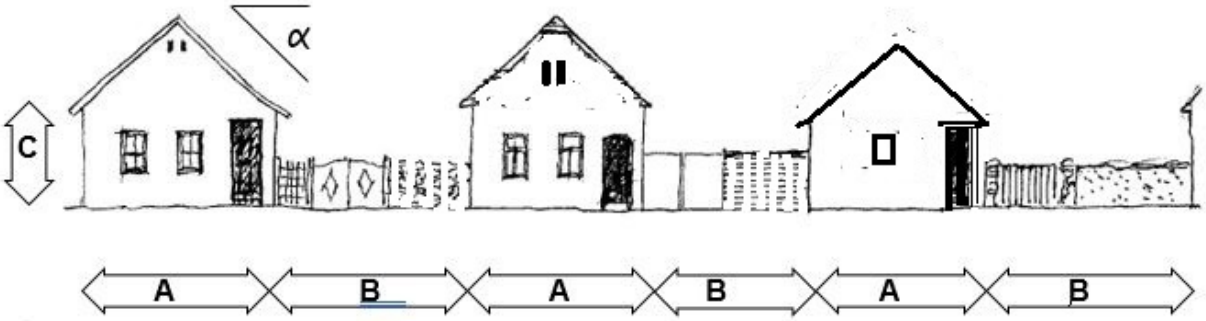

A védelem a paraméterek alkalmazásával tartható be, lényeges az arányosság és a tetősík hajlások egyneműsége. Felújítás ill. szükség esetén új épület létesítése esetén is ezeket kell alkalmazni, akkor illeszkedő és a védelem értelmét alátámasztó épület jöhet létre.:

- tartani kell az utcavonalon a beépítés ritmusát A/B arányt
- tartani kell az épület utcai homlokzatának arányosságát, A/C
- tartani kell a tetősík hajlás-szöget a (meglévőkön) tapasztalt határokon belül (α= 40-45º)
- A védett utcaképet érintő ingatlanokon lakás fejlesztés/bővítés a lentebb bemutatott modellek a megtartással együttesen lehetségesek.

Fejlesztési ajánlások, lehetőségek a hagyományos karakter megőrzésével:

A lakóépület és lakás fejlesztésének A), B), A+B) és C), B+C) változata ajánlható

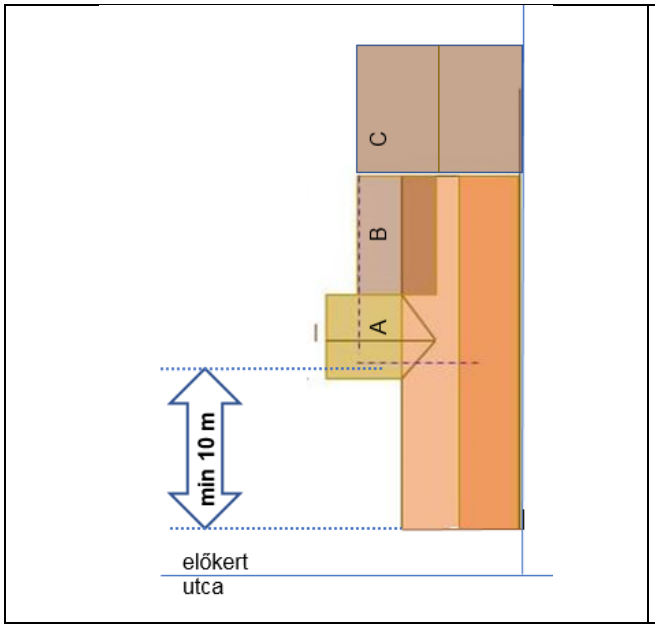

jó példák (Béke úton) régi és új ép.

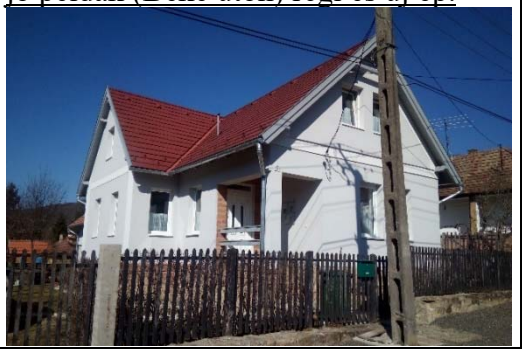

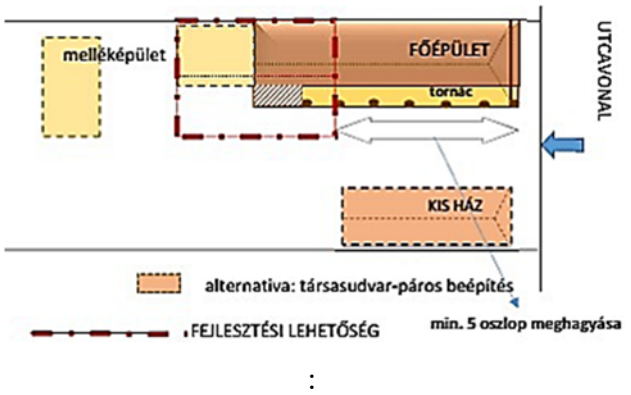

:

Tornácos épületk esetében fejlesztési variáció.

A tornácok beüvegezéses beépítése elveszi a ház hagyományos jellegét, ezért kerülni ajánlott. Ezért 4-5 oszlopot szabadon kell hagyni.
Ritka a társas beépítés („kis ház") a faluban, de ahol van megtartandó!

településképi helyi védelem

A TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁR számba veszi táblázatosan és csatolt egyedi adatlapokon a jellegzetes falusi épületeket. Az értékleltárban feltűntettük a helyi településképi védelemre javasolt házakat ill. kisarchitektúrákat, szobrokat (keresztek, emlékművek)
Az értékleltár alapján a védelemre javasolt értékek helyi településképvédelmi rendelet mellékletébe kerülnek ill. a jelenlegi rendelet felülvizsgálatával kerülhet be.

A védelmi javaslatok a táblázatos ÉRTÉKLELTÁRBAN találhatók kifejtve (31.old)

Nº	***cím***	***megnevezés***	***hrsz***
1.	Alkotmány utca 17.	népi lakóház	32
2.	Alkotmány utca 27	népi lakóház	294
3.	Arany János utca 2.	népi gazdasági épület	434
4.	Petőfi utca 22.	Hangya	423
5.	Petőfi utca 36.	népi lakóház	233
6.	Petőfi utca 69.	népi lakóház	36
7.	Petőfi utca 79.	népi lakóház	45
8.	Petőfi utca 83.	népi lakóház	238
9.	Petőfi utca 151	volt mészárszék-bolt	87
10.	Petőfi utca 160/A	volt Andreánszky-kastély	160/1
11.	Rákóczi út 1.	népi lakóház pincével	287

***b)* az önkormányzati feladatok**

Jogalkotás jellegű tevékenység

- Kezdeményezés a műemléki hatóságnál, Lechner Tudásközpont által vezetett nyilvántartásban a műemléki környezetek fent kifejtett ésszerűsítéséért, módosításáért.
- A törvényi előírás alapján települési Arculati Kézikönyv (TAK) készítése ill. ennek felülvizsgálata/kiegészítése a hatástanulmány alapján
- A TAK és e hatástanulmány alapján helyi településkép védelmi rendelet megalkotás, ill a 2. melléklet -épített értékek- kiegészítése, utcakép védelem megjelölése.
- Az utcakép védelmi javaslatoknak és a hagyományos faluképre jellemző lakóépületek fejlesztési javaslatainak szabályozási tervekbe való beépítése

Örökségvédelmi tevékenység

- A TAK ismertetése és közreadása a helyi emberek széles körében
- A helyi védelem kihirdetése és a fejlesztési lehetőségek ismertetése
- Pályázati támogatási lehetőségek keresése, megteremtése a helyi utcaképi és egyedi védelem alatt álló épületek felújításához
- Zöldterületek és közterületek szabadtér építészeti tervezés alapján való megújítása vagy karban tartása, gondozása.

Felhasznált irodalom

- Vályi 1799 = Vályi András, Magyar Országnak Leírása, III. kötet, Budán 1799, 79.
- Mocsáry, 1826, = Nemes Nógrád Vármegyének Históriai, Geographiai és Statistikai Esmertetése, Pesten 1826, előszó (szerkesztés) Mocsáry Antal
- Fényes Elek, 1851. = Magyarország geográfiai szótára, Mellyben minden város, falu és puszta, betürendben körülményesen leiratik., Kiadta Fényes Elek, Pesten, 1851.
- Borovszky Samu szerk, Magyarország vármegyéi, Nógrád vm. községei, írta Reiszig Ede, 1911.
- NGOM-AFT (**A**dataok, **F**orrások, **T**anulmányok)-07 =Nógrád megye képe a XVIII. század végén. A II. József-féle országleírás és népszámlálás főbb adatai - Adatok és források a Nógrád Megyei Levéltárból 7. (Salgótarján, 1977)
- NGOM-AFT -22 =Olvasókönyv Nógrád megye késő feudáliskori történetéhez - Adatok, források és tanulmányok a Nógrád Megyei Levéltárból 22. (Salgótarján, 1999)
- NGOM-AFT -38 =Nógrád megyei evangélikus lelkészek és tanítók díjlevelei 1784–1804 - Adatok, források és tanulmányok a Nógrád Megyei Levéltárból 38. (Salgótarján, 2002)
- NGOM-AFT-47 =Nógrád megye közigazgatási és területi változásai 1872–2005 - Adatok, források és tanulmányok a Nógrád Megyei Levéltárból 47. Galcsik Zsolt (Salgótarján, 2005)
- NGOM-AFT-50 = Szederjesi Cecília - Tyekvicska Árpád: Senkiföldjén. Adatok, források, dokumentumok a Nógrád megyei zsidóság holocaustjáról - Adatok, források és tanulmányok a Nógrád Megyei Levéltárból 50. (Balassagyarmat-Salgótarján, 2006)
- NGOM-AFT -51 =Shvoy Miklós**:** Nógrád megye leírása 1874–1875 - Adatok, források és tanulmányok a Nógrád Megyei Levéltárból 51. (Salgótarján, 2006)
- Végh József, Alsópetény, Werbőczy István faluja, Alsópetény, (1996?, én.)

Szerző adatai

Készítette:

Potrade Bt megbízásából (képv. Mohácsi Katalin tájépítészm.)

Dr. Vukov Konstantin

vukov.konstantin@chello.hu

okl. építészmérnök,műemlékvédelmi szakmérnök

É-1-3776, SZÉS 5 műemlékvédelmi szakértő (Magyar Építész Kamara)

kulturális szakértő: 21-022 műemléki érték dokumentálása (ME)

Budapest-Alsópetény 2019. február

Értékleltár felvételi
ADATLAP

ALSÓPETÉNY

KÖZSÉG ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNYA **M 01**

VÉDETT MŰEMLÉKI ÉRTÉKEK **EGYEDI ÉPÜLET**

1. Azonosítás

1.1 Közigazgatási/ földrajzi besorolás **ALSÓPETÉNY** / Nógrád megye		Törzsszám Műemléki tsz 5436
1.3 Kerület		
1.4 Cím (utca) **FŰZFASOR**	1.5 Házszám **2**	1.6 Egyéb jelölés
1.7 Kataszteri (helyrajzi) adatok Hrsz 112		
1.8 Egyéb azonosító adatok I.	1.9 Egyéb azonosító adatok II.	
1.10 Megnevezés **római katolikus templom**		
1.11 Létesítmény Szent István r. templom		
1.12 Koordináták X: Y:	1.13 Megjegyzés	

1.14 Időpont 2019. február	1.15 Felmérő Dr. Vukov Konstantin, okl. építészm. műeml. szakmérnök, SZÉS-5,É-01/3776	1.16 Térképszám	1.17 Fényképtári szám DSCN

2. Értékelés

1- 5 (emelkedő)

2.1 Építészeti érték

5	Megjegyzés jelentős, monumentális megjelenés

2.2 Művelődéstörténeti érték

2	Megjegyzés középkori eredetű, 19. sz Crouy-Chanel családi sírhely (1869)

2.3 Környezeti érték

5	Megjegyzés a templomdomb kiemelkedő eleme, tájképi látvány része

2.4 Eredetiség

5	Megjegyzés jellegében eredeti átalakításokkal, felújításokkal

2.5 Műszaki állapot

5	Megjegyzés jól fenntartott, helyreállítva 2004-5

2.6 Megőrzés fontossága

5	Megjegyzés Kiemelkedő építészeti értéke

3. Építési adatok

3.1 Az építés ideje 15. sz. vége-szentély 16. sz eleje és 18. sz.	3.2 Átalakítások ideje 1790-es évek felújítása	3.3 Magasság eresz:7,9 m gerinc: 13,6	3.4 Hosszúság 28 m	3.5 Szélesség 12,2 m	3.6 Védettség(ek) MŰEMLÉK Azonosító: 6507

3.7 A hasznosítás módja templom	3.8 Tulajdonos rk. egyház, nézsai plébánia filiája

4. Beépítés adatai

4.1 Beépítés módja templomkertben	4.2 Elhelyezkedés az ingatlanon / tájolás szabadon álló
4.3 Szintszám földszint	4.4 Melléképület északi oldalon barokk kori sekrestye
4.5 Településképi szerep Kiemelkedő történeti és faluképi,	4.6 Építészeti tömeg osztatlan, szentély keskenyebb

5. Jellemző épületszerkezetek / anyagok

5.1 Stílus (építési kor jelleg) későgótikus és barokk	5.2 Tartószerkezeti jelleg I. Falazat [X] II. Váz (oszlop-gerenda) [ ]
5.3 Tartószerkezet anyaga tégla, kő	5.4 Tetőidom nyeregtető, torony nélküli
5.5 Homlokzat jellemző anyaga vakolat, tápillér kő armírozású	5.6 Tetőhéjazat kúpos sajtolt cserép
5.7 Kapuk, ajtók helye, formai jegyei hozzáépített előcsarnokból és ny-i homlokzatról	5.8 Ablakok formai jellemzői barokk ives ablakok, alatta gótikus ablak maradványa
5.9 Kapu, ajtó anyaga lambériázott fa	5.10 Ablakszerkezet anyaga fa,
5.11 Díszítmények, tagozatok vakolt lizénatükrök fehérre meszelve	5.12 Helyi sajátosság torony nélküli középkori eredetű épület

6. Környezeti adatok / kiegészítő adatok

6.1 Települési környezet, településforma templomkert dombon	6.2 Települési karakter falusias-kiemelt karakter
6.3 Terep, táji jellemző sík	6.4 Illeszkedés a karakterhez jellegzetes karakterformáló épület
6.5 Az ingatlan zöldfelületi környezete a dombtetőt fák szegélyezik	6.6 Szabadtér építészet, kisarchitektúrák templomkertben 7 régi sírkő (külön védelemben)
6.7 Egyedi zöldfelületi elem	6.8 Környezet figyelemreméltó eleme védett műemléki környezete van, épületegyüttes

Megjegyzés:

Szent István titulusú rk. templom, középkori eredetű, gótikus részletekkel, belseje barokk berendezéssel, rekonstruált barokk oltárral, alapok vb. lemezzel megerősítve (1980 k.) külső-belső helyreállítás (1990.k.)

irodalom:

Simon Zoltán, Az alsópetényi római katolikus templom kutatásáának eredményei, Műemlékvédelem XLIX, 2005/4, 207-216
M. Veres Lujza, Alsópetény római katolikus templomának esztétikai értékei, Műemlékvédelem XLIX, 2005/4, 217-219
Barnáné Busai Katalin, Plébániatörténet és a templom története, Községi honlap- egyházi élet

7. Helyszínrajz

1868 kataszteri tkp.

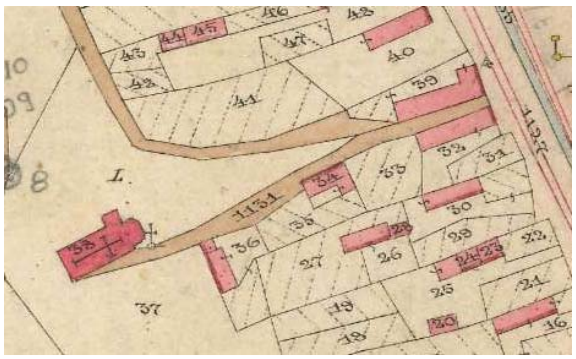

KÉP:

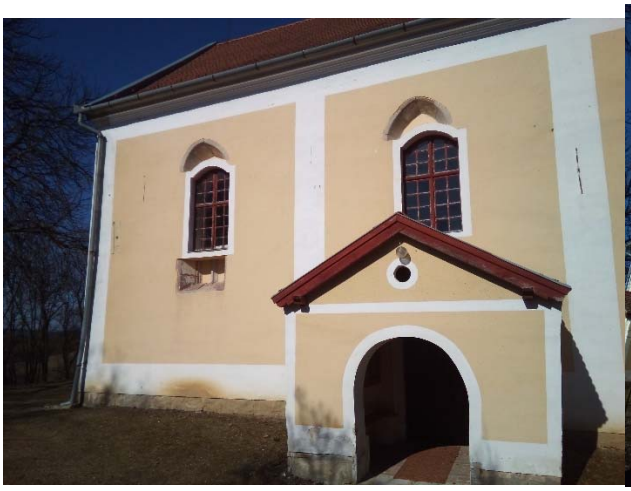

déli homlokzat előbejárati építménnyel déli homlokzat a szentéllyel

északi homlokzat nyugati oromfalas homlokzat

a templom tudományos feldolgozásából (in Simon Z. 2005): gótikus töredékek, alaprajz és homlokzat

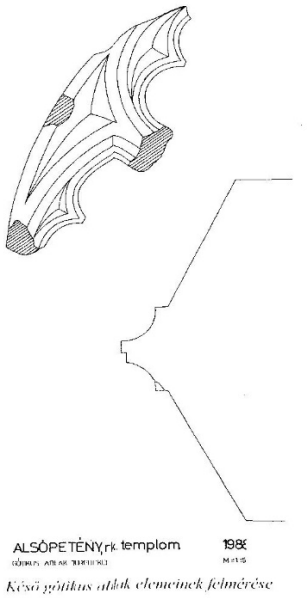

Késő gótikus ablak elemeinek felmérése

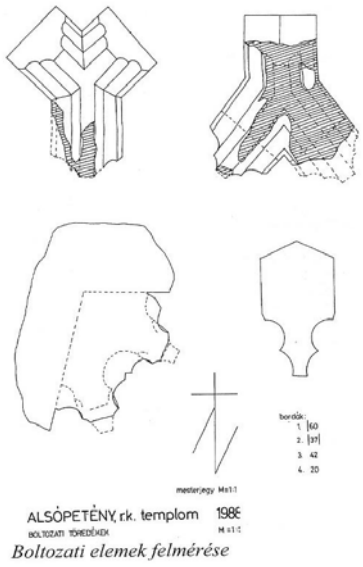

Boltozati elemek felmérése

A déli homlokzat kutatási felmérése

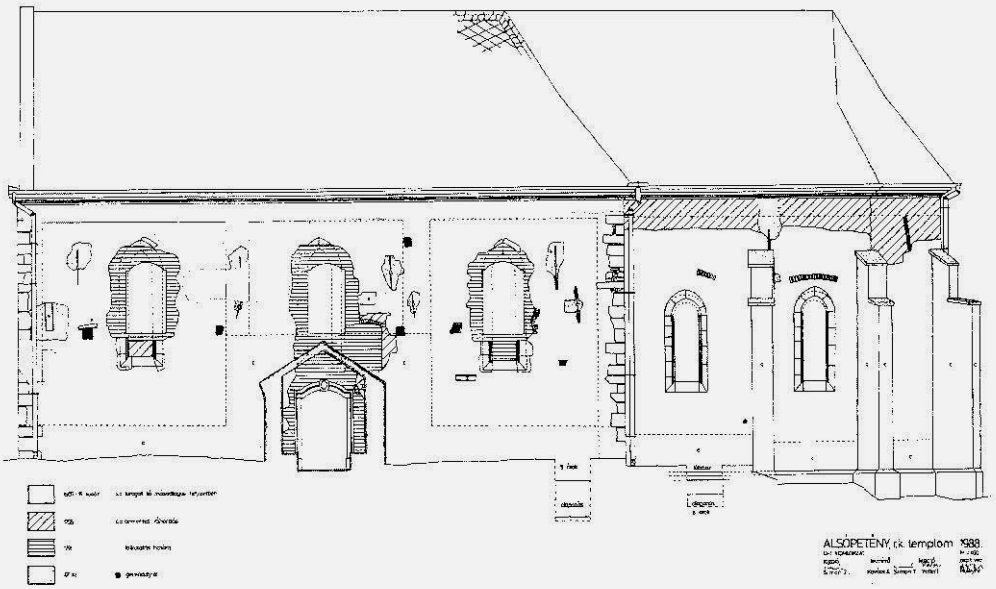

209

A templom alaprajza

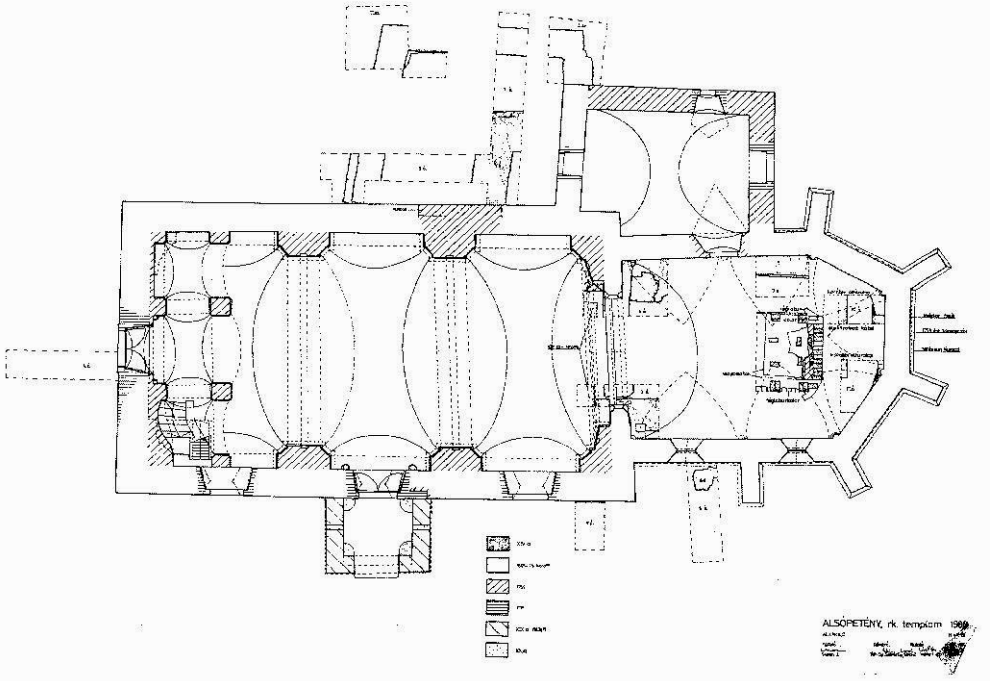

208

Értékleltár felvételi
ADATLAP

ALSÓPETÉNY

KÖZSÉG ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNYA **M 02**

VÉDETT MŰEMLÉKI ÉRTÉKEK **EGYEDI ÉPÜLET**

1. Azonosítás

1.1 Közigazgatási/ földrajzi besorolás		Törzsszám
ALSÓPETÉNY	/ Nógrád megye	Műemléki tsz 5437

1.3 Kerület

1.4 Cím (utca)	1.5 Házszám	1.6 Egyéb jelölés
FŰZFASOR	**2**	

1.7 Kataszteri (helyrajzi) adatok
Hrsz 112

1.8 Egyéb azonosító adatok I.	1.9 Egyéb azonosító adatok II.
templomdomb	

1.10 Megnevezés
HARANGTORONY

1.11 Létesítmény

1.12 Koordináták		1.13 Megjegyzés
X: 19°2432	Y: 47°8733	hivatalos helyszínrajzon nincs ábrázolva!

1.14 Időpont	1.15 Felmérő	1.16 Térképszám	1.17 Fényképtári szám
2019. február	Dr. Vukov Konstantin, okl. építészm. műeml. szakmérnök, SZÉS-5,É-01/3776		DSCN

2. Értékelés

1- 5 (emelkedő)

2.1 Építészeti érték

5	Megjegyzés jelentős, monumentális megjelenés

2.2 Művelődéstörténeti érték

2	Megjegyzés 3 harang, Andreánszky adományozás

2.3 Környezeti érték

5	Megjegyzés templomdomb kiemelkedő eleme, tájképi jelentőségű

2.4 Eredetiség

5	Megjegyzés jellegében eredeti, felújítás

2.5 Műszaki állapot

5	Megjegyzés jól fenntartott

2.6 Megőrzés fontossága

5	Megjegyzés Kiemelkedő építészeti értéke

3. Építési adatok

3.1 Az építés ideje	3.2 Átalakítások ideje	3.3 Magasság	3.4 Hosszúság	3.5 Szélesség	3.6 Védettség(ek)
1791 kör.	felújítás 1990-95	15 m 21 m	4,8 m	4,8 m	MŰEMLÉK Azonosító: 6504

3.7 A hasznosítás módja	3.8 Tulajdonos
harang- és óratotony	rk egyház, nézsai egyházközség filiája

4. Beépítés adatai

4.1 Beépítés módja	4.2 Elhelyezkedés az ingatlanon / tájolás szabadon álló
4.3 Szintszám 2 emelet +órapárkány	4.4 Melléképület
4.5 Településképi szerep Kiemelkedő történeti és faluképi,	4.6 Építészeti tömeg négyzetes hasáb, hagymatorony sisakkal

5. Jellemző épületszerkezetek / anyagok

5.1 Stílus (építési kor jelleg) későbarokk	5.2 Tartószerkezeti jelleg I. Falazat [X] II. Váz (oszlop-gerenda) [ ]
5.3 Tartószerkezet anyaga tégla, kő	5.4 Tetőidom toronysisak, hagyma és lanterna tagokkal, órapárkányról indítva
5.5 Homlokzat jellemző anyaga vakolat,	5.6 Tetőhéjazat tézlemez fedés
5.7 Kapuk, ajtók helye, formai jegyei	5.8 Ablakok formai jellemzői
5.9 Kapu, ajtó anyaga	5.10 Ablakszerkezet anyaga fa,
5.11 Díszítmények, tagozatok saroklizénák tükreiben keretelt ablakok, övpárkányok, órapárkány zárja	5.12 Helyi sajátosság külön álló harangtorony a templom DK sarkánál

6. Környezeti adatok / kiegészítő adatok

6.1 Települési környezet, településforma templomdomb	6.2 Települési karakter falusias-kiemelt karakter
6.3 Terep, táji jellemző sík	6.4 Illeszkedés a karakterhez jellegzetes karakterformáló épület
6.5 Az ingatlan zöldfelületi környezete templomdombot szegélyező fák	6.6 Szabadtér építészet, kisarchitektúrák
6.7 Egyedi zöldfelületi elem	6.8 Környezet figyelemreméltó eleme védett műemléki környezete van, épületegyüttes

Megjegyzés:
Valószínüleg a Werbóczy emlékoszloppal egyidejüleg épült 1791-ben Gyurtsányi család donációjából. Ma működő óramű van, óránként ütésekkel.

7. Helyszínrajz

KÉP:

Értékleltár felvételi
ADATLAP

ALSÓPETÉNY

KÖZSÉG ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNYA M 03

VÉDETT MŰEMLÉKI ÉRTÉKEK EGYEDI ÉPÜLET

1. Azonosítás

1.1 Közigazgatási/ földrajzi besorolás
ALSÓPETÉNY / Nógrád megye

Törzsszám
Műemléki tsz, 5438

1.3 Kerület

1.4 Cím (utca)
FŰZFASOR

1.5 Házszám
2

1.6 Egyéb jelölés

1.7 Kataszteri (helyrajzi) adatok
Hrsz 112

1.8 Egyéb azonosító adatok I.
Werbőczy-gúla

1.9 Egyéb azonosító adatok II.

1.10 **Megnevezés**
WERBŐCZY EMLÉKMŰ

1.11 Létesítmény
Gyurtsányi kripta -régi udvarház maradvány- tetején ún. Werbőczy gúla

1.12 Koordináták
X: 19°2434 Y: 47°8733

1.13 Megjegyzés
hiv. térképen nincs ábrázolva

1.14 Időpont
2019. február

1.15 Felmérő
Dr. Vukov Konstantin, okl. építészm. műeml. szakmérnök, SZÉS-5,É-01/3776

1.16 Térképszám

1.17 Fényképtári szám
DSCN

2. Értékelés

1- 5 (emelkedő)

2.1 Építészeti érték
5 — Megjegyzés: jelentős, monumentális megjelenés

2.2 Művelődéstörténeti érték
5 — Megjegyzés: Werbőczy, mint birtokos és a Hármaskönyv szerzőjének emlékére

2.3 Környezeti érték
5 — Megjegyzés: különleges megjelnesű a templomdomb rézsűjének szélén

2.4 Eredetiség
5 — Megjegyzés: jellegében eredeti

2.5 Műszaki állapot
4 — Megjegyzés: megfelelően fenntartott

2.6 Megőrzés fontossága
5 — Megjegyzés: Kiemelkedő építészeti értéke

3. Építési adatok

3.1 Az építés ideje	3.2 Átalakítások ideje	3.3 Magasság	3.4 Hosszúság	3.5 Szélesség	3.6 Védettség(ek)
1791			1,6 m	1,6 m	MŰEMLÉK Azonosító: 6505

3.7 A hasznosítás módja

3.8 Tulajdonos

4. Beépítés adatai

4.1 Beépítés módja	4.2 Elhelyezkedés az ingatlanon / tájolás szabadon álló
4.3 Szintszám földszint	4.4 Melléképület
4.5 Településképi szerep Kiemelkedő történeti és faluképi,	4.6 Építészeti tömeg

5. Jellemző épületszerkezetek / anyagok

5.1 Stílus (építési kor jelleg)	5.2 Tartószerkezeti jelleg I. Falazat [X] II. Váz (oszlop-gerenda) [ ]
5.3 Tartószerkezet anyaga tégla, kő	5.4 Tetőidom nyeregtető, torony nélküli
5.5 Homlokzat jellemző anyaga vakolat,	5.6 Tetőhéjazat hódfarkú cserép
5.7 Kapuk, ajtók helye, formai jegyei	5.8 Ablakok formai jellemzői
5.9 Kapu, ajtó anyaga	5.10 Ablakszerkezet anyaga fa,
5.11 Díszítmények, tagozatok	5.12 Helyi sajátosság

6. Környezeti adatok / kiegészítő adatok

6.1 Települési környezet, településforma utcás,	6.2 Települési karakter falusias-kiemelt karakter
6.3 Terep, táji jellemző sík	6.4 Illeszkedés a karakterhez jellegzetes karakterformáló épület
6.5 Az ingatlan zöldfelületi környezete	6.6 Szabadtér építészet, kisarchitektúrák
6.7 Egyedi zöldfelületi elem	6.8 Környezet figyelemreméltó eleme védett műemléki környezete van, épületegyüttes
Megjegyzés:	

7. Helyszínrajz

KÉP:

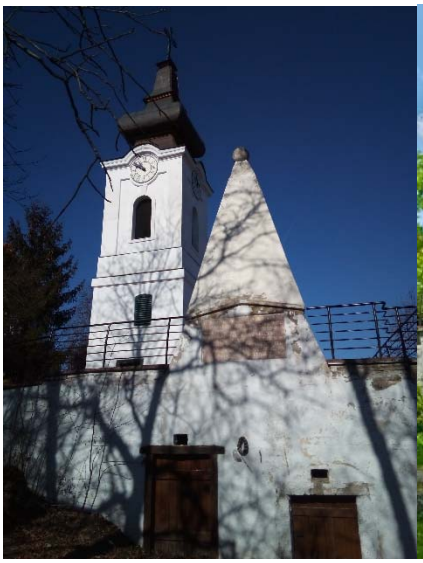

a Gyurtsányi kripta terasza a torony és gúla szituációja-

„Leges hic Patriae scripsit Verbõtzius olim,
„Lex manet, at cecidit scriptor, et ipsa Domus.
„Rudera nunc arcis rursus tolluntur in altum,
„Paci, non Liti, Saxa datura locum.
„Hic ponam curis finem, hic cum stirpe quiescam,
„Spes vana hic solvat, spes mihi sola Deus.
„TheresIa BLaskoVICs VIDVa IgnatII GyVrCsanyI,
„PIIs gentIs sVae ManIbus posVIt.

az emléktábla felirata (Mocsráy, 1820)

Értékleltár felvételi
ADATLAP

ALSÓPETÉNY

KÖZSÉG ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNYA **M 04**

VÉDETT MŰEMLÉKI ÉRTÉKEK **EGYEDI ÉPÜLET**

1. Azonosítás

1.1 Közigazgatási/ földrajzi besorolás **ALSÓPETÉNY** / Nógrád megye		Törzsszám Műemléki tsz. 5439
1.3 Kerület		
1.4 Cím (utca) **FŰZFASOR**	1.5 Házszám **2.**	1.6 Egyéb jelölés
1.7 Kataszteri (helyrajzi) adatok Hrsz 112		
1.8 Egyéb azonosító adatok I. templomdomb	1.9 Egyéb azonosító adatok II.	
1.10 **Megnevezés** **SÍRKÖVEK**		
1.11 Létesítmény		
1.12 Koordináták X: Y:	1.13 Megjegyzés	

1.14 Időpont 2019. február	1.15 Felmérő Dr. Vukov Konstantin, okl. építészm. műeml. szakmérnök, SZÉS-5,É-01/3776	1.16 Térképszám	1.17 Fényképtári szám DSCN

2. Értékelés

1- 5 (emelkedő)

2.1 Építészeti érték

5	Megjegyzés jelentős, kormeghatározó és a templom körüli temetkezés emlékei

2.2 Művelődéstörténeti érték

0	Megjegyzés

2.3 Környezeti érték

5	Megjegyzés templomkert régiség elemei

2.4 Eredetiség

5	Megjegyzés jellegében eredeti

2.5 Műszaki állapot

3	Megjegyzés korrodált feliratok, földbe süllyedt, dűlöngélő állapot

2.6 Megőrzés fontossága

5	Megjegyzés Kiemelkedő építészettörténeti értéke

3. Építési adatok

3.1 A létesítés ideje 19. sz. közepe	3.2 Átalakítások ideje	3.3 Magasság 1,4 -1,2 m	3.4 Hosszúság 55-65 cm	3.5 Szélesség 25-30 cm	3.6 Védettség(ek) MŰEMLÉK Azonosító: 6506

3.7 A hasznosítás módja nem hasznosított /bemutatás	3.8 Tulajdonos rk. egyházközség

4. Beépítés adatai

4.1 Beépítés módja templomkertben szórtan	4.2 Elhelyezkedés az ingatlanon / tájolás szabadon álló
4.3 Szintszám	4.4 Melléképület
4.5 Településképi szerep Kiemelkedő történeti,	4.6 Építészeti tömeg síremlék kereszttel

5. Jellemző épületszerkezetek / anyagok

5.1 Stílus (építési kor jelleg)	5.2 Tartószerkezeti jelleg I. Falazat [X] II. Váz (oszlop-gerenda) [ ]
5.3 Tartószerkezet anyaga mészkő	5.4 Tetőidom
5.5 Homlokzat jellemző anyaga	5.6 Tetőhéjazat
5.7 Kapuk, ajtók helye, formai jegyei	5.8 Ablakok formai jellemzői
5.9 Kapu, ajtó anyaga	5.10 Ablakszerkezet anyaga
5.11 Díszítmények, tagozatok	5.12 Helyi sajátosság csak néhány sírkő maradt fenn, szétszórva

6. Környezeti adatok / kiegészítő adatok

6.1 Települési környezet, településforma templomdombon kert	6.2 Települési karakter falusias-kiemelt karakter
6.3 Terep, táji jellemző sík	6.4 Illeszkedés a karakterhez jellegzetes karakterhez illeszkedő emlékek
6.5 Az ingatlan zöldfelületi környezete	6.6 Szabadtér építészet, kisarchitektúrák
6.7 Egyedi zöldfelületi elem	6.8 Környezet figyelemreméltó eleme védett műemléki környezete van, épületegyüttes

Megjegyzés:
Templomkert déli részén 5 db, É-i részén 1 db, a templom támpillérénél 1 db (1853)
19. sz. közepéről. három karéjban végződő kereszt szárakkal koronázott mészkő sírkövek, feliratuk nem olvasható (kivéve 1853-asat)

7. Helyszínrajz

KÉP:

A templom falánál levő 1853 évből való sírkő

Értékleltár felvételi
ADATLAP

ALSÓPETÉNY

KÖZSÉG ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNYA **M 05**

VÉDETT MŰEMLÉKI ÉRTÉKEK **EGYEDI ÉPÜLET**

1. Azonosítás

1.1 Közigazgatási/ földrajzi besorolás **ALSÓPETÉNY** / Nógrád megye		1.5 Törzsszám Műemléki tsz. 5436
1.3 Kerület		
1.4 Cím (utca) **Petőfi utca**	1.5 Házszám **52,**	1.6 Egyéb jelölés
1.7 Kataszteri (helyrajzi) adatok Hrsz 177		
1.8 Egyéb azonosító adatok I. = **KOSSUTH L. UTCA 1.**	1.9 Egyéb azonosító adatok II.	
1.10 **Megnevezés** **GYURTSÁNYI-PRÓNAY-KASTÉLY**		
1.11 Létesítmény		
1.12 Koordináták X: Y:	1.13 Megjegyzés	

1.14 Időpont 2019. február	1.15 Felmérő Dr. Vukov Konstantin, okl. építészm. műeml. szakmérnök, SZÉS-5,É-01/3776	1.16 Térképszám	1.17 Fényképtári szám DSCN

2. Értékelés

1- 5 (emelkedő)

2.1 Építészeti érték

5	Megjegyzés jelentős, monumentális megjelenés

2.2 Művelődéstörténeti érték

2	Megjegyzés Uradalmi központ

2.3 Környezeti érték

5	Megjegyzés A főutca érkezésében, látvány értékű, kastélypark övezi

2.4 Eredetiség

5	Megjegyzés jellegében eredeti, szálloda és rendezvényközpont céljára átalakításokkal, felújításokkal

2.5 Műszaki állapot

5	Megjegyzés jól fenntartott

2.6 Megőrzés fontossága

5	Megjegyzés Kiemelkedő építészeti értéke

3. Építési adatok

3.1 Az építés ideje 1740	3.2 Átalakítások ideje 1896 (rizalitok)	3.3 Magasság eresz:4,2 m gerinc: 9,8 m	3.4 Hosszúság 40 m	3.5 Szélesség 21,7 m oldalszárny 11,3 m	3.6 Védettség(ek) MŰEMLÉK Azonosító: 6508

3.7 A hasznosítás módja kastély-szálló, rendezvényközpont	3.8 Tulajdonos személyi/ vállalkozási tulajdon

4. Beépítés adatai

4.1 Beépítés módja Főút vonalában visszahúzva	4.2 Elhelyezkedés az ingatlanon / tájolás szabadon álló
4.3 Szintszám földszint	4.4 Melléképület ÚN KISKASTÉY A 19. SZ VÉGÉRŐL
4.5 Településképi szerep Kiemelkedő történeti és faluképi,	4.6 Építészeti tömeg sarokrizalitok középrész kiemelve, főhomlokzaton timpanon bejárati csarnokkal

5. Jellemző épületszerkezetek / anyagok

5.1 Stílus (építési kor jelleg) későbarokk (kiskastély neobarokk)	5.2 Tartószerkezeti jelleg I. Falazat [X] II. Váz (oszlop-gerenda) [ ]
5.3 Tartószerkezet anyaga tégla, kő	5.4 Tetőidom nyeregtető, torony gúlasisakos
5.5 Homlokzat jellemző anyaga vakolat,	5.6 Tetőhéjazat hódfarkú cserép, toronytetőn hódafrkú cserép
5.7 Kapuk, ajtók helye, formai jegyei középső rizaliton	5.8 Ablakok formai jellemzői vegyesen íves és egyenes záródású, keresztosztású
5.9 Kapu, ajtó anyaga fa, félig üvegezett (nem eredeti)	5.10 Ablakszerkezet anyaga fa, kapcsolt gerébtokos , az eredeti barokk szerkezet mintájára
5.11 Díszítmények, tagozatok tükrös vakolatdísz, ablakok keretelése, profilos főpárkány	5.12 Helyi sajátosság

6. Környezeti adatok / kiegészítő adatok

6.1 Települési környezet, településforma utcás,	6.2 Települési karakter falusias-kiemelt kastély éa majorsági karakter
6.3 Terep, táji jellemző sík	6.4 Illeszkedés a karakterhez jellegzetes karakterformáló épület
6.5 Az ingatlan zöldfelületi környezete kastélykert dús sűrű faállománnyal	6.6 Szabadtér építészet, kisarchitektúrák kastélykert kerítése kő lábazaton kovácsolt fém pálcás
6.7 Egyedi zöldfelületi elem előkertben kicsiny medence	6.8 Környezet figyelemreméltó eleme védett műemléki környezete van, épületegyüttes

Megjegyzés:

Barokk kastélyépület 1750 k., középrizalittal, sátortetős kiemeléssel, U alakú beépítés.
Főépülettől Dk-re négyzetes belső udvaros-üvegtetős- új kastély a 19. sz végéről, négy sarokrizalit barokkos sátortetővel.
A kastélyhoz park és majorság tartozott. A park részlegesen ma is megvan. A mai bejárat felől új koncepciójú szabadtér építészeti kertészeti kialakítás.

7. Helyszínrajz

KÉP:

a kastély Petőfi utcára néző homlokzata a díszlépcsővel

a kastély cour-d'-honneur-je (belső homlokzat

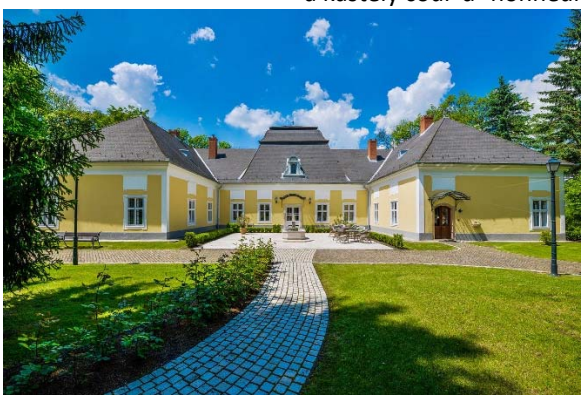

az ún. kiskastély tömbje sátortetős sarokrizalitokkal

A kastélykert és kerítése, nem használt bejárata a Petőfi utca (faluba érkezés) irányából

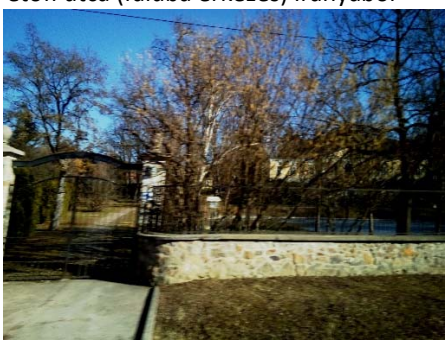

Értékleltár felvételi ADATLAP

ALSÓPETÉNY KÖZSÉG ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNYA 01

TELEPÜLÉSKÉPI HELYI ÉRTÉKEK EGYEDI ÉPÜLET

1. Azonosítás

1.1 Közigazgatási/ földrajzi besorolás **ALSÓPETÉNY** / Nógrád megye		Törzsszám
1.3 Kerület		
1.4 Cím (utca) **Alkotmány utca**	1.5 Házszám **17**	1.6 Egyéb jelölés
1.7 Kataszteri (helyrajzi) adatok Hrsz 320		
1.8 Egyéb azonosító adatok I.	1.9 Egyéb azonosító adatok II.	
1.10 **Megnevezés** **népi lakóház**		
1.11 Létesítmény		
1.12 Koordináták X: Y:	1.13 Megjegyzés	

1.14 Időpont 2019. február	1.15 Felmérő Dr. Vukov Konstantin, okl. építészm. műeml. szakmérnök, SZÉS-5,É-01/3776	1.16 Térképszám	1.17 Fényképtári szám DSCN

2. Értékelés

1- 5 (emelkedő)

2.1 Építészeti érték

5	Megjegyzés oromfalas, tornácos hagyományos népi lakóház

2.2 Művelődéstörténeti érték

0	Megjegyzés

2.3 Környezeti érték

5	Megjegyzés településképi karakterbe illeszkedő, lejtőben homlokzati pincebejárat

2.4 Eredetiség

5	Megjegyzés jellegében eredeti, ablakai eredtiek

2.5 Műszaki állapot

4	Megjegyzés megfelelően fenntartott

2.6 Megőrzés fontossága

5	Megjegyzés Kiemelkedő építészeti értéke

3. Építési adatok

3.1 Az építés ideje 19. sz közepe 1867-ben megvan	3.2 Átalakítások ideje	3.3 Magasság eresz 5, 8 m gerinc 8,2	3.4 Hosszúság 12 m	3.5 Szélesség 6,2 m	3.6 Védettség(ek) HELYI TELEPÜLÉSKÉPI VÉDELEMRE JAVASOLT

3.7 A hasznosítás módja lakóház pincével	3.8 Tulajdonos személyi tulajdon

4. Beépítés adatai

4.1 Beépítés módja út mentén , sarok telek	4.2 Elhelyezkedés az ingatlanon / tájolás oldalhatáron álló, előkertes
4.3 Szintszám földszint	4.4 Melléképület lakóházzal egy soron
4.5 Településképi szerep Kiemelkedő hagyományos faluképi,	4.6 Építészeti tömeg osztatlan, nyeregtetős

5. Jellemző épületszerkezetek / anyagok

5.1 Stílus (építési kor jelleg) népi	5.2 Tartószerkezeti jelleg I. Falazat [X] II. Váz (oszlop-gerenda) [ ]
5.3 Tartószerkezet anyaga vályog, kő lábazaton	5.4 Tetőidom nyeregtető oromfalas
5.5 Homlokzat jellemző anyaga vakolat,	5.6 Tetőhéjazat hornyolt cserép
5.7 Kapuk, ajtók helye, formai jegyei udvari homl. közepén, kertkapu kocsibehajtós	5.8 Ablakok formai jellemzői homlokzaton két keresztosztásos
5.9 Kapu, ajtó anyaga fa, keriítéskapu acélhálós	5.10 Ablakszerkezet anyaga fa, pallótokos kifele-befele nyíló
5.11 Díszítmények, tagozatok	5.12 Helyi sajátosság lejtős terepet kihasználva homlokzati pinceajtó

6. Környezeti adatok / kiegészítő adatok

6.1 Települési környezet, településforma utcás,	6.2 Települési karakter falusias-
6.3 Terep, táji jellemző emelkedő	6.4 Illeszkedés a karakterhez jellegzetes karakterformáló épület
6.5 Az ingatlan zöldfelületi környezete	6.6 Szabadtér építészet, kisarchitektúrák
6.7 Egyedi zöldfelületi elem oszloptuja előkertben	6.8 Környezet figyelemreméltó eleme

Megjegyzés:
Tornácoszlopos, oromfalas lakóház, ablakai 19. századból valók kifelé nyílók. Az épület homlokzatán pincetároló ajtó nyílik, Udvaron picegádor.

7. Helyszínrajz

KÉP:

Értékleltár felvételi
ADATLAP

ALSÓPETÉNY

KÖZSÉG ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNYA **02**

TELEPÜLÉSKÉPI HELYI ÉRTÉKEK **EGYEDI ÉPÜLET**

1. Azonosítás

1.1 Közigazgatási/ földrajzi besorolás **ALSÓPETÉNY** / Nógrád megye		Törzsszám
1.3 Kerület		
1.4 Cím (utca) **Alkotmány utca**	1.5 Házszám **27**	1.6 Egyéb jelölés
1.7 Kataszteri (helyrajzi) adatok Hrsz 294		
1.8 Egyéb azonosító adatok I.	1.9 Egyéb azonosító adatok II.	
1.10 Megnevezés **népi lakóház**		
1.11 Létesítmény		
1.12 Koordináták X: Y:	1.13 Megjegyzés	

1.14 Időpont 2019. február	1.15 Felmérő Dr. Vukov Konstantin, okl. építészm. műeml. szakmérnök, SZÉS-5,É-01/3776	1.16 Térképszám	1.17 Fényképtári szám DSCN

2. Értékelés

1- 5 (emelkedő)

2.1 Építészeti érték

5	Megjegyzés oromfalas, tornácos hagyományos népi lakóház

2.2 Művelődéstörténeti érték

0	Megjegyzés

2.3 Környezeti érték

5	Megjegyzés településképi karakterbe illeszkedő

2.4 Eredetiség

5	Megjegyzés jellegében eredeti,

2.5 Műszaki állapot

5	Megjegyzés jól fenntartott

2.6 Megőrzés fontossága

5	Megjegyzés Kiemelkedő építészeti értéke

3. Építési adatok

3.1 Az építés ideje 19. sz. végén	3.2 Átalakítások ideje	3.3 Magasság eresz 3, 8 m gerinc 6,4 m	3.4 Hosszúság 12 m	3.5 Szélesség 6,8 m	3.6 Védettség(ek) HELYI TELEPÜLÉSKÉPI VÉDELEMRE JAVASOLT

3.7 A hasznosítás módja lakóház	3.8 Tulajdonos személyi tulajdon

4. Beépítés adatai

4.1 Beépítés módja út mentén /keskeny előkerttel	4.2 Elhelyezkedés az ingatlanon / tájolás oldalhatáron álló
4.3 Szintszám földszint	4.4 Melléképület lakóházzal egy soron, rövid kamra
4.5 Településképi szerep Kiemelkedő hagyományos faluképi,	4.6 Építészeti tömeg osztatlan, nyeregtetős

5. Jellemző épületszerkezetek / anyagok

5.1 Stílus (építési kor jelleg) népi	5.2 Tartószerkezeti jelleg I. Falazat [X] II. Váz (oszlop-gerenda) [ ]
5.3 Tartószerkezet anyaga vályog, kő lábazaton, tégla tornác pillér	5.4 Tetőidom nyeregtető oromfalas
5.5 Homlokzat jellemző anyaga vakolat,	5.6 Tetőhéjazat hornyolt cserép
5.7 Kapuk, ajtók helye, formai jegyei udvari homl. közepén, kertkapu kocsibehajtós	5.8 Ablakok formai jellemzői homlokzaton két keresztosztásos
5.9 Kapu, ajtó anyaga fa, faléces kerítéskapu	5.10 Ablakszerkezet anyaga fa, pallótokos
5.11 Díszítmények, tagozatok sarokarmirozásos vakolatdísz, ablakok keretelése, síma főpárkány	5.12 Helyi sajátosság

6. Környezeti adatok / kiegészítő adatok

6.1 Települési környezet, településforma utcás,	6.2 Települési karakter falusias-
6.3 Terep, táji jellemző enyhén emelkedő	6.4 Illeszkedés a karakterhez jellegzetes karakterformáló épület
6.5 Az ingatlan zöldfelületi környezete	6.6 Szabadtér építészet, kisarchitektúrák
6.7 Egyedi zöldfelületi elem előkertben kőris, oldslkertben örökzöld magas faegyedek	6.8 Környezet figyelemreméltó eleme hagyományos alacsony faléces kerítés

Megjegyzés:
Tornácoszlopos, oromfalas lakóház, ablakai egyszerű keresztosztásos 19. század végiek, kifelé nyílók. Tornác gerendamennyezete figyelemre méltóan archaikus.

7. Helyszínrajz

KÉP:

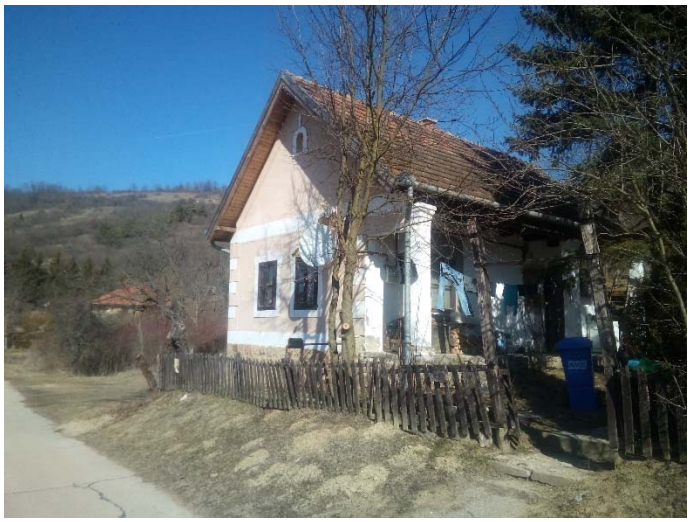

Értékleltár felvételi
ADATLAP

ALSÓPETÉNY

KÖZSÉG ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNYA **03**

TELEPÜLÉSKÉPI HELYI ÉRTÉKEK **EGYEDI ÉPÜLET**

1. Azonosítás

1.1 Közigazgatási/ földrajzi besorolás **ALSÓPETÉNY** / Nógrád megye		Törzsszám
1.3 Kerület		
1.4 Cím (utca) **Arany János utca**	1.5 Házszám **2.**	1.6 Egyéb jelölés
1.7 Kataszteri (helyrajzi) adatok Hrsz 434		
1.8 Egyéb azonosító adatok I.	1.9 Egyéb azonosító adatok II.	
1.10 **Megnevezés** **népi melléképület**		
1.11 Létesítmény MŰHELY -RAKTÁR, egykor istálló		
1.12 Koordináták X: Y:	1.13 Megjegyzés	
1.14 Időpont 2019. február	1.15 Felmérő Dr. Vukov Konstantin, okl. építészm. műeml. szakmérnök, SZÉS-5,É-01/3776	1.16 Térképszám 1.17 Fényképtári szám DSCN

2. Értékelés

1- 5 (emelkedő)

2.1 Építészeti érték

4	Megjegyzés oromfalas, népi melléképületek

2.2 Művelődéstörténeti érték

0	Megjegyzés

2.3 Környezeti érték

5	Megjegyzés településképi karakterbe illeszkedő, nagyméretű telken szétszórva

2.4 Eredetiség

5	Megjegyzés jellegében eredeti,

2.5 Műszaki állapot

4	Megjegyzés jól fenntartott

2.6 Megőrzés fontossága

5	Megjegyzés Hagyományos építészeti értéke

3. Építési adatok

3.1 Az építés ideje 19. sz. vége	3.2 Átalakítások ideje	3.3 Magasság eresz 2, 8 m gerinc 5,4 m	3.4 Hosszúság 11 m	3.5 Szélesség 5,2 m	3.6 Védettség(ek) HELYI TELEPÜLÉSKÉPI VÉDELEMRE JAVASOLT
3.7 A hasznosítás módja melléképület: raktár, műhely (v. istálló)			3.8 Tulajdonos személyi tulajdon		

4. Beépítés adatai

4.1 Beépítés módja út mentén	4.2 Elhelyezkedés az ingatlanon / tájolás szabadon álló
4.3 Szintszám földszint	4.4 Melléképület telken szétszórtan
4.5 Településképi szerep Hagyományos faluképi,	4.6 Építészeti tömeg osztatlan, nyeregtetős

5. Jellemző épületszerkezetek / anyagok	
5.1 Stílus (építési kor jelleg) népi	5.2 Tartószerkezeti jelleg I. Falazat [X] II. Váz (oszlop-gerenda) [ ]
5.3 Tartószerkezet anyaga vályog, kő lábazaton	5.4 Tetőidom nyeregtető oromfalas
5.5 Homlokzat jellemző anyaga vakolat,	5.6 Tetőhéjazat hornyolt cserép
5.7 Kapuk, ajtók helye, formai jegyei udvari homl. közepén	5.8 Ablakok formai jellemzői kicsiny osztatlan
5.9 Kapu, ajtó anyaga fa, pallóborításos	5.10 Ablakszerkezet anyaga fa, pallótokos
5.11 Díszítmények, tagozatok	5.12 Helyi sajátosság

6. Környezeti adatok / kiegészítő adatok	
6.1 Települési környezet, településforma utcás,	6.2 Települési karakter falusias-
6.3 Terep, táji jellemző sík	6.4 Illeszkedés a karakterhez jellegzetes karakterformáló épület
6.5 Az ingatlan zöldfelületi környezete	6.6 Szabadtér építészet, kisarchitektúrák
6.7 Egyedi zöldfelületi elem	6.8 Környezet figyelemreméltó eleme két melléképület egymásra merőlegesen , telken szétszórva

Megjegyzés:
Volt istálló, széles ajtóval, utcával párhuzamosan, a másik melléképület erre merőleges: nagyon egyszerű tömegű, kis ablakokkal. A telek utcai zónájában pincegádor van. Jellegzetes tanújele a kori falusi gazdálkodásnak

7. Helyszínrajz

KÉP:

Értékleltár felvételi ADATLAP

ALSÓPETÉNY KÖZSÉG ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNYA 04

TELEPÜLÉSKÉPI HELYI ÉRTÉKEK EGYEDI ÉPÜLET

1. Azonosítás

1.1 Közigazgatási/ földrajzi besorolás **ALSÓPETÉNY** / Nógrád megye		Törzsszám
1.3 Kerület		
1.4 Cím (utca) **PETŐFI UTCA**	1.5 Házszám **83**	1.6 Egyéb jelölés
1.7 Kataszteri (helyrajzi) adatok Hrsz 47		
1.8 Egyéb azonosító adatok I.	1.9 Egyéb azonosító adatok II.	
1.10 **Megnevezés** **népi lakóház**		
1.11 Létesítmény		
1.12 Koordináták X: Y:	1.13 Megjegyzés	

1.14 Időpont 2019. február	1.15 Felmérő Dr. Vukov Konstantin, okl. építészm. műeml. szakmérnök, SZÉS-5,É-01/3776	1.16 Térképszám	1.17 Fényképtári szám DSCN

2. Értékelés

1- 5 (emelkedő)

2.1 Építészeti érték

5	Megjegyzés oromfalas, faoszlopos tornácos hagyományos népi lakóház

2.2 Művelődéstörténeti érték

0	Megjegyzés

2.3 Környezeti érték

5	Megjegyzés településképi karakterbe illeszkedő

2.4 Eredetiség

5	Megjegyzés jellegében eredeti,

2.5 Műszaki állapot

5	Megjegyzés jól fenntartott

2.6 Megőrzés fontossága

5	Megjegyzés Kiemelkedő építészeti értéke

3. Építési adatok

3.1 Az építés ideje 19. sz. vége	3.2 Átalakítások ideje	3.3 Magasság eresz 2, 8 m gerinc 5,6 m	3.4 Hosszúság 14 m	3.5 Szélesség 6,2 m	3.6 Védettség(ek) HELYI TELEPÜLÉSKÉPI VÉDELEMRE JAVASOLT

3.7 A hasznosítás módja lakóház	3.8 Tulajdonos személyi tulajdon

4. Beépítés adatai

4.1 Beépítés módja út mentén / szűk előkerttel	4.2 Elhelyezkedés az ingatlanon / tájolás oldalhatáron álló
4.3 Szintszám földszint	4.4 Melléképület lakóházzal egy soron, keskenyebb
4.5 Településképi szerep Kiemelkedő hagyományos faluképi,	4.6 Építészeti tömeg osztatlan, nyeregtetős

5. Jellemző épületszerkezetek / anyagok

5.1 Stílus (építési kor jelleg) népi	5.2 Tartószerkezeti jelleg I. Falazat [X] II. Váz (oszlop-gerenda) [ ]
5.3 Tartószerkezet anyaga vályog, kő lábazaton	5.4 Tetőidom nyeregtető oromfalas
5.5 Homlokzat jellemző anyaga vakolat,	5.6 Tetőhéjazat hornyolt cserép
5.7 Kapuk, ajtók helye, formai jegyei udvari homl. közepén, kerítés nincs	5.8 Ablakok formai jellemzői homlokzaton két hatosztásos
5.9 Kapu, ajtó anyaga fa,	5.10 Ablakszerkezet anyaga fa, pallótokos, kifele-befele nyíló
5.11 Díszítmények, tagozatok sávos vakolatszínezés	5.12 Helyi sajátosság

6. Környezeti adatok / kiegészítő adatok

6.1 Települési környezet, településforma utcás,	6.2 Települési karakter falusias-
6.3 Terep, táji jellemző lejtős	6.4 Illeszkedés a karakterhez jellegzetes karakterformáló épület
6.5 Az ingatlan zöldfelületi környezete	6.6 Szabadtér építészet, kisarchitektúrák akadálymente rézsó feljáró a tornác alatt
6.7 Egyedi zöldfelületi elem	6.8 Környezet figyelemreméltó eleme

Megjegyzés:

7. Helyszínrajz

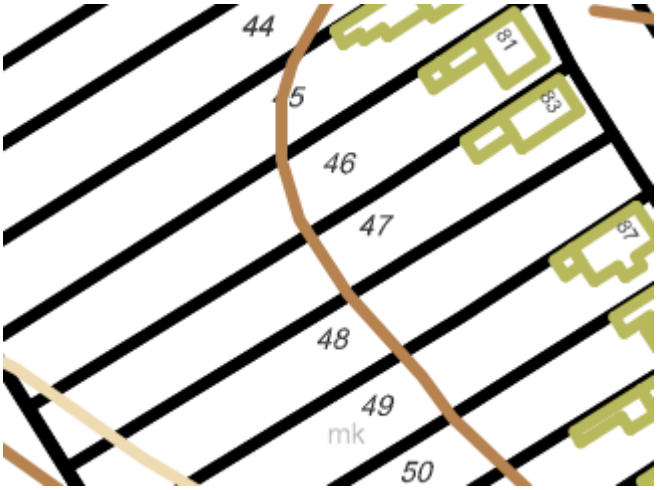

KÉP:

Értékleltár felvételi
ADATLAP

ALSÓPETÉNY

KÖZSÉG ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNYA **05**

TELEPÜLÉSKÉPI HELYI ÉRTÉKEK **EGYEDI ÉPÜLET**

1. Azonosítás

1.1 Közigazgatási/ földrajzi besorolás **ALSÓPETÉNY** / Nógrád megye		Törzsszám
1.3 Kerület		
1.4 Cím (utca) **PETŐFI UTCA**	1.5 Házszám **22**	1.6 Egyéb jelölés
1.7 Kataszteri (helyrajzi) adatok Hrsz 423		
1.8 Egyéb azonosító adatok I.	1.9 Egyéb azonosító adatok II.	
1.10 **Megnevezés** **HANGYA ÜZLET**		
1.11 Létesítmény „Öreg Hangya kisáruház”		
1.12 Koordináták X: Y:	1.13 Megjegyzés	

1.14 Időpont 2019. február	1.15 Felmérő Dr. Vukov Konstantin, okl. építészm. műeml. szakmérnök, SZÉS-5,É-01/3776	1.16 Térképszám	1.17 Fényképtári szám DSCN

2. Értékelés

1- 5 (emelkedő)

2.1 Építészeti érték

5	Megjegyzés Sarok lecsapásos beépítésű, tipikus falusi bolt épület

2.2 Művelődéstörténeti érték

2	Megjegyzés Az egykori (1930-as évek) Hangya szövetkezeti mozgalom és üzlethálózat tanújele

2.3 Környezeti érték

5	Megjegyzés településképi karakterbe illeszkedő

2.4 Eredetiség

5	Megjegyzés jellegében eredeti,

2.5 Műszaki állapot

5	Megjegyzés jól fenntartott

2.6 Megőrzés fontossága

5	Megjegyzés Kiemelkedő építészeti értéke

3. Építési adatok

3.1 Az építés ideje 20. sz eleje	3.2 Átalakítások ideje 2000-es évek-korszerűsítés	3.3 Magasság eresz 3, 8 m gerinc 6,2	3.4 Hosszúság 18 m	3.5 Szélesség 6,2 m	3.6 Védettség(ek) HELYI TELEPÜLÉSKÉPI VÉDELEMRE JAVASOLT

3.7 A hasznosítás módja falusi bolt épület, kisáruház	3.8 Tulajdonos személyi tulajdon

4. Beépítés adatai

4.1 Beépítés módja út mentén	4.2 Elhelyezkedés az ingatlanon / tájolás telekhatáron álló
4.3 Szintszám földszint	4.4 Melléképület
4.5 Településképi szerep Kiemelkedő hagyományos faluképi,	4.6 Építészeti tömeg osztatlan L alakú beépítés, nyeregtetős, sarki oromfal

5. Jellemző épületszerkezetek / anyagok

5.1 Stílus (építési kor jelleg) falusi-vernakuláris	5.2 Tartószerkezeti jelleg I. Falazat [X] II. Váz (oszlop-gerenda) [ ]
5.3 Tartószerkezet anyaga tégla, kő lábazaton	5.4 Tetőidom nyeregtető, beforduló, a sarkon attika szerűen oromfalas
5.5 Homlokzat jellemző anyaga vakolat,	5.6 Tetőhéjazat sajtolt cserép
5.7 Kapuk, ajtók helye, formai jegyei utcai homl. közepén, üzemi bejárat hátsó homlokzaton	5.8 Ablakok formai jellemzői hálós üvegsoztós közel négyzetes
5.9 Kapu, ajtó anyaga fa,	5.10 Ablakszerkezet anyaga fa, gerébtokos, üvegosztásos
5.11 Díszítmények, tagozatok	5.12 Helyi sajátosság

6. Környezeti adatok / kiegészítő adatok

6.1 Települési környezet, településforma utcás,	6.2 Települési karakter falusias-
6.3 Terep, táji jellemző sík	6.4 Illeszkedés a karakterhez jellegzetes karakterformáló épület
6.5 Az ingatlan zöldfelületi környezete	6.6 Szabadtér építészet, kisarchitektúrák
6.7 Egyedi zöldfelületi elem	6.8 Környezet figyelemreméltó eleme

Megjegyzés:

Hangya szövetkezet egykori üzletháza, visszakapta nevét, falusi „kisáruház”, L alakú beépítés, sarkon oromfallal és új sgraffito dísszel, amely a régikor stílusát idézi . Bejárata egykor ezen a sarkon volt, amint a falusi üzletépületeknél szokásos.

7. Helyszínrajz

KÉP:

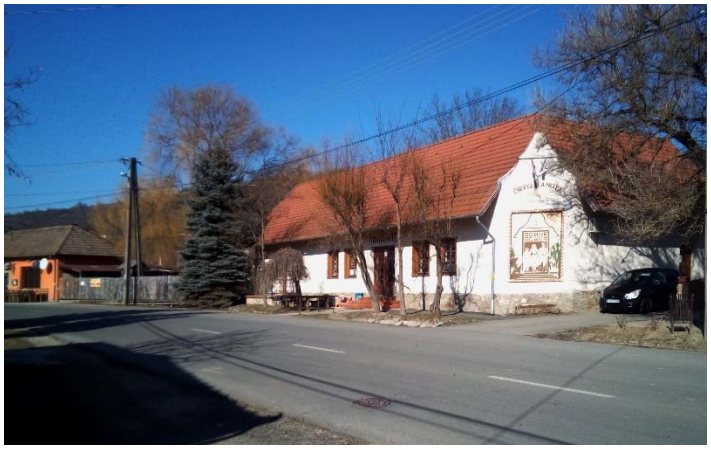

Értékleltár felvételi
ADATLAP

ALSÓPETÉNY

KÖZSÉG ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNYA **06**

TELEPÜLÉSKÉPI HELYI ÉRTÉKEK **EGYEDI ÉPÜLET**

1. Azonosítás

1.1 Közigazgatási/ földrajzi besorolás **ALSÓPETÉNY** / Nógrád megye		Törzsszám
1.3 Kerület		
1.4 Cím (utca) **PETŐFI UTCA**	1.5 Házszám **36**	1.6 Egyéb jelölés
1.7 Kataszteri (helyrajzi) adatok Hrsz 233		
1.8 Egyéb azonosító adatok I.	1.9 Egyéb azonosító adatok II.	
1.10 **Megnevezés** **polgárosodott népi lakóház**		
1.11 Létesítmény		
1.12 Koordináták X: Y:	1.13 Megjegyzés	

1.14 Időpont 2019. február	1.15 Felmérő Dr. Vukov Konstantin, okl. építészm. műeml. szakmérnök, SZÉS-5,É-01/3776	1.16 Térképszám	1.17 Fényképtári szám DSCN

2. Értékelés

1- 5 (emelkedő)

2.1 Építészeti érték

5	Megjegyzés oromfalas, tornáca traktusbővítéssel beépítve, polgáriasított népi lakóház

2.2 Művelődéstörténeti érték

0	Megjegyzés

2.3 Környezeti érték

5	Megjegyzés településképi karakterbe illeszkedő, különleges megjelenésű

2.4 Eredetiség

5	Megjegyzés jellegében eredeti,

2.5 Műszaki állapot

5	Megjegyzés jól fenntartott

2.6 Megőrzés fontossága

5	Megjegyzés Kiemelkedő, egyedi építészeti értéke

3. Építési adatok

3.1 Az építés ideje 19. sz. közepe után	3.2 Átalakítások ideje	3.3 Magasság eresz 3, 8 m gerinc 6,2	3.4 Hosszúság 18 m	3.5 Szélesség 6,2 m	3.6 Védettség(ek) HELYI TELEPÜLÉSKÉPI VÉDELEMRE JAVASOLT

3.7 A hasznosítás módja lakóház	3.8 Tulajdonos személyi tulajdon

4. Beépítés adatai

4.1 Beépítés módja út mentén / előkerttel	4.2 Elhelyezkedés az ingatlanon / tájolás oldalhatáron álló
4.3 Szintszám földszint	4.4 Melléképület lakóházzal egy soron
4.5 Településképi szerep Kiemelkedő hagyományos faluképi,	4.6 Építészeti tömeg osztatlan, nyeregtetős

5. Jellemző épületszerkezetek / anyagok

5.1 Stílus (építési kor jelleg) historikus, századfordulós	5.2 Tartószerkezeti jelleg I. Falazat [X] II. Váz (oszlop-gerenda) [ ]
5.3 Tartószerkezet anyaga vályog, kő lábazaton	5.4 Tetőidom nyeregtető oromfalas
5.5 Homlokzat jellemző anyaga vakolat,	5.6 Tetőhéjazat hornyolt cserép
5.7 Kapuk, ajtók helye, formai jegyei udvari homl. közepén	5.8 Ablakok formai jellemzői
5.9 Kapu, ajtó anyaga fa,	5.10 Ablakszerkezet anyaga fa, pallótokos
5.11 Díszítmények, tagozatok pilaszteres vakolatdísz, ablakok keretelése, profilos főpárkány	5.12 Helyi sajátosság

6. Környezeti adatok / kiegészítő adatok

6.1 Települési környezet, településforma utcás,	6.2 Települési karakter falusias-
6.3 Terep, táji jellemző sík	6.4 Illeszkedés a karakterhez jellegzetes karakterformáló épület
6.5 Az ingatlan zöldfelületi környezete	6.6 Szabadtér építészet, kisarchitektúrák
6.7 Egyedi zöldfelületi elem	6.8 Környezet figyelemreméltó eleme

Megjegyzés:
Falusi épületből homlokzati bővítéssel létrejött polgári ízlésű épület, vakolatdíszekkel, profilos tagozatokkal. A széles homlokzat közepén kiemelkedő attika szegmensíves párkánnyal lezárva.

7. Helyszínrajz

1868

KÉP:

Értékleltár felvételi
ADATLAP

ALSÓPETÉNY

KÖZSÉG ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNYA 07

TELEPÜLÉSKÉPI HELYI ÉRTÉKEK EGYEDI ÉPÜLET

1. Azonosítás

1.1 Közigazgatási/ földrajzi besorolás **ALSÓPETÉNY** / Nógrád megye		Törzsszám
1.3 Kerület		
1.4 Cím (utca) **PETŐFI UTCA**	1.5 Házszám **69.**	1.6 Egyéb jelölés
1.7 Kataszteri (helyrajzi) adatok Hrsz 36		
1.8 Egyéb azonosító adatok I.	1.9 Egyéb azonosító adatok II.	
1.10 **Megnevezés** **népi lakóház**		
1.11 Létesítmény		
1.12 Koordináták X: Y:	1.13 Megjegyzés	

1.14 Időpont 2019. február	1.15 Felmérő Dr. Vukov Konstantin, okl. építészm. műeml. szakmérnök, SZÉS-5,É-01/3776	1.16 Térképszám	1.17 Fényképtári szám DSCN

2. Értékelés

1- 5 (emelkedő)

2.1 Építészeti érték

5	Megjegyzés oromfalas, tornácos hagyományos népi lakóház

2.2 Művelődéstörténeti érték

0	Megjegyzés

2.3 Környezeti érték

5	Megjegyzés településképi karakterbe illeszkedő

2.4 Eredetiség

5	Megjegyzés jellegében eredeti,

2.5 Műszaki állapot

5	Megjegyzés jól fenntartott

2.6 Megőrzés fontossága

5	Megjegyzés Kiemelkedő építészeti értéke

3. Építési adatok

3.1 Az építés ideje 19. sz. vége, 20. sz. eleje	3.2 Átalakítások ideje	3.3 Magasság eresz 3, 8 m gerinc 6,9	3.4 Hosszúság 16 m	3.5 Szélesség 7,2 m	3.6 Védettség(ek) HELYI TELEPÜLÉSKÉPI VÉDELEMRE JAVASOLT

3.7 A hasznosítás módja lakóház	3.8 Tulajdonos személyi tulajdon

4. Beépítés adatai

4.1 Beépítés módja út mentén / előkerttel	4.2 Elhelyezkedés az ingatlanon / tájolás oldalhatáron álló
4.3 Szintszám földszint	4.4 Melléképület lakóháztól elkülönülve, kert végében
4.5 Településképi szerep Kiemelkedő hagyományos faluképi,	4.6 Építészeti tömeg osztatlan, nyeregtetős

5. Jellemző épületszerkezetek / anyagok

5.1 Stílus (építési kor jelleg) népi	5.2 Tartószerkezeti jelleg I. Falazat [X] II. Váz (oszlop-gerenda) [ ]
5.3 Tartószerkezet anyaga vályog, kő lábazaton	5.4 Tetőidom nyeregtető oromfalas
5.5 Homlokzat jellemző anyaga vakolat,	5.6 Tetőhéjazat hornyolt cserép
5.7 Kapuk, ajtók helye, formai jegyei udvari homl. közepén	5.8 Ablakok formai jellemzői főhomlokzaton 2 „T” osztású ablak
5.9 Kapu, ajtó anyaga fa,	5.10 Ablakszerkezet anyaga fa ,kapcsolt geréb-tokos
5.11 Díszítmények, tagozatok pilaszteres vakolatdísz, ablakok keretelése, profilos főpárkány	5.12 Helyi sajátosság

6. Környezeti adatok / kiegészítő adatok

6.1 Települési környezet, településforma utcás,	6.2 Települési karakter falusias-
6.3 Terep, táji jellemző hátra lejtős	6.4 Illeszkedés a karakterhez jellegzetes karakterformáló épület
6.5 Az ingatlan zöldfelületi környezete	6.6 Szabadtér építészet, kisarchitektúrák
6.7 Egyedi zöldfelületi elem	6.8 Környezet figyelemreméltó eleme hagyományos függőleges léces kerítés

Megjegyzés:
Tornácoszlopos, oromfalas lakóház, ablakai „T” osztásúak, 1910-es évekből valók.
Utcai homlokzatán vakolatdísz, pilaszter és fonott mintás osztópárkány

7. Helyszínrajz

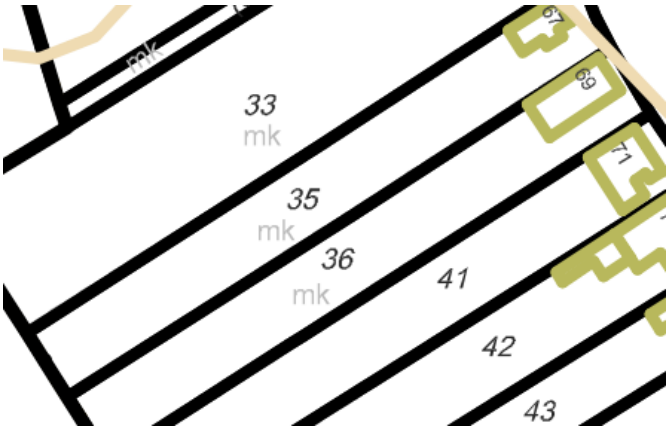

KÉP:

Értékleltár felvételi ADATLAP

ALSÓPETÉNY KÖZSÉG ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNYA 08

TELEPÜLÉSKÉPI HELYI ÉRTÉKEK EGYEDI ÉPÜLET

1. Azonosítás

1.1 Közigazgatási/ földrajzi besorolás **ALSÓPETÉNY** / Nógrád megye		Törzsszám
1.3 Kerület		
1.4 Cím (utca) **PETŐFI UTCA**	1.5 Házszám **79.**	1.6 Egyéb jelölés
1.7 Kataszteri (helyrajzi) adatok Hrsz 45		
1.8 Egyéb azonosító adatok I.	1.9 Egyéb azonosító adatok II.	
1.10 **Megnevezés** **népi lakóház**		
1.11 Létesítmény		
1.12 Koordináták X: Y:	1.13 Megjegyzés	

1.14 Időpont 2019. február	1.15 Felmérő Dr. Vukov Konstantin, okl. építészm. műeml. szakmérnök, SZÉS-5,É-01/3776	1.16 Térképszám	1.17 Fényképtári szám DSCN

2. Értékelés

1- 5 (emelkedő)

2.1 Építészeti érték

5	Megjegyzés oromfalas, oszlopos tornácos, hagyományos népi lakóház

2.2 Művelődéstörténeti érték

0	Megjegyzés

2.3 Környezeti érték

5	Megjegyzés településképi karakterbe illeszkedő

2.4 Eredetiség

5	Megjegyzés jellegében eredeti, ablakok eredetiek

2.5 Műszaki állapot

5	Megjegyzés jól fenntartott

2.6 Megőrzés fontossága

5	Megjegyzés Kiemelkedő építészeti értéke

3. Építési adatok

3.1 Az építés ideje 19. sz. végén	3.2 Átalakítások ideje	3.3 Magasság eresz 3, 8 m gerinc 6,7	3.4 Hosszúság 13 m	3.5 Szélesség 6,2 m	3.6 Védettség(ek) HELYI TELEPÜLÉSKÉPI VÉDELEMRE JAVASOLT

3.7 A hasznosítás módja lakóház	3.8 Tulajdonos személyi tulajdon

4. Beépítés adatai

4.1 Beépítés módja út mentén / előkerttel	4.2 Elhelyezkedés az ingatlanon / tájolás oldalhatáron álló
4.3 Szintszám földszint	4.4 Melléképület lakóházzal egy soron, lelépcsőzve
4.5 Településképi szerep Kiemelkedő hagyományos faluképi,	4.6 Építészeti tömeg osztatlan, nyeregtetős

5. Jellemző épületszerkezetek / anyagok

5.1 Stílus (építési kor jelleg) népi	5.2 Tartószerkezeti jelleg I. Falazat [X] II. Váz (oszlop-gerenda) [ ]
5.3 Tartószerkezet anyaga vályog, kő lábazaton	5.4 Tetőidom nyeregtető oromfalas
5.5 Homlokzat jellemző anyaga vakolat,	5.6 Tetőhéjazat hornyolt cserép
5.7 Kapuk, ajtók helye, formai jegyei udvari homl. közepén, kertkapu kocsi behajtós	5.8 Ablakok formai jellemzői Főhomlokzaton 2 db 6 osztású
5.9 Kapu, ajtó anyaga fa, , kertkapu idomacél rácsos	5.10 Ablakszerkezet anyaga fa, pallótokos, kifele-befele nyíló
5.11 Díszítmények, tagozatok	5.12 Helyi sajátosság

6. Környezeti adatok / kiegészítő adatok

6.1 Települési környezet, településforma utcás,	6.2 Települési karakter falusias-
6.3 Terep, táji jellemző hátra lejtős	6.4 Illeszkedés a karakterhez jellegzetes karakterformáló épület
6.5 Az ingatlan zöldfelületi környezete	6.6 Szabadtér építészet, kisarchitektúrák Előkertben betongyűrűs kerekes kút
6.7 Egyedi zöldfelületi elem	6.8 Környezet figyelemreméltó eleme árok felett íves nyílású kő áteresz

Megjegyzés:
Tipikus tornácoszlopos, oromfalas lakóház, viszonylag rövid lakórész, terepen lelépcsőzött csatlakozó melléképülettel, ablakai „6 szemesek” a 19. sz végéről

7. Helyszínrajz

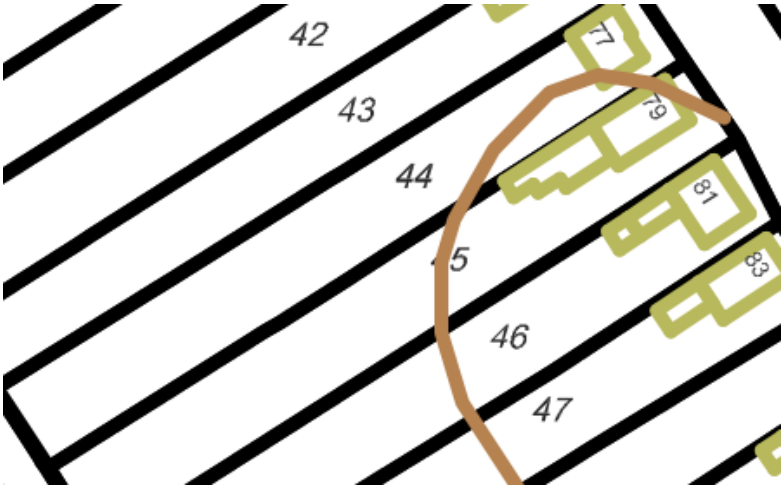

KÉP:

Értékleltár felvételi ADATLAP

ALSÓPETÉNY

KÖZSÉG ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNYA 09

TELEPÜLÉSKÉPI HELYI ÉRTÉKEK EGYEDI ÉPÜLET

1. Azonosítás

1.1 Közigazgatási/ földrajzi besorolás **ALSÓPETÉNY** / Nógrád megye		Törzsszám
1.3 Kerület		
1.4 Cím (utca) **PETŐFI UTCA**	1.5 Házszám **111**	1.6 Egyéb jelölés
1.7 Kataszteri (helyrajzi) adatok Hrsz 63		
1.8 Egyéb azonosító adatok I.	1.9 Egyéb azonosító adatok II.	
1.10 Megnevezés **népi lakóház és lábas faól**		
1.11 Létesítmény		
1.12 Koordináták X: Y:	1.13 Megjegyzés	

1.14 Időpont 2019. február	1.15 Felmérő Dr. Vukov Konstantin, okl. építészm. műeml. szakmérnök, SZÉS-5,É-01/3776	1.16 Térképszám	1.17 Fényképtári szám DSCN

2. Értékelés

1- 5 (emelkedő)

2.1 Építészeti érték

5	Megjegyzés oromfalas, népi lakóház visszabontott része, lábas faól melléképülettel

2.2 Művelődéstörténeti érték

0	Megjegyzés

2.3 Környezeti érték

4	Megjegyzés településképi karakterbe illeszkedő

2.4 Eredetiség

5	Megjegyzés jellegében eredeti,

2.5 Műszaki állapot

2	Megjegyzés romló állapotú!

2.6 Megőrzés fontossága

3	Megjegyzés Sajátos építészeti értéke okán dokumentálásra ajánlott

3. Építési adatok

3.1 Az építés ideje 19. sz. közepe után	3.2 Átalakítások ideje	3.3 Magasság eresz 3, 8 m gerinc 6,2	3.4 Hosszúság 7 m	3.5 Szélesség 6,0 m	3.6 Védettség(ek) dokumentálása ajánlott

3.7 A hasznosítás módja lakóház	3.8 Tulajdonos személyi tulajdon

4. Beépítés adatai

4.1 Beépítés módja út mentén / saroktelek	4.2 Elhelyezkedés az ingatlanon / tájolás szabadon álló (visszabontás következménye)
4.3 Szintszám földszint	4.4 Melléképület egykori lakóház oldalánál-lábas faól
4.5 Településképi szerep Kiemelkedő hagyományos faluképi,	4.6 Építészeti tömeg osztatlan, nyeregtetős

5. Jellemző épületszerkezetek / anyagok

5.1 Stílus (építési kor jelleg) népi	5.2 Tartószerkezeti jelleg I. Falazat [X] II. Váz (oszlop-gerenda) [ ]
5.3 Tartószerkezet anyaga vályog, kő lábazaton, ól fagerendás	5.4 Tetőidom nyeregtető oromfalas
5.5 Homlokzat jellemző anyaga vakolat,	5.6 Tetőhéjazat hornyolt cserép
5.7 Kapuk, ajtók helye, formai jegyei udvari homl. közepén	5.8 Ablakok formai jellemzői 4-as ablak homl. közepén
5.9 Kapu, ajtó anyaga fa,	5.10 Ablakszerkezet anyaga fa, kaocsolt tokos
5.11 Díszítmények, tagozatok	5.12 Helyi sajátosság melléképülete néprajzi jelentőségű

6. Környezeti adatok / kiegészítő adatok

6.1 Települési környezet, településforma utcás,	6.2 Települési karakter falusias-
6.3 Terep, táji jellemző enyhén emelkedő	6.4 Illeszkedés a karakterhez jellegzetes karakterformáló épület
6.5 Az ingatlan zöldfelületi környezete	6.6 Szabadtér építészet, kisarchitektúrák önállóan értékelhető ólépítmény
6.7 Egyedi zöldfelületi elem	6.8 Környezet figyelemreméltó eleme A telken új ház épült, a régi épület eleje visszabontva most melléképület +ól

Megjegyzés:
Szegény, kisméretű lakóház, hátul favázas lábas-óllal. Az ól nagyon romlott állapotú.
A régi lakóházat visszabontották (ma műhely és raktár), egykor udvarán egyszerű Pléhkrisztusos fakereszt volt, eltávolították (2019). Ugyanazon telken új lakóház épült. (111/A)

7. Helyszínrajz

KÉP:

„archiv” kép a Pléhkrisztusról és háttérben a lábas ólról

Értékleltár felvételi
ADATLAP

ALSÓPETÉNY

KÖZSÉG ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNYA **10**

TELEPÜLÉSKÉPI HELYI ÉRTÉKEK **EGYEDI ÉPÜLET**

1. Azonosítás

1.1 Közigazgatási/ földrajzi besorolás **ALSÓPETÉNY** / Nógrád megye		Törzsszám
1.3 Kerület		
1.4 Cím (utca) **PETŐFI UTCA**	1.5 Házszám **151**	1.6 Egyéb jelölés
1.7 Kataszteri (helyrajzi) adatok Hrsz 87		
1.8 Egyéb azonosító adatok I.	1.9 Egyéb azonosító adatok II.	
1.10 **Megnevezés** **v.üzletház-mészárszék**		
1.11 Létesítmény volt Steinmetz Miksa mészárszéke-és hentes üzlete, ma alapítványi életvitel ház		
1.12 Koordináták X: Y:	1.13 Megjegyzés	

1.14 Időpont 2019. február	1.15 Felmérő Dr. Vukov Konstantin, okl. építészm. műeml. szakmérnök, SZÉS-5,É-01/3776	1.16 Térképszám	1.17 Fényképtári szám DSCN

2. Értékelés

1- 5 (emelkedő)

2.1 Építészeti érték

5	Megjegyzés oromfalas, utcával párhuzamos és T alakú beépítésű falusi üzlet

2.2 Művelődéstörténeti érték

2	Megjegyzés helyi zsidó közösség életének tanújele

2.3 Környezeti érték

5	Megjegyzés településképi karakterből kiemelkedő nem lakó funkció, hanem üzleti épületet megmutatva

2.4 Eredetiség

5	Megjegyzés jellegében eredeti,

2.5 Műszaki állapot

4	Megjegyzés jól fenntartott

2.6 Megőrzés fontossága

5	Megjegyzés Kiemelkedő építészeti értéke

3. Építési adatok

3.1 Az építés ideje 19. sz. közepén	3.2 Átalakítások ideje	3.3 Magasság eresz 4, 2 m gerinc 6,6 m	3.4 Hosszúság utcai homl:18 m udvari szárny: 40 m	3.5 Szélesség 8,0 m	3.6 Védettség(ek) HELYI TELEPÜLÉSKÉPI VÉDELEMRE JAVASOLT

3.7 A hasznosítás módja közösségi célú	3.8 Tulajdonos egyesületi kezelésben

4. Beépítés adatai

4.1 Beépítés módja út mentén	4.2 Elhelyezkedés az ingatlanon / tájolás utcasorban, párhuzamosan
4.3 Szintszám földszint	4.4 Melléképület lakóházzal egy tömegben, udvari szárny
4.5 Településképi szerep Kiemelkedő hagyományos faluképi,	4.6 Építészeti tömeg osztatlan, nyeregtetős, T alakú beépítés

5. Jellemző épületszerkezetek / anyagok

5.1 Stílus (építési kor jelleg) falusi-vernakuláris	5.2 Tartószerkezeti jelleg I. Falazat [X] II. Váz (oszlop-gerenda) [ ]
5.3 Tartószerkezet anyaga vályog és tégla, kő lábazaton	5.4 Tetőidom nyeregtető oromfalas
5.5 Homlokzat jellemző anyaga vakolat,	5.6 Tetőhéjazat hornyolt cserép
5.7 Kapuk, ajtók helye, formai jegyei utcai üzletajtó és udvari homl. közepén	5.8 Ablakok formai jellemzői 4 T osztású,
5.9 Kapu, ajtó anyaga fa,	5.10 Ablakszerkezet anyaga fa, geréb-tokos
5.11 Díszítmények, tagozatok	5.12 Helyi sajátosság falusi mészáros üzlet

6. Környezeti adatok / kiegészítő adatok

6.1 Települési környezet, településforma utcás,	6.2 Települési karakter falusias-
6.3 Terep, táji jellemző sík	6.4 Illeszkedés a karakterhez jellegzetes karaktertől egyedileg eltérő épület
6.5 Az ingatlan zöldfelületi környezete	6.6 Szabadtér építészet, kisarchitektúrák
6.7 Egyedi zöldfelületi elem	6.8 Környezet figyelemreméltó eleme

Megjegyzés:
Egykori zsidó tulajdonos, Steinmetz Miksa mészárszék üzletháza, széles utcai homlokzattal, hosszan elnyúló udvari tornácos szárnnyal.

7. Helyszínrajz

1867

KÉP:

TELEPÜLÉSKÉPI HELYI ÉRTÉKEK EGYEDI ÉPÜLET

1. Azonosítás

1.1 Közigazgatási/ földrajzi besorolás **ALSÓPETÉNY** / Nógrád megye		Törzsszám
1.3 Kerület		
1.4 Cím (utca) **PETŐFI UTCA**	1.5 Házszám **160/A**	1.6 Egyéb jelölés
1.7 Kataszteri (helyrajzi) adatok Hrsz 160/1		
1.8 Egyéb azonosító adatok I.	1.9 Egyéb azonosító adatok II.	
1.10 **Megnevezés** **Andreánszky-kastély**		
1.11 Létesítmény		
1.12 Koordináták X: Y:	1.13 Megjegyzés	

1.14 Időpont 2019. február	1.15 Felmérő Dr. Vukov Konstantin, okl. építészm. műeml. szakmérnök, SZÉS-5,É-01/3776	1.16 Térképszám	1.17 Fényképtári szám DSCN

2. Értékelés

1- 5 (emelkedő)

2.1 Építészeti érték

5	Megjegyzés timpanonos portikuszos klasszicista úrilak

2.2 Művelődéstörténeti érték

2	egykori Andreánszky tulajdonosok orsz. közéleti szereplők voltak

2.3 Környezeti érték

5	Megjegyzés kastély és majorsági településképi karakterbe illeszkedő

2.4 Eredetiség

5	Megjegyzés jellegében eredeti,

2.5 Műszaki állapot

5	Megjegyzés jól fenntartott/rekonstruált

2.6 Megőrzés fontossága

5	Megjegyzés Kiemelkedő építészeti értéke

3. Építési adatok

3.1 Az építés ideje 19. sz. első harmada	3.2 Átalakítások ideje	3.3 Magasság eresz 3, 8 m gerinc 6,4	3.4 Hosszúság 27 m	3.5 Szélesség 9,2 m, oldalszárnyak 3 m	3.6 Védettség(ek) HELYI TELEPÜLÉSKÉPI VÉDELEMRE JAVASOLT

3.7 A hasznosítás módja lakóház	3.8 Tulajdonos személyi tulajdon

4. Beépítés adatai

4.1 Beépítés módja út mentén majorsági kastélykertben hátrahúzva	4.2 Elhelyezkedés az ingatlanon / tájolás szabadon álló
4.3 Szintszám földszint	4.4 Melléképület különálló. távolabb
4.5 Településképi szerep Kiemelkedő hagyományos faluképi,	4.6 Építészeti tömeg osztatlan, nyeregtetős, portikusz rizalittal

5. Jellemző épületszerkezetek / anyagok

5.1 Stílus (építési kor jelleg) klasszicista	5.2 Tartószerkezeti jelleg I. Falazat [X] II. Váz (oszlop-gerenda) [ ]
5.3 Tartószerkezet anyaga tégla, kő lábazaton	5.4 Tetőidom nyeregtető oromfalas
5.5 Homlokzat jellemző anyaga vakolat,	5.6 Tetőhéjazat hódfarkú korszerű cserép
5.7 Kapuk, ajtók helye, formai jegyei főhoml. közepén, távolabb kerítéskapu kocsibehajtós	5.8 Ablakok formai jellemzői keresztosztású oldalt, 4-4, portikuszon 2+ajtó+2
5.9 Kapu, ajtó anyaga fa, kerítés kapu díszműkovács	5.10 Ablakszerkezet anyaga fa, pallótokos
5.11 Díszítmények, tagozatok ablakok keretelése, profilos főpárkány	5.12 Helyi sajátosság Andreánszky major központi uradalmi épülete-kastély(úrikak)

6. Környezeti adatok / kiegészítő adatok

6.1 Települési környezet, településforma község szélén	6.2 Települési karakter falusi-majorsági
6.3 Terep, táji jellemző sík	6.4 Illeszkedés a karakterhez jellegzetes karakterformáló épület
6.5 Az ingatlan zöldfelületi környezete kastélypark sűrű faállomány	6.6 Szabadtér építészet, kisarchitektúrák
6.7 Egyedi zöldfelületi elem bevezető úton évelős rondó	6.8 Környezet figyelemreméltó eleme régi modorban új kőoszlopos kerítés díszműkovács kivitelben

Megjegyzés:
Portikuszos, timpanonos kúria épület, klasszicista, 1830 körül. Magántulajdonban -nem bejárható. A telek az egykori Andreánszky-major kastélypark jellegű része

7. Helyszínrajz

KÉP:

Értékleltár felvételi ADATLAP

ALSÓPETÉNY KÖZSÉG ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNYA 12

TELEPÜLÉSKÉPI HELYI ÉRTÉKEK EGYEDI ÉPÜLET

1. Azonosítás

1.1 Közigazgatási/ földrajzi besorolás **ALSÓPETÉNY** / Nógrád megye		Törzsszám
1.3 Kerület		
1.4 Cím (utca) **Rákóczi utca 1.**	1.5 Házszám	1.6 Egyéb jelölés
1.7 Kataszteri (helyrajzi) adatok Hrsz 287		
1.8 Egyéb azonosító adatok I.	1.9 Egyéb azonosító adatok II.	
1.10 **Megnevezés** **népi lakóház**		
1.11 Létesítmény		
1.12 Koordináták X: Y:	1.13 Megjegyzés	

1.14 Időpont 2019. február	1.15 Felmérő Dr. Vukov Konstantin, okl. építészm. műeml. szakmérnök, SZÉS-5,É-01/3776	1.16 Térképszám	1.17 Fényképtári szám DSCN

2. Értékelés

1- 5 (emelkedő)

2.1 Építészeti érték

5	Megjegyzés oromfalas, ereszes hagyományos népi lakóház

2.2 Művelődéstörténeti érték

0	Megjegyzés

2.3 Környezeti érték

5	Megjegyzés településképi karakterbe illeszkedő

2.4 Eredetiség

5	Megjegyzés jellegében eredeti, különlegessége a homlokzati pinceajtó

2.5 Műszaki állapot

4	Megjegyzés megfelelően fenntartott

2.6 Megőrzés fontossága

5	Megjegyzés hagyományt őrző építészeti értéke

3. Építési adatok

3.1 Az építés ideje 19. sz. közepe után	3.2 Átalakítások ideje	3.3 Magasság eresz 3, 8 m gerinc 6,2	3.4 Hosszúság 18 m	3.5 Szélesség 6,2 m	3.6 Védettség(ek) HELYI TELEPÜLÉSKÉPI VÉDELEMRE JAVASOLT

3.7 A hasznosítás módja lakóház	3.8 Tulajdonos személyi tulajdon

4. Beépítés adatai

4.1 Beépítés módja út mentén / előkert nélkül	4.2 Elhelyezkedés az ingatlanon / tájolás oldalhatáron álló
4.3 Szintszám földszint	4.4 Melléképület lakóházzal egy soron
4.5 Településképi szerep Kiemelkedő hagyományos faluképi,	4.6 Építészeti tömeg osztatlan, nyeregtetős

5. Jellemző épületszerkezetek / anyagok

5.1 Stílus (építési kor jelleg) népi	5.2 Tartószerkezeti jelleg I. Falazat [X] II. Váz (oszlop-gerenda) [ ]
5.3 Tartószerkezet anyaga vályog, kő lábazaton	5.4 Tetőidom nyeregtető oromfalas
5.5 Homlokzat jellemző anyaga vakolat, lábazat, alagsor/pince kő	5.6 Tetőhéjazat hornyolt cserép
5.7 Kapuk, ajtók helye, formai jegyei udvari homl. közepén	5.8 Ablakok formai jellemzői kersztosztásos
5.9 Kapu, ajtó anyaga fa,	5.10 Ablakszerkezet anyaga fa, pallótokos, tokborítással, kifele-befele nyíló
5.11 Díszítmények, tagozatok szögletes profilú ereszpárkány az oromzaton	5.12 Helyi sajátosság meredek telek adottságait kihasználva a ház alatt pince készült.

6. Környezeti adatok / kiegészítő adatok

6.1 Települési környezet, településforma utcás,	6.2 Települési karakter falusias-
6.3 Terep, táji jellemző erősen emelkedő	6.4 Illeszkedés a karakterhez jellegzetes karakterformáló épület
6.5 Az ingatlan zöldfelületi környezete	6.6 Szabadtér építészet, kisarchitektúrák
6.7 Egyedi zöldfelületi elem	6.8 Környezet figyelemreméltó eleme hagyományos faléc kerítés kis kő lábazaton

Megjegyzés:
Pince fölé épített ereszes népi lakóház, terephez épített típus példája, oromfalas homlokzatán két eredeti ablakkal, pinceajtóval.

7. Helyszínrajz

KÉP:

